

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

ŠTEVILKA: 26 • LETO: XXIX

JESENICE, DNE 3. JULIA 1980

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

INDUSTRIJA JEKLA V SVETU V OSEMDESETIH LETIH

V Parizu je bil 27. in 28. februarja letos v organizaciji komiteja za jeklo OECD izveden simpozij o jeklu na temo INDUSTRIJA JEKLA V SVETU V OSEMDESETIH LETIH. Ker smo neposredno pred sprejemanjem temeljev srednjeročnih načrtov TOZD in delovne organizacije, bodo ugotovitve zanimive ne samo za načrtovalce, pač pa tudi za vse delavce ob sprejemanju temeljev plana, pa tudi zato, da bomo videli, kje in kako v tem pogledu stoji naša železarna. Sestavek, ki je bil objavljen v 83. številki ČELIKA, v celoti ponatiskujemo v prevodu.

Na simpoziju je bilo prisotnih okrog 250 predstavnikov državnih organov, industrije, sindikatov in ekspertov iz okrog 30 držav in šest

mednarodnih organizacij. Pri delu simpozija so sodelovale delegacije vseh držav članic OECD (razen Finske in Nove Zelandije) in šest

držav, ki niso članice (Brazilija, Južna Koreja, Argentina, Mehika in Venezuela). Jugoslovansko delegacijo je vodil Gavro Cerović, ambasador in šef stalne delegacije SFRJ v OECD.

Simpozij je bil organiziran kot organ za izmenjavo mišljenj med udeleženci, neke vrste okrogla miza. Vsi so se pred simpozijem prejeli pripravljeno gradivo o določenih temah, ki so ga pripravili znani avtorji in poznavalci stanja in gibanja v črni metalurgiji v svetu.

Po poročilih o posameznih temah predstavnikov sekretariata OECD in strokovnih delavcev so svoja mišljenja podali »panelisti«, med katerimi so bila tudi nekatera znana imena iz vodstev industrije jekla na zahodu. Pomemben prispevek k usmerjanju simpozija so v smislu povzetih sintez dali tudi predsedujoči — prvi dan Luther Hodges, namestnik ministra za trgovino ZDA, drugi dan pa E. Davignon, član komisije evropske skupnosti iz Bruslja.

V referatih in razpravah je bilo zajetih nekaj grup vprašanj: ocena kratkoročnih in srednjeročnih gospodarskih gibanj v coni OECD in v svetu; razvoj zmogljivosti črne metalurgije; bilanca ponudbe in pov-

cen, smo več ali manj že seznanjeni. Za drugo fazo je predvidena razdelava ukrepov za letošnje leto, za

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 6. strani)

BITI MORAMO DOBRO SEZNANJENI, KAKŠNE SO NAŠE MOŽNOSTI

Ob spoznanju, da se razmere zaostrojujejo, je sprotno obveščanje delavcev toliko pomembnejše, da lahko presodijo svoj lastni in družbeni položaj, da dobe jasno sliko o razmerah in možnostih. Z obveščanjem bi morali vplivati na »prevrednotenje vrednot«, na spreminjanje družbenonegativnega ponašanja. To je bila osrednja misel posveta, ki ga je za organizatorje obveščanja, urednike in novinarje v organizacijah združenega dela 25. junija pripravil odbor za obveščanje in politično propagando pri republiškem svetu. Zveze sindikatov Slovenije.

Delavce je treba celoviteje obveščati o sedanjih razmerah in o ciljih stabilizacije, pri tem je treba poudariti dolgoročnejsše usmeritve in namere, sproti pa je treba spremljati in seznanjati delavce še zlasti z ukrepi, ki jih sprejema zvezni izvršni svet, je uvodoma opozoril prisotne predsednik omenjene komisije Boštjan Pirc. Povedal je, da bodo ukrepi ZIS v letošnjem letu potekali v treh fazah. S prvo fazo, ki je obsegala devalvacijo dinarja in zamrznitev

POSLOVNI REZULTAT PRVIH PETIH MESECEV

Po zakonu o združenem delu že prehajamo v čas, ko moramo pred ugotovitvijo polletnega obračuna v TOZD in delovnih skupnostih obravnavati in ocenjevati rezultate svojega dela in poslovanja na osnovi informacije, ki jo pripravi vodja TOZD oziroma delovne skupnosti. Zato naj bo informacija o poslovnih rezultatih Železarne v prvih petih mesecih neke vrste predinformacija in spodbuda za celovito oceno dela v TOZD in delovnih skupnostih.

V petih mesecih letošnjega leta smo v Železarni dosegli 4.053,6 milij. dinarjev celotnega prihodka, kar je 9,2% manj, kot smo načrtovali. Vsi nastali stroški skupaj z amortizacijo so znašali 3.437,7 milij. dinarjev, dohodek pa 632,3 milij. dinarjev. Doseženi dohodek je bil kar za 29,3% nižji od načrtovanega. Po pokritju obveznosti, ki izhajajo iz dohodka (305,5 milij. din.), je znašal čisti dohodek 326,8 milij. dinarjev, kar je 58,3% planiranega in 80,6% lanskoletnega čistega dohodka. Pri 387,02 milij. dinarjev osebnega dohodka in 24,4 milij. dinarjev stano-

vanjskega prispevka, je to vodilo do 84,6 milij. dinarjev izgube.

Razlogi za slab poslovni rezultat v prvih petih mesecih so predvsem v nedoseganju količinskega plana proizvodnje in prodaje in v višjih cenah nabavljenih surovin in materiala. Ugotavljamo, da smo zaostali za planirano blagovno proizvodnjo za 17.335 ton, kar je pri povprečni prodajni ceni prvih petih mesecev pomenilo 288 milij. dinarjev izpada celotnega prihodka. Stroški nabavljenih surovin pa so bili zaradi višjih cen za 115,2 milij. dinarjev večji.

Nada Pesjak

Borcem NOV in borcem prostovoljcem za severno mejo 1918–1919 čestitamo k njihovem prazniku in jim želimo veliko zdravja in zadovoljstva

Samoupravni in poslovodni organi ter družbenopolitične organizacije TOZD, delovnih skupnosti in Železarne

NAPORI ZA VZPOSTAVITEV REDA PRI UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Skrbi za zmanjšanje števila vseh odsotnosti z dela in posebej še bolezenske odsotnosti je v sanacijskem programu Železarne posvečena enaka pozornost kot vsem drugim ukrepom, s katerimi bomo skušali izboljšati sedanje stanje v našo skupno korist.

Poleg že zastavljenih ukrepov za izboljšanje zdravstvenega varstva naših delavcev želimo doseči tudi to, da bodo zdravstveno varstvo iskali in uživali le bolni, mesto delavno sposobnih pa je v TOZD oziroma v delovni skupnosti. V kadrovskem sektorju smo ustanovili strokovno grupo, ki bo nudila pomoč TOZD na eni strani in zdravstvenim delavcem v obratni ambulanti na drugi strani.

da čimbolj odpravimo navade nekaterih naših delavcev, ki za vse različne primere iščejo bolezensko odsotnost in s tem obremenjujejo zdravstveno osebje, brez potrebe dvigajo recepte za zdravila, s tem pa onemogočajo, da bi bolniki prišli do prepotrebne, pravočasne varstva in seveda povečujejo stroške zdravstvenega varstva.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Strinjam se s tistimi mnenji v diskusiji, ki trdijo, da je bitko za gospodarsko stabilizacijo mogoče dobiti samo z nujnimi spremembami v strukturi gospodarstva, z višjo produktivnostjo dela ter usklajevanjem porabe s stvarnimi možnostmi. Mi že leta govorimo o tem, vendar lahko, tovariši, odkrito povem, da je to ena najhujših točk našega gospodarjenja. Brez večje discipline v gospodarstvu, brez boljše organizacije v podjetjih ne moremo računati na večjo produktivnost dela. Naj bo zato boj za večjo produktivnost, za boljše organizacijo gospodarstva na samoupravnih temeljih in za večjo stabilnost našega gospodarskega razvoja sploh v prihodnjem obdobju izpit akcijske sposobnosti vseh komunistov. Več moramo delati v delovnih kolektivih, med proizvajalci.

Predsednik Tito na XI. kongresu ZKJ

Sodelavca v komandni kabini ASEA električne peči (Foto I. Kučina)

STABILIZACIJSKA PRIZADEVANJA MORAJO PRODRETI NA VSA PODROČJA IN DO SLEHERNEGA DELAVCA

Ko razpravljamo o ukrepih in nalogah za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, mnogo premalo poudarjamo, da s tem pravzaprav plačujemo svojo lastno nedoslednost in nedisciplino iz preteklosti. Če nekaj let nazaj so namreč družbenopolitične organizacije in predvsem zveza komunistov opozarjale na številne slabosti v našem gospodarstvu in na previsoko skupno in splošno porabo, vendarle teh opozoril nismo jemali dovolj odgovorno in zato je razumljivo, da so danes potrebni zaostreni ukrepi, da dosežemo stabilizacijo našega gospodarstva, kar je predpogoji našega uspešnega in vsestranskega nadaljnjega razvoja.

Še posebno pozornost je vprašanjem stabilizacije gospodarstva namenil XI. kongres Zveze komunistov Jugoslavije pred dvema letoma, ko je v svojih dokumentih poudaril, »da je uresničevanje politike gospodarske stabilizacije še nadalje ena bistvenih družbeno-ekonomskih in političnih nalog.« Zelo konkretno je opozoril na vzroke, ki povzročajo inflacijo, nestabilnost in podobno ter opredelil področja bitke komunistov za izvajanje protinflacijske politike in za krepitev gospodarske stabilizacije.

V zvezi s vsem tem smo sicer sprejemali številne, bolj ali manj deklarativne sklepe, katerih pa nismo jemali dovolj resno in odgovorno, kar pa seveda moramo danes popravljati z neodložljivimi in nujnimi ukrepi, ki pa so seveda mnogo bolj boleči, kot pa če bi že pred leti ta prizadevanja sprejeli in izvajali bolj odgovorno in dosledno.

O vseh teh ukrepih smo lahko že mnogo prebrali tudi v našem Železarju, vendarle pa menimo, da smo še premalo poudarjali vprašanje usklajevanja vseh vrst porabe s proizvodnjo in ustvarjenim dohodkom. Eden izmed vzrokov za današnje stanje je nedvomno tudi ta, da smo mnogo več porabili, kot smo naredili in ustvarili dohodka. Sicer smo z letošnjimi stabilizacijskimi ukrepi omejili vse vrste porabe, pa vendar se nam zdi, da so predvsem na področjih skupne in splošne porabe še vedno notranje rezerve. Uporabo smo namreč omejili na obstoječe stanje, s tem pa še ni rečeno, da ni več notranjih rezerv, s katerimi bi porabo lahko zmanjšali še pod to stopnjo ali pa izboljšali usluge porabnikom teh sredstev.

Pri tem mislimo predvsem na precej razraščene upravne organe občine, službe samoupravnih interesnih skupnosti in druge različne skupne službe, pa tudi na precej razširjen profesionalni kader v družbenopolitičnih organizacijah in nekaterih družbenih organizacijah, ki razen tega tudi pomembno s svojimi osebnimi dohodki odstopajo od osebnih dohodkov delavcev v materialni proizvodnji. V tem so nedvomno še notranje rezerve, ki bi jih bilo mogoče doseči z boljšo organizacijo in racionalizacijo dela pa tudi večjo produktivnostjo dela. Seveda bi lahko s temi rezervami ali zmanjšali obremenjenost gospodarstva ali povečali tisti del sredstev, ki so namenjena neposrednim porabnikom na področjih izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva itd.

Tudi znotraj naše železarne se mnogo pogovarjamo, predvsem v temeljnih organizacijah združenega dela, o bolj produktivnem zaposlovanju in zmanjšanju zaposlenih na račun boljše tehnologije, mehanizacije in podobno. Mnogo manj pa o tem govorimo o službah delovnih skupnosti, v katerih so še precej očitne notranje rezerve predvsem v velikem številu zaposlenih. Tudi v delovnih skupnostih bi namreč lahko s produktivnejšim delom, oziroma boljšo organizacijo in racionalizacijo dela pomembno zmanjšali zaposlenost, s čimer bi tudi povečali čisti dohodek TOZD.

Seveda pa bi bil kakršenkoli oportunitizem na teh področjih porabe prav tako škodljiv, kajti vsak dan se povečujejo tudi naše potrebe in zahteve (zdravstvo, izobraževanje, znanost, kultura, socialno varstvo idr.), kar je povsem razumljivo. In ravno zato ob teh razpravah ne bi smeli pozabiti, da bomo vse to zmogli le s stalnim povečevanjem produktivnosti dela v materialni proizvodnji.

BITI MORAMO DOBRO SEZNANJENI, KAKŠNE SO NAŠE MOŽNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

tretjo pa vgrajevanje stabilizacijskih ciljev v planske dokumente. Na kratko je našel področja, ki jih bodo ukrepi zajeli in cilje, ki jih z ukrepi skušamo doseči (ureditev odnosov v družbeni reprodukciji, na področju porabe, primarne delitve, bančništva, dohodkovnih odnosov, odnosov s tujino ipd.). Poudaril je, da morajo v zvezi s tem organi OZD podati oceno razmer, delavci pa morajo biti seznanjeni, kako se na dogajanja reagira.

Opozoril je tudi na to, da planiramo občutno preveč raznih naložb, da moramo pospeševati samoupravno združevanje sredstev za prednostne dejavnosti (predvsem so to tiste, ki so dolgoročnejsje usmerjene v izvoz), da moramo v devalvaciji videti spodbudo za izvoz, da moramo v planu zagotoviti sredstva za surovine, pa na potrebo po uveljavljanju finančnega planiranja, po doseganju kvalitete v proizvodnji ipd. V zvezi s tem je omenil, da je o stabilizacijskih nalogah pisal že Komunist dne 13. junija, oziroma da je bilo o tem govorja tudi prejšnji dan na seji CK ZKS. Seveda so ta stališča dokaj splošna, toda s teh splošnih stališč bi morali gledati na probleme v svojem okolju zahtevati od poslovnih delavcev pomoč pri seznanjanju delavcev z ukrepi.

Nato je predal besedo Francu Polaku, članu sekretariata predsedstva ZSS, ki je uvodoma opozoril na to, da so načelne usmeritve ZSS pri uresničevanju družbenoekonomske politike v letošnjem letu opredeljene v Skupščinskem poročevalcu (št. 2). Tudi on je posebej poudaril, da je sedaj potrebno forumske razprave premakniti v konkretno sredino in da morajo biti ocene, ki jih organi v OZD posredujejo delavcem takšne, da bodo delavci lahko videli dejanske razmere, možnosti in perspektive (kar je še posebej pomembno tam, kjer lahko pride zaradi neurejenih dohodkovnih povezav zaprtosti, podjetniškega obnašanja in podobno do konfliktnih situacij). Prispevek k stabilizaciji morajo dati vsi subjekti združenega dela, ne le nekateri. To pa seveda zahteva od vseh dosledno samoupravno obnašanje, če hočemo doseči, da bo prispevek k stabilizaciji enakomerno porazdeljen.

Dotaknil se je tudi vprašanja samoupravne organiziranosti oziroma svobodne menjave dela med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi, kjer se še vse preveč pogosto pojavljajo proračunski odnosi, kar je v nasprotju z načelom delitve po delu oziroma po prispevku k ustvarjenemu dohodku. Uveljavljanje dohodkovnih odnosov bi morala spodbujati še zlasti sindikalna organizacija. Od odgovornih struk-

tur bi morali zahtevati tudi podatke, kako se izvajajo stabilizacijski programi, kje prihaja do odstopanj in kako je z odgovornostjo. Nosilce teh programov ter njihovo odgovornost bi moral opredeliti delavski svet ob sprejemanju ukrepov.

Dejal je tudi, da je zaslediti zadnje čase izredno veliko primerov, ko se pod krinko »samoupravnega sporazuma o urejanju odnosov v udeležbi v skupnem prihodku« ne ureja dohodkovnih odnosov, kar bi takšni sporazumi pravzaprav morali urejati, temveč cene. Da smo z dohodkovnimi odnosi v zaostajanju, je tudi sicer ugotovil že CK ZKS na seji, dne 24. junija. Pa tudi sicer kažejo analize, ki jih pripravljajo družbeni pravobranilci samoupravljanja, da delavci v temeljnih organizacijah dostikrat sploh ne odločajo o pomembnih vprašanjih, o katerih bi morali odločati. Pri obveščanju bi morali ustrezno pozornost nameniti tudi pojavu izsiljevanja cen pri (ne) izdobjavljanju repromateriala. Prav pri oceni gospodarjenja v prvem polletju – v to akcijo se morajo sindikalne organizacije vključiti z enako resnostjo, kot ob zaključnih računih – bi morali tudi preverjati, kako se uresničuje družbeni dogovor o razporejanju dohodka.

Opozoril je tudi na možnosti za izrekanje ukrepov družbenega var-

stva v primeru, če se kdo ne bi ravnal po družbenem dogovoru o razporejanju dohodka. Tak ukrep bi seveda pomenil nezaupnico samoupravljalcem. Tudi zato je potrebno, da delavci pravočasno dobe čisto sliko o razmerah in možnostih, kajti po izreku ukrepa varstva bi jim bilo težko pojasnjevati, kako je prišlo do takšne situacije, če je poprej kakšna komisija ali delavski svet po hitrem postopku ipd. mimo njih sprejemal pomembne sklepe. Poskrbeti pa bi bilo treba tudi za to, da bi se delavci seznanili s pozitivnimi izkušnjami sorodnih organizacij, ki dobro gospodarijo (pogoji so seveda dostikrat različni), toda žal takšni podatki do delavcev dostikrat ne pridejo.

Ob koncu je Boštjan Pirc omenil še, da se ponekod pojavljajo signali, da nekateri hočejo stabilizacijske ukrepe uvajati tam, kjer jih ne gre uvajati – pri obveščanju delavcev – in da so na republikah sindikatih v takšnih primerih pripravljeni nuditi svojo pomoč pri reševanju problemov.

Razprave, z izjemo enega samega udeleženca posveta, ki je želel biti podrobneje seznanjen z drugo in tretjo fazo ukrepov ZIS ter s tem, kako bo po novem s kilometrinami, žal ni bilo.

Božidar Lakota

PORTRET SODELAVCA

MILAN JELEN je žerjavovodja pri plavžu I. V Železarni se je zaposlil pred enajstimi leti. Sprva je delal na apnenici, ko pa je opravil tečaj za žerjavovodja, je začel delati pri plavžu.

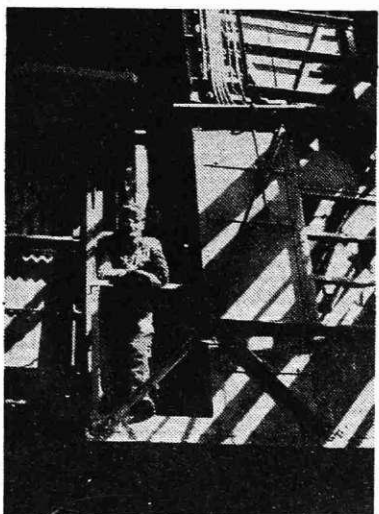
Sodelavci pravijo, da je eden izmed najbolj vestnih delavcev. Zanimalo me je, kaj ga tako odlikuje, da ga sodelavci cenijo in spoštujejo.

»Predvsem zna dobro organizirati in dobro porazdeliti delo, da ne prihaja do zastojev,« pravi delovodja Klinar. To pa je zelo pomembno, saj mora žerjavovodja sodelovati skoraj pri vseh delih na livnem polju. Skrbeti mora, da so v silosih zadostne količine rude, menjavati banje za žlindro in odpadni material, prazniti granulacijske jame, nakladati vagonce, odstranjevati železo z livnega polja, pa še mnogo drugih stvari je, ki jih mora postoriti.

Tudi delo cele skupine je lažje organizirati, če zna žerjavovodja svoje delo razporediti tako, da ne pride do zastojev, da se mu delo ne nakopiči. »In Milan to zna,« pravi Klinar. »Za vse najde čas. Ko žerjav pri plavžu I miruje, rad pomaga sodelavcem na livnem polju, ali pa dela na drugem žerjavu. Na delo pride tudi ob pro-

stem času, če ga potrebujemo. Nikoli ne odreče.«

Po rodu je Milan s Štajerske. Na Jesenice je prišel iz Desterne pri Ptujju pred dvanajstimi leti. Leto dni je delal pri Gradincu, leta 1970 pa se je zaposlil v Železarni. Na

Milan Jelen

Jesenice je prišel še zelo mlad. Komaj 18 let mu je bilo, saj je rojen leta 1951. Pravi, da se je v teh letih Jesenicam že privadil in da bo tu tudi ostal. »Domačega kraja pa vseeno ne pozabiš kar tako,« pravi, zato se pogosto odpravi domov v Desterne, kjer živi njegova mama in brat na kmetiji, ki pa ni tako velika, da bi se od kmetovanja dalo živeti.

Milan je skromen in redkobeseden delavec, ki se nič rad ne postavlja s svojo prizadevnostjo in delavnostjo, saj se mu zdi samo po sebi umevno, da naredi največ, kar zmore, da delo poteka nemoteno. Delo, ki ga opravlja, je precej odgovorno in naporno, saj je plavž eden od »težkih« obratov.

Prav je, da smo tega vestnega delavca predstavili sedaj, ko si vsi prizadevamo, da bi naredili več in bolje. Lahko nam je za zgled.

V žičarni (Foto I. Kučina)

Odvzem poskusnega vzorca na plavžu (Foto I. Kučina)

DELEGAT IMA BESEDO

V seriji sestavkov pod tem naslovom smo obiskali po enega delegata v vseh TOZD in delovnih skupnostih naše železarne. Začeli smo in tudi končali z delegatom iz TOZD Remontne delavnice. To temeljno organizacijo sestavljajo štirje obrati s skupnimi službami in pripravo dela. Zaradi večje organizacijske učinkovitosti je osnovna organizacija sindikata razdeljena v sindikalne grupe. Sedemčlanski odbor sindikalne grupe obrata RTA sestavljajo predstavniki delovnih oziroma sindikalnih skupin, vodi pa jih že drugo mandatno dobo DUŠAN THALER. Zmotili smo ga pri opravljanju del pri vzdrževanju merilnih in regulacijskih aparatov v novi hladni valjarni in mu zastavili nekaj vprašanj.

Vaša sindikalna grupa ima nekatere posebne oblike dejavnosti, ki jih drugje ne zasledimo. Tako ste med drugim pripravili že nekaj internih proslav ob državnih praznikih. Ko je že beseda o kulturi, opišite še ostale dejavnosti na področju kulture!

Res je, vsakoletne proslave ob osmem marcu, prvem maju in dnevu republike organizira naša komisija za kulturo. Veliko je pravzaprav vredno to, da so izvajalci programa naši sodelavci. Ne morem pa mimo tega, da ne bi ob tem izrekel posebne zahvale sodelavki Tatjani Koširjevi, ki nosi levji delež za uspešno izvedbo proslave. Letos so se za izvedbo proslave ob dnevu žensk povezali z osnovno šolo Karavanski kurirji na Koroški Beli, ki so pripravili kulturni program. Uspelo je tudi srečanje žensk iz dveh različnih delovnih sredin – iz proizvodnje in izobraževanja. Oboje so izrazile željo po večkratnih medsebojnih srečanjih, tako da bi lahko neposredno spoznavale in izmenjevale svoje probleme in izkušnje.

Največji poudarek damo vsako leto proslavi prvega maja. Letos smo bili eni izmed redkih, ki smo imeli proslavo. Menim, da bi se morali sindikalni aktivisti zavedati, da smo delavci in da je to praznik dela, to se pravi naš praznik, ki bi ga morali bolj svečano obeležiti.

Kulturna komisija skrbi med drugim za povečanje interesa do gledališča. Mislim, da ji to uspeva, saj povpraševanje po kartah presega ponudbo. Povečali smo število naročnikov Prešernove družbe, organizirali smo ogled tehničnega muzeja naše železarne, vsaka sindikalna skupina prejema po en izvod Delavske enotnosti, naročeni pa smo tudi na sindikalno knjižnico.

V delovnem programu vašega odbora za leto 1980 je čutiti težnjo, naj bo sindikat prisoten pri vseh samoupravnih odločanjih v obratu.

Ze prejšnja leta smo si to nalogo zadajali v svojih letnih programih. Lahko rečem, da jo zadovoljivo izpolnjujemo, je pa na tem področju še veliko dela in iskanja najboljših rešitev.

Lani je bil vaš odbor pobudnik in potem tudi organizator strokovne ekskurzije k sodelavcem iste stroke v železarno Štore. Glede na to, da o podobnih poskusih ni več slišati, kaže, da je bila to osamljena, ali pa nezanimiva oblika.

Na kratko: Sodelavce v Štore smo obiskali. Oboji smo bili mnenja, da je ekskurzija uspela. Letos jeseni pričakujemo, da nam bodo Štorčani obisk vrnili. Prepričan sem, da lahko obe delovni organizaciji, tako štorska kot naša s takim načinom izmenjave delovnih izkušenj samo pridobita.

Prejšnji teden ste se vrnili s sindikalnega izleta v Prago. Ali ni v času, ko na vseh koncih poudarjamo varčevanje in stabilizacijsko obnašanje, izlet v tujino kar malo razkošje?

Izlet res ni bil ravno poceni, vendar sindikalna blagajna ni nič bolj »trpela«, kot če bi šli na krajši izlet, kajti prispevek sindikata je vnaprej dogovorjen, vse ostalo krijejo udeleženci sami. Večina jih prek sindikata za izlete namensko varčuje. Stabilizacija naj bi raje udarila po nedelu in slabi organizaciji dela, pa tudi po preveč razvejanih negospodarskih dejavnostih. Z omejevanjem izletov prav gotovo ne bi bil dosežen željeni rezultat. Sicer pa:

ogled in spoznavanje sveta ni samo zapravljanje, ampak tudi bogatenje osebne kulture, spoznavanje etičnih in moralnih vrednot.

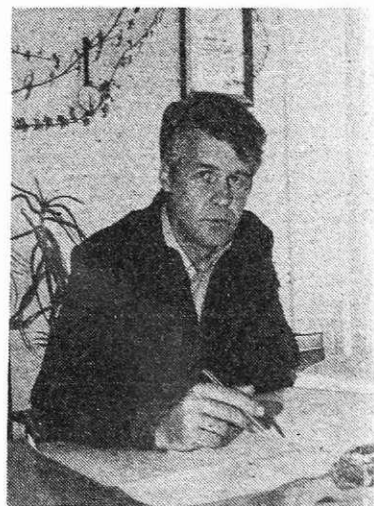
Za pripravo izletov imamo komisijo, ki poleg tega redno organizira zimski smučarski izlet, pripravi dva piknika, od katerih je eden gobarski. Pri tem sodelavci aktivno sodelujejo kot nabiranci gob. Razdelitev mest v počitniških domovih poteka po dogovorjenih kriterijih, iskanje za vse zadovoljivih rešitev pa je po svoje neahvalno delo. Vse naše aktivnosti po možnosti fotografiramo, album pa bo čez leta zanimiv dokument.

Kako izkazuje pozornost do bivših sodelavcev – upokojencev?

To nalogo smo poverili komisiji za socialna vprašanja. Njeni člani enkrat na leto obiščejo bivše sodelavce na domu, poskrbijo pa tudi, da so vabljeni k večini naših aktivnosti. Komisija prav sedaj sestavlja interni pravilnik, ki naj bi postavil enotne kriterije za vse oblike pomoči in solidarnostnih akcij.

Kako je dejavnost vašega odbora povezana z izvršnim odborom osnovne organizacije v temeljni organizaciji?

Formalno so res vse grupe v TOZD povezane preko izvršnega odbora. Aktivnega sodelovanja med posameznimi skupinami pa je odločno premalo. Nekaj predlogov v zvezi s tem smo podali prav mi, vendar je

Dušan Thaler

vse ostalo le pri besedah. Menim, da bo to treba spremeniti in začeti resno obravnavati ta problem.

Ob koncu bi radi izvedeli še vodilo tvoje osebne zagnanosti, ki jo izkazuješ s svojim delovanjem pri sindikatu.

Delo sindikata naj bi ne bilo foramsko! V sindikatu naj bi se videl vsak delavec posebej, v njem naj bi vsi aktivno sodelovali!

Pri delavskem svetu TOZD Remontne delavnice je Dušan predsednik odbora za spremljanje ustavnih določil in član istega odbora Železarne. Poleg tega je vodja delegacije SIS za izobraževanje. O njem pravijo, da se loti vsakega dela, tako nalog na delovnem mestu kot tudi zadovoljevanje v samoupravnih organih z izredno zavzetostjo. Eden tistih, ki nosi samoupravno gradivo domov, kjer ga lahko vestneje obdelata. Domov, v eno od novih stolpnih na Plavžu, kjer živi z ženo in dvema hčerkami.

Z delegati v tej seriji sestavkov se je pogovarjal Marjan Gašperin.

NAPORI ZA VZPOSTAVITEV REDA PRI UVELJAVLJANJU PRAVIC IZ ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Strokovna grupa se je na svojem prvem sestanku v obratni ambulanti sporazumela z vodstvom te naše zdravstvene organizacije za takojšnjo vzpostavitev naslednjega delovnega reda:

– delavci zavarovanci, ki želijo med delovnim časom biti zdravniško pregledani in si pridobiti bolezensko odsotnost, se morajo javiti jutraj do 8. ure, tisti iz popoldanske dneve pa do 15. ure. Po 8. uri oziroma po 15. uri bodo zdravniki nudili usluge iz naslova ambulantnega – nadaljnega zdravljenja (ponovni pregledi, preobveze, injekcije itd.);

– od tega reda so izvzeti »urgentni primeri« – poškodbe ali težja nenadna obolenja, za kar običajno zdravstveni delavec na reševalni postaji napiše potrdilo.

Na tem sestanku smo se tudi dogovorili, da delavci zavarovanci iz delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve do nadaljnjega koristijo usluge v prvi obratni ambulanti (pri dr. Čehu), tisti pa, ki so trenutno na zdravljenju v četrti obratni ambulanti (pri dr. Kovačević), do zaključka tega zdravljenja ostanejo še pri njej. To spremembo smo naredili v želji, da novosprejeta zdravniško delno razbremenimo.

Vsi ti ukrepi se postopno že izvajajo in so v nekaterih sredinah že naleteli na odobravanje.

Korak dalje so naredili v TOZD Žičarna in Hladna valjarna Jesenice, saj so se odločili uvesti tudi »Napotnico za pregled pri zdravniku v obratni ambulanti Železarne«. Tako bodo delavci iz teh TOZD morali odslej, če bodo hoteli med delovnim časom k zdravniku, iti naj-

prej na reševalno postajo po to napotnico, ki jo bodo dali v podpis še svojemu delovodji, da bo imel kontrolno nad svojimi delavci. Prednost zavarovancev je v tem, da jim s tako napotnico ni treba čakati v vrsti.

Zdravniki v obratni ambulanti bodo za te delavce vodili poseben obzračje, v katerem bo dobil navodila za obiske bolnikov tudi kontrolor bolezenskega staleža. Socialno zdravstvena služba bo na tej podlagi tudi dnevno obveščala vodstvo teh TOZD o vseh na novo ugotovljenih bolezenskih odsotnostih.

Vsi ti ukrepi niso bili sprejeti z nobenim namenom restrikcij, temveč zgolj za vzpostavitev reda, prek katerega hočemo resnično bolnim omogočiti proste kapacitete pri naših zdravnikih.

IV. TEKMOVANJE KOVINARJEV ŽELEZARNE USPEŠNO

Republiški odbor sindikata kovinarskih delavcev je na svoji 6. seji letos sprejel sklep, da se za leto 1980 razpiše IV. delovno tekmovanje kovinarskih delavcev Slovenije, ki bo 3. in 4. oktobra v Ljubljani.

Na iniciativo izvršnega odbora sindikata Železarne in na predlog njegovega predsednika Štefana Šerbiča je predsednik poslovnega odbora Železarne 16. aprila imenoval odbor za izvedbo delovnega tekmovanja kovinarskih delavcev.

Odbor je takoj pričel z delom ter razpisal interno tekmovanje v naslednjih kovinarskih poklicih: orodjarji, strugarji, rezkalci, brusilci, livarji, kovači, plamenski varilci, obločni varilci, varjenji v CO₂ in varilci aluminija v TIG postopku.

Do razpisane roka, to je do 2. junija, se je prijavilo le 20 tekmovalcev. Načrtovali smo, da jih bo 100 že zato, ker je lani tekmovalo 78 delavcev. Menili smo, da bodo lepe nagrade in priznanje dovolj velika stimulacija za udeležbo. Žal smo se ušli.

V naslednji številki Železarja smo objavili apel, v katerem smo pomen tekmovanja pojasnili tudi z družbenopolitičnih vidikov. Med drugimi smo povedali:

»10. oktober je bil proglašen za dan kovinarjev Jugoslavije na konferenci sindikata delavcev industrije in rudarstva 1977. leta v Zagrebu.

Kovinarji celotne Jugoslavije smo izbrali 10. oktober za svoj dan zato, ker je tega dne leta 1910 (to je pred 70 leti) tovariš Tito pristopil in se včlanil v sindikat kovinarskih delavcev Hrvatske in Slavonije.

S tem, da smo kovinarji izbrali ta dan za svoj delovni praznični dan, smo izrazili globoko in neomajno pripravljenost uresničevati ideje tov. Tita v svojih sredinah za ideje in cilje delavskega razreda.

S tem, da smo 10. oktober izbrali za dan kovinarjev Jugoslavije, smo na svoj način dali priznanje tov. Titu za njegovo delo v borbi naprednih sindikatov v vseh obdobjih razvoja naše družbe. S tem smo tudi sprejeli obvezo, da bomo aktivno uresničevali cilje za nove družbenoekonomske odnose na podlagi ustave in zakona o združenem delu.

tudi narobe seveda. Ne samo, da je takšno delo netovariško, je tudi skrajno neracionalno in neodgovorno.

V situaciji, ko mora naše gospodarstvo izravnati plačilno bilanco z drugimi državami in kar velja za vsako delovno organizacijo posebej, da mora najmanj toliko izvoziti, kolikor je vezana na uvoz, je postala poslovna uspešnost vsake TOZD in Železarne stvar vsakega delavca posebej. Upoštevaje takšno situacijo in posebej program stabilizacijskih ukrepov ter štednje na vseh področjih porabe je odbor odločil:

1. Vsi tekmovalni izdelki morajo biti iz redne proizvodnje.

2. Teoretični del preizkušanja znanja iz področja družboslovja in samoupravljanja ter iz posameznih strok se mora opraviti v prostem času.

3. Člani tekmovalnega odbora so dolžni opraviti vse organizacijske naloge ter izvesti ocenjevanje tudi v prostem času brez plačila za nadurno delo.

4. V skladu skupne porabe za pokritje posebnih stroškov tekmovanja so delavci določili 70.000 din. Odbor si je postavil cilj, da porabi največ 60.000 din.

5. Tekmovanje se izvede po propozicijah, ki jih določa republiški pravilnik.

6. V okviru danih možnosti je treba vsem tekmovalcem zagotoviti enake tekmovalne pogoje.

7. Odbor je odločil, da se v vsaki od 10 tekmovalnih panog podeli 5 nagrad. Če tekmujejo v panogi le štirje ali manj tekmovalcev, se prva nagrada ne podeli.

8. Vsak udeleženec tekmovanja prejme še:

- priznanje v obliki diplome,
- priručnik za kovinarje,
- značko TITO in značko ŽJ – varilno.

9. Organizacija Zveze mladine lahko dodatno stimulira mlade tekmovalce z diplomom ali z darilom.

V kolikšni meri je med tekmovalnim odborom uspelo uresničiti postavljene sklepe, naj ocenijo tekmovalci, poslovodni odbor in IO sindikata, ki sta nam poverila to nalogo.

Na kraju bi se kot predsednik tekmovalnega odbora posebej zahvalil vsem tovarišem v odboru, ki so opravili ogromno tehnično in strokovno delo, vsem kontrolorjem izdelkov, še posebej pa tekmovalcem samim, ki so vsak v svoji stroki demonstrirali visoko kvaliteto strokovnega znanja in nadpovprečno produktivnost. Naša dolžnost je, da takšen zavzet način in odnos do dela vnesete v naše redno delo in da ga kot vzorniki prenašate tudi na ostale sodelavce.

Prva tri mesta v posamezni tekmovalni panogi so dosegli:

ORODJARJI: 1. Senad Suljano-
vič (leto rojstva 1958), 2. Edvard
Kristan (1955), 3. Boris Vahčič
(1951) – vsi TOZD Strojne delavnice.

Najboljši na IV. tekmovanju kovinarjev v Železarni (Foto I. Kučina)

Razglasitev rezultatov in podelitev priznanj najboljšim na IV. tekmovanju kovinarjev Železarne (Foto I. Kučina)

STRUGARJI: 1. Anton Horvat (1955), 2. Jože Torkar (1948) 3. Anton Bole (1954), – vsi TOZD Strojne delavnice.

REZKALCI: 1. Franc Jakopič (1957), 2. Rudi Kravanja (1955), 3. Zlatko Lipovšek (1930) – vsi TOZD Strojne delavnice.

BRUSILCI: 1. Franc Košir (1933), 2. Sašo Svetina (1947) 3. Leopold Bizalj (1956) – vsi TOZD Strojne delavnice.

LIVARJI: 1. Rade Radinovič (1957), 2. Asim Salihović (1958), 3. Črtomir Mesarič (1963) – vsi TOZD Livarna.

KOVAČI: 1. Stane Benčina (1933), 2. Marjan Burnik (1938), 3. Cveto Kemperle (1950) – vsi TOZD Strojne delavnice.

VARILCI V PLAMENSKEM POSTOPKU: 1. Franc Peternel (1933), 2. Franc Šolar (1944), 3. Vlado Benet (1938) – vsi TOZD Remontne delavnice.

ELEKTRO OBLOČNI VARILCI (REL postopek): 1. Ivan Malek (1938), TOZD Remontne delavnice, 2. Anton Tišov (1944), TOZD Elektode, 3. Boris Jakopič (1951), TOZD Strojne delavnice.

VARILCI V CO₂ POSTOPKU: 1. Anton Tišov (1944), TOZD Elektode, 2. Viktor Kokošar (1929), TOZD Elektode, 3. Boris Jakopič (1951), TOZD Strojne delavnice.

VARILCI V TIG POSTOPKU VARJENJE ALUMINIJA: 1. Edvard Tišov (1939), 2. Jože Gračner (1954), 3. Alojz Kalan (1938) – vsi TOZD Remontne delavnice.

Na republiško tekmovanje so se uvrstili: orodjar Senad SULJANOVIČ – SD, strugar Anton HORVAT – SD, rezkalec Franc JAKOPIČ – SD, brusilec Franc KOŠIR – SD, kovač Stane BENČINA – SD, livar RADE RADINOVIČ – livarna, el. obl. varilec Ivan MALEK – RD, varilec CO₂ Anton TIŠOV – Elektode, plamenski varilec Franc PETERNEL – RD, in varilec Al TIG Edvard TIŠOV – RD.

Doseđani rezultati naših delavcev na republiškem in zveznem tekmovanju nas odgovorno obvezujejo, posebej pa še tekmovalce same, da bodo z uspešnim nastopom, s kvaliteto in znanjem dostojno zastopali, ne samo kovinarje Železarne, ampak železarno Jesenice kot celoto.

Že danes jim želimo na njihovem tekmovalnem nastopu dobre – najboljše tekmovalne rezultate.

Podelitev priznanj in nagrad, ki je bila v četrtek prejšnji teden, je potekala v že tradicionalno prijetnem vzdušju. Poleg tekmovalcev so se svečanega srečanja udeležili še predsednik poslovnega odbora Železarne Stefan Nemec, član PO Tone Varl in predsednik sindikata Železarne Stefan Šerbič.

Priznanje, ki ga je tekmovalcem izrekel predsednik poslovnega odbora in zaključne besede predsednika sindikata so nam največja vzpodbuda, da bomo kvaliteto in produktivnost, doseženo na tekmovanju, uveljavljali kot način našega dela.

Predsednik tekmovalnega odbora: Miroslav Noč

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 7. DO 13. JULIJA

7. julija, JERNEJ HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, štev. telefona 82-112.

8. julija, JANEZ TUŠAR, vodja kadr. sekt., Bl. Dobrava 16/B.

9. julija, SAŠO KAVČIČ, vodja TOZD Hlad. valj., Jesenice, Titova 85, štev. telefona 81-413.

10. julija, EMIL AŽMAN, vodja sekt. novogr., Jesenice, Titova 3, štev. telefona 82-262.

11. julija, BOŽO BARTELJ, član PO, Jesenice, Titova 3 A, štev. telefona 81-453.

12. julija, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-136.

13. julija, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, štev. telefona 82-576.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. telefona 601.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni. V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je dežurstvo od 7. do 19. ure doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 7. 7.	MATIJA URH	IVAN MOLAN
TOREK – 8. 7.	SAŠO KOŠIR	ANTON BURJA, st.
SREDA – 9. 7.	BERTI KRAPEŽ	IVAN MEŽIK
ČETRTEK – 10. 7.	ALOJZ CUZGAR	JANEZ VEHR
PETEK – 11. 7.	KAREL POGAČAR	PETER SEKLOČA
SOBOTA – 12. 7.	JOŽE PEZDIRNIK	BOŽIDAR ČERNE
NEDELJA – 13. 7.	MIHA ŠLIBAR	ANTON BURJA, ml.

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 7. do 12. julija bodo delale naslednje obratne ambulante: dopoldne: II. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.

Popoldne: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh.

V soboto, 12. julija, samo dopoldne I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh.

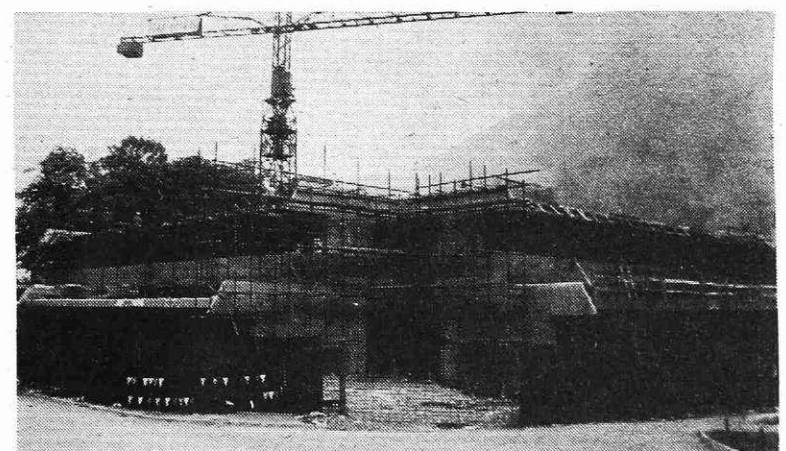
ZOBNE AMBULANTE:

Dopoldne: I. zobna ambulanta – v dent. Viktor Stražišar.

Za Železarno v torek, 8. julija in v četrtek, 10. julija, od 13. do 19. ure I. zobna ambulanta – v dent. Viktor Stražišar.

Popoldne: Zaradi letnega dopusta je II. zobna ambulanta zaprta.

V soboto, 12. julija, samo dopoldne I. zobna ambulanta – v dent. Viktor Stražišar.

Gradnja računalniškega centra (Foto S. Kokalj)

VIII. SREČANJE ŽELEZARJEV BORCEV NOV

Po sklepu koordinacijskega odbora ZB NOV pri SOZD Slovenske železarne in v dogovoru z organizatorjem tega srečanja, bo s o b o t o, dne 23. avgusta

VIII. srečanje železarjev – borcev NOV na HOMU nad Zasipom (na Katarinci).

Srečanja se lahko udeležijo aktivni delavci Železarne (s svojcem) – nekdanji borci in aktivisti NOV.

Prosimo vse tiste, ki se bodo tega srečanja udeležili, da poljeto natančno izpolnijo prijavnico najkasneje do 1. avgusta 1980 na center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Dragici Medja, (tel. št. 770).

O vseh nadaljnjih podrobnostih tega srečanja bodo vsi prijavitelji naknadno obveščeni.

(odreži, čitljivo izpolni in pošlji na CPSI)

PRIJAVNICA

za udeležence VIII. srečanja železarjev borcev NOV 23. avgusta 1980 na Homu nad Zasipom (Katarinci)

Priimek in ime

Leto rojstva

TOZD – delovna skupnost

Stalno prebivališče

Prijavljam še svojca

Priimek in ime

Leto rojstva

Stalno prebivališče

19. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V ponedeljek, 30. junija, so se v popoldanskem času člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne zbrali na 19. seji. Sejo odbora je vodil predsednik Božo PANCUR, ki je za to sejo pripravil naslednji dnevni red:

— pregled izvrševanja sklepov 18. seje odbora, analiza finančnega rezultata za mesec maj 1980 in kumulativno za prvih pet mesecev letošnjega leta, ocena izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec junij in kumulativno za šest mesecev ter predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij 1980.

Seji so poleg članov odbora prisostvovali še član poslovodnega odbora Božidar Bartelj, vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust Karba ter predsednik KS ZSMS železarne Miro Mohorič.

Poročilo o izvrševanju sklepov 18. seje odbora za gospodarstvo je podal Božidar Bartelj. Iz poročila je razvidno, da so sklepi, ki so bili sprejeti na prejšnji seji, v glavnem izvršeni, nekateri, ki so daljšega značaja, pa se še izvajajo. Tov. Bartelj je navzoče seznanil še s povzetkom izvajanja programa varčevanja v mesecu maju, katerega je pripravil sektor za ekonomiko in organizacijo. Iz programa varčevanja je razvidno, da so v nekaterih temeljnih organizacijah v tem mesecu že vidni boljši proizvodni rezultati, v nekaterih temeljnih organizacijah pa posamezne cilje programa varčevanja še niso dosegli. V razpravi so člani odbora podprli že sprejeti sklep, da je treba izvajanju stabilizacijskih programov posvetiti več resnosti in pozornosti ter hitreje pristopiti k reševanju zadev, ki so nekeje še vedno problematične.

V nadaljevanju se je s navzočimi sprejeli informacijo o analizi finančnega rezultata za mesec maj 1980 in kumulativno za pet mesecev letošnjega leta, katero sta podala član poslovodnega odbora Božidar Bartelj in predsednik odbora za gospodarstvo Božo PANCUR. Ugotovili so, da je bila eksterna realizacija za mesec maj za 5.526 ton nižja, kot smo planirali in 4.891 ton nižja kot v maju preteklega leta. Tudi vrednostna realizacija je za 84,5 milijonov dinarjev izpod plana ali za 13 %. Povprečna prodajna cena v mesecu maju je znašala 17.404 din/t, kar je za 1,8 % več, kot smo planirali. Člani odbora so ugotovili, da smo v Železarni v prvih štirih mesecih letošnjega leta delali z nižjimi stroški, kot smo načrtovali. Žalosten je podatek, da smo v mesecu maju načrtovano višino stroškov presežili za 15,2 milijona dinarjev. Največje odstopanje od planiranih stroškov je nastalo v temeljnih organizacijah Jeklarna in Valjarna bluming štekel. Zaradi slabših poslovnih rezultatov in zvišanja planiranih stroškov smo izgubili, ki je bila ustvarjena v prvih štirih mesecih letošnjega leta, povečali se za dodatnih 84,5 milijona dinarjev. V razpravi so člani odbora predvsem poudarili, da je sprejete stabilizacijske ukrepe treba dosledno izvrševati.

O oceni izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec junij je spregovoril vodja oddelka za operativno planiranje Avgust Karba. Iz ocene je razvidno, da smo v tem mesecu skupno proizvodnjo dosegli v planiranih količinah, v blagovni proizvodnji pa smo zaostali tako za gospodarskim načrtom kot za programom za mesec junij. Planirano prodajno ceno smo presežili za približno 6,7 % za planirano realizacijo pa zaostali za približno 4,5 %. Člani odbora so bili seznanjeni tudi z oceno skupne in blagovne proizvodnje za obdobje januar—junij 1980 ter z doseženo realizacijo in prodajno ceno za to obdobje. Vzeli so na znanje še informacijo o prodaji energetskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec maj in kumulativno za pet mesecev. Na seji so razpravljali tudi o izvršitvi operativnega programa izvoza v mesecu maju. Ugotovili so, da smo izvozili le 2.604 tone, kar znaša 67,4 % izvršitve operativnega programa po prednosti izvoza v maju.

V nadaljevanju se je vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje navzočim predlagal v potrditev predlog operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij, potrdili pa so tudi operativni program izvoza za mesec julij 1980.

Ob koncu seje so obravnavali še vlogo pravnega oddelka glede izdaje lokacijskega soglasja. Na seji so se tudi dogovorili, da bo naslednja seja odbora za gospodarstvo že v prihodnjem tednu.

O. M.

TOZD Jeklovlek

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA

19. junija je bila v TOZD Jeklovlek 13. seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Anton Dežman, ki je predlagal naslednji dnevni red: pregled izvrševanja sklepov, poročila odborov, uresničevanje stabilizacijskih ukrepov, obravnava temeljev srednjeročnega plana 1981—1985, tekoče zadeve in delegatska vprašanja.

Delegati so bili seznanjeni s poročilom o izvrševanju sklepov, pri čemer so ugotovili, da so skoraj vsi sklepi izvršeni, razen reklamacije brusilnega stroja Lidköping, ki je še v teku in remont žerjavne proge, ki je v zaključni fazi.

Ugotovili so, da je izdelana analiza lastnih cen in stroškov in predlog za korekcijo prodajnih cen nekaterih izdelkov, ki so v poslovnih izgubi.

Ponovno so obravnavali sklep zadnje seje, s katerim so zavrnili podpis samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za rekonstrukcijo in razširitev proizvodnih kapacitet v TOZD Tovarna avtomobilov in TOZD Tovarna prikolic Novo mesto. Poslovodni odbor Železarne je poslal dodatno gradivo, ki ga je pojasnil vodja FRS Boris Pesjak.

Delavski svet je po krajši razpravi ugotovil, da TOZD Jeklovlek razpolaga s prostimi finančnimi sredstvi, ki dajejo na račun sovlaganja in združevanja jamstvo hitrejšega razvoja, zlasti za razširitev lastnih kapacitet in skladnejšega razvoja s predelovalno industrijo.

Delavski svet je sprejel naslednje sklepe:

1. Železarna Jesenice preko svoje TOZD Jeklovlek pristopa k podpisu samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za rekonstrukcijo, modernizacijo in razširitev proizvodnih kapacitet v TOZD Tovarna avtomobilov in TOZD Tovarna prikolic Novo mesto.

2. Sredstva bo železarna Jesenice TOZD Jeklovlek združevala preko interne banke SOZD Slovenske železarne v višini 30 milijonov dinarjev, tako da bo 15 milijonov dinarjev namenila iz sredstev TOZD Jeklovlek, namenjenih za združevanje, za 15 milijonov din pa bo v

imeni TOZD Jeklovlek najela bančne kredite.

3. Pooblasti se finančni sektor za pripravo dokumentov in predsednika poslovodnega odbora Železarne Stefana Nemca za podpis samoupravnega sporazuma.

Delavski svet je obravnaval poročilo in sklepe odbora za delovna razmerja in odbora za gospodarstvo in ni imel bistvenih pripomb, zato jih je soglasno sprejel.

Na seji so obravnavali tudi poročilo o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov, hkrati pa tudi uresničevanje akcijskega programa. Ugotovili so, da oboje poteka uspešno.

V nadaljevanju se je obravnavala predlog temeljev plana srednjeročnega razvoja Železarne za obdobje 1981—1985. Po razpravi so sprejeli naslednje pripombe in dopolnitve:

— največjo naložbo v elektro-jeklarno 2 je treba časovno povezati z investicijskim programom v finalne faze proizvodnje, predvsem za večstopensko predelavo domačega jekla, ki bo omogočila hitrejšo rast dohodka in čistega dohodka.

— gibanje blagovne proizvodnje naj bo v letih 1981—1985 skladnejše s povečanjem nekaterih kapacitet, ki so že danes ozko grlo proizvodnje, kot so:

— žarilne kapacitete, predvsem za žarenje kolobarjev,

— kapacitete za površinsko in kvaliteto kontrolo končnih izdelkov,

— prostorske kapacitete z izgradnjo aneksa za preselitev skladišča izdelkov z odpremo in brusilnice iz Javornika,

— centralno ogrevanje hale in prizidka je treba vključiti v program naložb za leto 1980—1981, ker so pripravljeni projekti in predračuni za pričetek rekonstrukcije.

— da bi v naslednjem razvojnem obdobju dosegli 30.000 ton skupne proizvodnje, je treba povečati ustrezno kapaciteto in jih uskladiti z valjarno žice in profilov za prekršbo s polizdelkom.

Razen pripomb na gibanje proizvodnje in na povečanje kapacitet je treba spremeniti kvalitetni asortiment, da se namesto vzmetnih jekel planira 2.000 ton orodnih jekel in jekla za hladno preoblikovanje oziroma za posebne namene.

V srednjeročnem programu je predvsem poudarjena naložbena usmeritev za zamenjavo starih kapacitet, zlasti brusilnih strojev in povečanje kapacitet za proizvodnjo vlečenih jekel.

Predsednik DS je opozoril delegate in SDS na sprotne obravnavanje tedenskih informacij, ki jih izdaja CPSI, ker so pomembna sestavina stabilizacijskih prizadevanj.

Obravnavali so še informacije o javni razpravi o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev OD. Predlog sporazuma še vedno temelji na delitvi OD po merilih, kot so količinska razmerja, poraba ur in časa, ne pa na produktivnosti dela in dohodkovnih odnosih.

Zadnje besedo o teh pomembnih vprašanjih bodo seveda imeli delavci na referendumu, zlasti o specifičnih merilih nagrajevanja in o spodbudnih stimulacijah za zniževanje proizvodnih stroškov in na ekonomsko in fizično produktivnost.

E.

11. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklovlek Anton Klemenc je 13. junija sklical 11. redno sejo odbora. Najprej so pregledali izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da so izvršeni, razen sprejetih stabilizacijskih ukrepov, ki so v teku in dolgoročnejšega značaja.

Odbor je ugotovil, da se stabilizacijski ukrepi zadovoljivo uresničujejo. Izpolnjevanje skupne in blagovne proizvodnje je na planu, prenehanje pa je plan vrednostne realizacije.

Uresničevanje akcijskega programa poteka uspešno, vidni pa so predvsem naslednji rezultati:

— znižanje proizvodnih stroškov, predvsem zaradi boljšega izplena, nižjih predelovalnih stroškov in specifične porabe energije,

— število zaposlenih je skladno z rastjo proizvodnje in produktivnosti, ki pokriva še vedno visoko bolezensko odsotnost,

— izdelana je analiza lastnih stroškov in pripravljen predlog za korekcijo prodajnih cen nekaterih izdelkov, ki so v poslovnih izgubi,

— izdelana je analiza cen in storitev TOZD Vzdrževanje, Remontne delavnice in Transport, ki so bistveno višji od planiranih.

Odbor ugotavlja in predlaga naslednje ukrepe:

— pri vzdrževanju se pojavlja vprašanje pisanja večjega števila ur, kot je bilo dejansko opravljenih na konto TOZD Jeklovlek,

— iz tega razloga se uvede mesečna evidenca in kontrola pisanja ur in kvalitete dela,

— mesečno se analizirajo stroški vzdrževanja in uvede dnevna kontrola del in opravil vzdrževanja,

— izdelana je analiza visokih cen in storitev TOZD Remontne delavnice in TOZD Transport,

— da se uvede kontrola kvalitete del in nizke učinkovitosti (slaba disciplina) in začne postopek v smislu navodil o reklamacijah,

— na osnovi inovacijske dejavnosti se pristopi k racionalizaciji tehnologije dela, predvsem v povezavi z valjarno žice glede kvalitete in tolerance polproizvoda,

— nadaljuje se s programom strokovnega izobraževanja in usposabljanja delavcev,

— zagotovi se ugodnejša kvaliteta naročil za višjo produktivnost in program valjanja,

— zagotovi se ustrezna in konstantna količina vložka ob preusmeritvi proizvodnje v izdelke, ki so donosnejši,

— investicijska sredstva za leto 1980 se nameni za dokončanje mo-

dernizacije TOZD Jeklovlek, ki izboljšuje pogoje dela, to je predvsem ogrevanje delovnih prostorov in za varstvo okolja,

— v letu 1980 se pristopi k izdelavi projekta drugega dela modernizacije Jeklovleka za srednjeročno obdobje 1981—1985, predvsem k izgradnji aneksa za povečanje prostorskih kapacitet,

— v srednjeročnem razvoju programa se planira modernizacija in povečanje kapacitet za predelavo izdelkov višje stopnje,

— za dohodkovne odnose je najpomembnejša dohodkovna povezanost in njegova delitev,

— za ustvarjanje dohodka in dohodkovnih odnosov je pomembno spodbudno nagrajevanje in delitev osebnega dohodka po delu.

Odbor je obravnaval informacijo o poteku javne razprave o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev OD. Ugotovili so, da predlog sporazuma še vedno temelji na delitvi OD po merilih, kot so količinska razmerja, poraba časa in ur, ne pa na produktivnosti dela in dohodkovnih odnosih.

Zadnje besedo o tem bodo rekli delavci na referendumu, zlasti o specifičnih merilih nagrajevanja in o spodbudnih stimulacijah za zniževanje proizvodnih stroškov.

Odbor je obravnaval predlog plana za mesec julij in ga v količini 1660 ton, od tega 50 ton za izvoz, potrdil. Odbor je potrdil tudi plan ur in nadur za pokrivanje odsotnosti z dela.

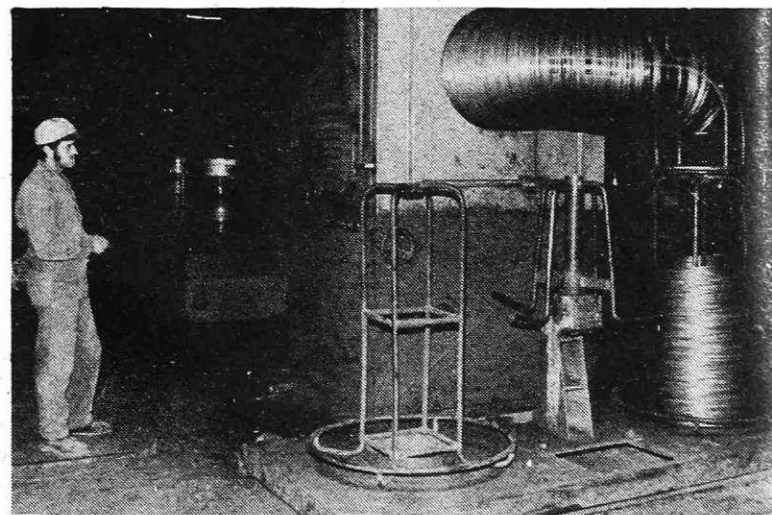
Na seji so soglašali z nabavo elektromagnetnih ventilov iz uvoza v skupni vrednosti 6.206 nemških mark.

Odbor je opozoril izmenske delavce na izvajanje sklepov glede evidence in porabe zaščitnih sredstev po izmenah.

Obravnavali so še informacijo o sklepu zadnje seje glede podpisa samoupravnega sporazuma za IMV. Novo mesto in ugotovili, da še ni dodatnega pojasnila in dodatnega gradiva.

Odbor je obravnaval tudi obvestilo glede ukrepov za naročila iz sredstev IV in AZ v skladu s sklepi odbora za gospodarstvo.

E.

V žičarni (Foto I. Kučina)

12. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V TOZD Jeklovlek je bila 12. junija 12. redna seja odbora za delovna razmerja, na kateri so obravnavali pregled sklepov, tekočo problematiko in kadrovske zadeve.

Odbor je pregledal sklepe prejšnje seje in ugotovil, da so v glavnem izvršeni, razen nekaterih, ki so daljšega značaja.

Soglašali so z začasnim sprejemom dveh delavcev iz TOZD Valjarna debele pločevine in potrdili sprejem delavca, ki se je vrnil iz JLA.

Na znanje so vzeli navodilo za začasno razporeditev delavcev iz TOZD Valjarna debele pločevine in z njim soglašali.

Glede koriščenja rednega letnega dopusta je odbor sprejel sklep, da lahko delavec na lastno željo koristi največ polovico dopusta, ostali del pa naj bi se koristil v interesu proizvodnje.

Odbor je obravnaval dve prošnji za prekinitev delovnega razmerja in ju zavrnili. V zvezi s prošnjo za sprejem Miha Horvata so sprejeli sklep, da naj se ga pokliče na razgovor in da opravi šestmesečno poskusno delo. Obravnavali so tudi vlogo za ponoven sprejem Josipa Agatiča in jo zavrnili.

Odbor je informativno obravnaval prijave za disciplinski postopek zoper kršitelje delovne discipline.

Obravnavali so prošnjo za izredno plačni dopust za Martina Brvarja od 20. do 22. junija za udeležbo na vajah v tehniki reševanja v gorah. Sprejeli so sklep, da se mu odobri dva dni izredno plačane odsotnosti, en dan pa naj koristi svoj redni letni dopust. Enodnevni izredno plačni dopust so odobrili tudi Ladislavu Krajniku za udeležbo na šahovskem turnirju.

Enodnevno izredno plačano odsotnost so odobrili tudi Vojki Legat in Janku Ruparju za udeležbo na seminarju za predsednike in sekretarje OOSZ in sindikalnih konferenc OOSZ.

Predlog za novo višino nagrad za praktikante so potrdili.

V zvezi s predlogom ukrepov za boljše urejanje zdravstvenega varstva so sprejeli sklep, da o teh vprašanjih in ukrepih razpravljajo SDS.

V zvezi s prijavljenimi kandidati za zvezno mladinsko delovno akcijo »NIS 80« so sprejeli sklep, da na ZMDA gre Adem Husejinović.

Analizirali so tudi udeležbo na tečaju »osnove hladne predelave« in ugotovili, da je od 19 prijavljenih kandidatov tečaj zaključilo 11 kandidatov.

E.

15. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V sredo, 25. junija, je predsednik odbora za splošne zadeve sklical 15. redno sejo odbora in predlagal naslednji dnevni red: pregled sklepov prejšnje seje, odobritev službenih potovanj v tujino, poročila o opravljenih službenih potovanjih v tujino in ocene ter razno.

Člani odbora so najprej obravnavali poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje in ugotovili, da so sklepi v celoti izvršeni.

Odbor je odobril službena potovanja v tujino naslednjim sodelavcem:

Stanku Čopu in Borisu Bregantu v Zvezno republiko Nemčijo. Potovanja bosta k firmi Demag, ki je med ponudniki kompletne tehnologije in opreme za projekt jeklarna 2.

Jakubu Medju v Zahodno Nemčijo, kjer si bo s predstavniki firme H. Schmidt ogledal reklamirano pločevino, ocenil upravičenost reklamacije in ugotovil eventualno možnost uporabe te pločevine.

Stefanu Nemcu, Janezu Komelu, Milanu Budju in Ernestu Pušniku v Avstrijo, kjer se bodo s predstavniki firme Voest-Alpine pogovarjali glede možnosti plasiranja naših izdelkov na njihov trg.

Mihu Stojanu v Švico, kjer se bo udeležil srečanja licenčnih partnerjev firme Oerlikon.

Odbor je bil seznanjen z ocenami službenih potovanj v tujino za naslednja sodelavca:

Janeza Bidovca s potovanja v Sovjetsko zvezo, kjer se je dogovarjal za dobavo jeklenega odpadka za III. kvartal; potovanje je bilo ocenjeno kot potrebno in uspešno.

Borisa Breganta v Zvezno republiko Nemčijo, kjer se je pogovarjal s predstavniki firme Demag, ki je v ožjem izboru za ponudnike kompletne tehnologije in opreme za Jeklarno 2. Potovanje je bilo ocenjeno kot uspešno, obisk pa je pokazal veliko pripravljenost te firme za nadaljevanje razgovorov o končno izbranem ponudniku.

Odbor je bil seznanjen tudi s poročilom o službenih potovanjih v tuzemstvo in inozemstvo za mesec maj 1980 in ga sprejel brez pripomb.

Odbor je vzel na znanje tudi ustno informacijo o porabi sredstev za reprezentanco za prvih pet mesecev tega leta brez pripomb.

Ob koncu seje so obravnavali še prošnjo društva in prošnje za odobritev izdaje stalnih propustnic, katere je odbor ustrezno rešil in poslal pisne odgovore posilcem.

Z. V.

NE SMEMO SEDETI KRIŽEM ROK

V sredo, 18. junija, je predsedstvo osnovne organizacije ZSMS Javornik-Koroška Bela sklicalo sestanek vseh članov osnovne organizacije v krajevni skupnosti. Žal pa je bila kljub precejšnjemu številu razposlanih vabil udeležba dokaj skromna.

Vsekakor sta aktivnost in uspeh, bodisi mladinske ali ostalih organizacij zelo odvisna od stanja v predsedstvu oziroma samem vodstvu. Kljub temu, da so mladi, ki so bili pripravljeni delati in sodelovati v osnovni organizaciji, kjer živijo oziroma delajo, njihova aktivnost ne bo prav izkoriščena, ali pa sploh ne bo, če sama organizacija nima vodstva, ki bi znalo smotrno in organizirano voditi delo.

Prav s temi težavami pa se že nekaj časa srečujejo tudi mladi v osnovni organizaciji ZSMS Javornik-Koroška Bela. Zainteresiranost mladine se postopoma zmanjšuje in delovanje organizacije drsi navzdol. Da bi to drsenje zaustavili, so se mladi dogovorili, da bodo na seji oblikovali nov predlog za predsednika organizacije in skušali aktivno delovati po že sprejetem programu. Za predsednika so potrdili Tadeja Hudečka; zamenjavo pa so izvedli tudi v komisiji za šport, ki jo je že nekaj mandatnih obdobji uspešno vodil Marjan Jenduka, odslej pa jo bo vodil Milan Kambič, komisijo za idejno politično delo pa Mirt Ljujić. Predsedniki ostalih komisij bodo tudi v bodoče isti.

Dogovorili so se, da se bodo skušali povezati s TOZD, ki delujejo v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela ter z osnovno šolo Karavanski kurirji NOB na Koroški Beli (predsednik OO ZSMS na osnovni šoli bo tudi član predsedstva OO ZSMS v krajevni skupnosti). Pred-

vsem pa se bo skušala z osnovno šolo, predvsem z novinarskim krožkom, ki uspešno deluje na šoli, povezati komisija za informiranje.

Sicer pa naj bi po statutu v krajevni skupnosti obstajali tudi krajevni sveti, ki bi koordinirali in usklajevali dela in programe posameznih organizacij. Več o tem problemu pa so bodo mladi pogovorili jeseni. Poudarili so, da se ne

bodo odločali za obsežne programe, temveč le za nekaj akcij, ki pa jih bodo tudi v celoti realizirali. Tako smo se odločili, da bodo v prvih jesenskih dneh organizirali zabavno prireditev, ki naj bi obsegala splet zabavnih iger, kulturni program ter kratko zabavo s plesom. Ta akcija sicer ne zahteva malo priprav, zato mladinci krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela ne bodo mogli sedeti križem rok.

Branka

V ŽELEZARNI

Spoznanje uporabnosti železove rude je bilo za človeka veliko odkritje. Nekdaj so železo pridobivali zelo primitivno. Danes ga pridobivamo z modernimi postopki. Učenci sedmega razreda osnovne šole Simon Kos Podbrdo smo obiskali na Jesenicah eno izmed največjih jugoslovanskih železarn, da si ogledamo pridobivanje železa in jekla.

Ko smo prišli do Železarne, sta nas že čakala vodiča. Razdelili so nam zaščitne čelade in odšli smo na ogled tovarne. Vodič nam je najprej pokazal plavž. Čisto drugače sem si ga predstavljal. Mislila sem, da je tak kot v železnikih. Plavž je velika peč, zgrajena iz železa in obložena s šamotno opeko. V kavperjih segravajo zrak, ki ga potem vpihujejo v spodnji del plavža. Z dodajanjem zraka zmanjšujejo porabo koksa. Tako je tudi onesnaževanje zraka manjše. Videli smo tudi, kako je iz plavža priteklo vroče železo. Bilo je podobno lavi. Ko se je kalup napolnil, so delavci preusmerili curek na livno polje. Tam se železo strdi, v martinovkah pa ga zopet stalijo. Kalup je zelo velika posoda. Vodič nam je povedal, da drži sedemindevajset ton. Na plavžu so delovni pogoji zelo težki in nevarni, zato morajo biti delavci previdni.

Nato smo šli v martinarno. Tam predelujejo surovo železo v jeklo.

Martinovke so velike peči, v katere vpihavajo zrak in dodajajo surovemu železu staro železo in druge dodatke. Jeklo potem valjajo in iz njega delajo različne predmete. Videli smo žico, iz katere delajo žebelje. Zelo nanavado se mi je zdelo, da je stroj hkrati naredil glavico žebelja in konico. V žebeljarni je bilo zelo hrupno. Vodič nam je povedal, da žebelje izvažajo tudi v Ameriko.

Čas je hitro minil in morali smo se posloviti. Vodičema smo se lepo zahvalili za izčrpno razlago. Ta dan je bil zame nekaj posebnega, saj sem bila prvič v železarni, a verjetno ne zadnjič. Spoznala sem, da je kruh, ki ga veliko naših očetov služi ob vročem železu, trdo zaslužen.

Magda Maver, 7. razred.
Osnovna šola Simon Kos Podbrdo

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Kawasaki Steel Co. je sporočila, da so na plavžu šte. 6 njene železarne Chiba dosegli v letošnjem marcu doslej najnižjo porabo goriva na svetu, in sicer 418 kg oziroma 381 kg koksa in 37 kg mazuta na tono izdelanega grodlja. Ta plavž, ki je prišel obratovati leta 1977, je najmodernejša opremljen in voden z elektronskim računalnikom. V njem lahko dnevno izdelajo 10.000 ton grodlja.

SOVJETSKA ZVEZA

Gradnja velike nove železarne pri Kursku kaže lep napredek. Napravi za izdelavo 1,7 milij. ton železove gobe in 2,5 milij. ton peletov letno bosta pričeli obratovati leta 1982. Zahodnonemško podjetje Lurgi bo dobavilo Midrex napravo za pridobivanje železove gobe, Salzgitter napravo za leletiziranje železove rude in Krupp štiri velike obločne električne peči. Naprave za kontinuirno vlivanje jekla in valjarne bodo dobavila sovjetska podjetja.

LATINSKA AMERIKA

V državah Latinske Amerike so leta 1979 izdelali 27,1 milij. ton surovega jekla, oziroma v primerjavi z letom 1978 3,2 milij. ton ali 13,1 % več. Brazilija, ki ima v tem delu sveta največjo železarsko proizvodnjo, je dosegla 13,8 milij. ton ali 14,0 % več in Mehika, ki je na tem področju druga, 7,0 milij. ton ali 4 % več. Tretja je Argentina s 3,2 milij. ton ali 15 % več in četrta Venezuela z 1,2 milij. ton. ali 39,5 % več. Prvič se je lani pridružil proizvajalcem železarskih izdelkov v Latinski Ameriki tudi Ekvador z 8.100 tonami izdelanega surovega jekla.

Sodelavec pri peskanju odzemnega voza za koks (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

MOLIBDEN DANES IN JUTRI

Molibden spada med tiste kovine, ki jo potrebujemo pri izdelavi posebne vrste jekel tako za civilne kakor tudi vojaške namene. Bogatejša nahajališča njegovih rud pa so omejena samo na nekaj držav. Zato je zanimivo, kakšna je svetovna situacija s to kovino danes in kakšna bo jutri.

Iz študije, ki jo je izdelal ameriški Internet Publication, je razvidno, da je 80 rudnikov molibdenove rude pridobilo v tem stoletju 1,9 milij. ton molibdena. To je praktično tudi vsa doslej pridobljena količina, kajti po letu 1778, ko ga je odkril švedski kemik Scheele, pa do pričetka našega stoletja skupno pridobljena količina ni presegla 500 ton.

Ob pričetku pridobivanja molibdena so bili glavni vir njegove rude majhni rudniki in zato je bila tudi pridobljena količina nizka in neredna. Obstajalo je približno 30 takšnih rudnikov, ki pa danes že ne obratujejo več. V njih so skupno pridobili okoli 100.000 ton molibdena.

Danes obratuje na svetu 50 rudnikov molibdenove rude s skupno proizvodnjo 1,8 milij. ton molibdena. Največ te kovine je do zdaj pridobila družba Climax v ZDA, in sicer 780.000 ton. Tudi družba Utah Copper s količino 260.000 ton je v ZDA. Vse

ostale so manjše družbe z dosedanjjo proizvodnjo pod 100.000 ton.

Vsi rudniki, ki danes obratujejo, imajo skupne zaloge molibdena okoli 4 milij. ton. Čeprav je to še enkrat toliko, kot ga je bilo doslej pridobljenega, vendar kaže, da te rezerve ne bodo zadostovale za kritje porabe do konca tega stoletja. Ocene porabe za obdobje 1980-1989 se gibljejo med 1,0 in 1,7 milij. ton in v prihodnjem desetletju med 2,3 in 2,8 milij. ton. Skupna poraba do leta 1989 bo torej med 4 in 5 milij. ton.

Takšno povečanje porabe bo zahtevalo tudi nove vire te kovine. Zato je danes okoli 40 nahajališč molibdenove rude v različnih fazah priprav za izkoriščanje. Njihove skupne zaloge cenijo na okoli 3,2 milij. ton molibdena. Dvanajst nahajališč bo pripravljenih za proizvodnjo med leti 1981 do 1986, naslednjih dvanajst pa bo pričelo obratovati v drugi polovici tega desetletja. Zato bosta proizvodnja in povpraševanje uravnovešena verjetno šele po letu 1990.

Ena izmed glavnih značilnosti svetovne proizvodnje molibdena je njena izredno neenakomerna razporejenost. Zaloge molibdenove rude in tudi sama proizvodnja te kovine je razporejena v veliki meri v zahodnem delu sveta. ZDA, Kanada in Čile imajo okoli 90 % svetovne količine.

Okoli 70 % svetovne proizvodnje molibdena dosega šest velikih rudnikov, od tega so trije samo molibdenovi in trije bakermolibdenovi. V teh pridobijo skupno letno okoli 73.300 ton molibdena, ostalih 31.000-32.000 ton je razdeljenih med pri-

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB JEDRSKEM NAPADU

Pred navedenimi učinki lahko živino zaščitimo tudi v primernih zaklonilnikih, ki smo jih v ta namen zgradili. To so lahko odprti jarki, široki 1 do 1,5 m, visoki pa 2,5 m. Govedo in konje privežemo v jarkih drugega za drugim, razmestitev ovac in svinj pa je lahko veliko gostejša. Ob straneh jarek obložimo s šibjem ali deskami, da se zemlja ne krši vanj. Na obeh koncih jarka napravimo izhodne rampe. Izhodne rampe naj leže pravokotno na jarek, ta pa naj bo po dolžini vijugaste oblike.

Zaščita je dokaj bolj učinkovita, če jarek pokrijemo s 3 do 3,5 m dolgimi in 30 cm debelimi bruni, ki jih položimo poprek čez jarek, nanje pa nasujemo 70 cm debelo plast zemlje.

Zaklonilniki seveda zavarujejo živali le na primerni razdalji od središča eksplozije.

Pred radioaktivnimi padavinami zavarujemo živino najbolje tako, da jo zapremo v hleve, vsa okna, vrata in druge odprtine pa zatesnimo s krpami ali z malto. Priporočljivo je, da nasujemo ob zunanjih zidovih hlevov 1,5 do 2 m visok sloj zemlje, ki varuje notranjost hleva pred radioaktivnim sevanjem. V hlevu mora živina ostati toliko časa, da se radioaktivno sevanje iz padavin zmanjša na nenevarno stopnjo. Zato moramo imeti v hlevu za nekaj dni krme in vode. Hleve prezračujemo predvsem v mirnih nočeh, ko je gibanje zraka najmanjše.

Če nimamo možnosti, da živino v času radioaktivnih padavin in sevanja iz njih zaščitimo v hlevih, jo moramo hitro umakniti z ozemlja, ki ga bodo ali so ga že kontaminirale padavine. S kontaminiranega ozemlja umaknemo živino s kamioni (to velja zlasti za svinjo in drobno živino) ali pa peš. Umik je treba napraviti po najkrajši poti.

Pregled kontaminiranega ozemlja, ugotavljanje njegovih meja in stopnje kontaminacije organizirajo štabi za civilno zaščito, opravljajo pa ga v glavnem enote za radiološko, biološko in kemično zaščito. Meje kontaminiranega ozemlja označijo z ustreznimi znaki. Obvestila o kontaminaciji in napotke za ravnanje dajejo štabi za civilno zaščito prebivalstvu, enotam civilne zaštite ter vsem zainteresiranim organizacijam in službam po radiu, telefonu in na druge načine.

Če se mora živina gibati po kontaminiranem ozemlju, bodisi da gre za umik s tega ozemlja ali gibanje po njem iz drugih vzrokov, jo moramo zaščititi pred kontaminacijo.

Najboljše jo ščitijo tovarniško izdelane zaščitne maske, ogrinjala in dokolenke. Če teh nimamo, jo zaščitimo z zasilnimi pripomočki. Na glavo natakemo živali zasilno masko, oči ji prevežemo z mehko tkanino, zloženo v več plasti, noge pa zavarujemo tako, da jih zavijemo v cunje. Trup živali pokrijemo s pokrivalom iz plastične snovi, če tega nimamo, pa s konjsko ovedo, ponjavo ali s čim podobnim ter pod trupom zavežemo.

Zasilno živalsko masko izdelamo v obliki zobnice iz jute ali močnega platna v dveh plasteh, med njiju pa damo predvilo, vato ali drobno seno. Na gornjem robu masko opremimo z dvema trakovima, s katerima jo zavežemo živali na glavo. Namesto tako izdelane maske lahko uporabimo tudi ovedo, ki jo preganemo in dvakrat ovijemo okoli glave v obliki zobnice ter trdno privežemo. Masko pred uporabo navlažimo.

Perutnina je nekoliko odpornejša proti radiokativnosti kakor druge živali. Pred radioaktivnim prahom jo bomo najbolje zavarovali v kokošnjakih, ki smo jih prej dobro zatesnili. Če kokošnjaka ne moremo zatesniti, perutnino začasno spravimo v drug primeren prostor, ki daje boljšo zaščito.

ZAŠČITA KRME. Seno, slama, zrnata krma in otrobi, ki so v senikih in skladiščih, so zaščiteni pred radioaktivnimi padavinami. Zaščita je učinkovitejša, če so seniki in skladišča dobro zatesnjeni. Če je seno ali slama na prostem v kopicah, moramo kopice dobro pokriti s plastičnimi pokrivali. Trave na pašnikih ni mogoče zavarovati.

ZAŠČITA VODE. Glede zaščite vode veljajo načela iz poglavja o zaščiti vode pred vojnimi strupi.

ZAŠČITA ŽIVIL ŽIVALSKEGA IZVORA. Pred radiacijsko kontaminacijo zaščitimo živila živalskega izvora najbolje, če jih hranimo v dobro zaprtih hladilnicah in skladiščih. Če teh nimamo, jih spravimo v kleti ali podobne prostore, vendar jih moramo pred tem vložiti v kovinsko ali stekleno posodo, pokrite sode, ali plastično embalažo, da je zaščita popolnejša.

Živila prevažamo v nepropustno zaprtih hladilnicah. Če teh ni, lahko uporabimo dobro zaprte avtobuse, vendar moramo živila prej vložiti v nepropustno embalažo.

Nadaljevanje

INDUSTRIJA JEKLA V SVETU V OSEMDESETIH LETIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

praševanja po jeklu; mednarodna izmenjava jekla; politika usklajevanja, modernizacija in prilagajanje industrije jekla novonastali situaciji v svetu in drugo.

Skozi različne poglede na posamezne probleme so se izražale tudi različne v interesih posameznih industrij jekla ali držav.

Izbrano informacijo je o delu simpozija pripravila Mileva Stefanović, ki je bila članica jugoslovanske delegacije na tem zboru.

VZROKI NASTAJANJA DANAŠNJE KRIZE V ČRNI METALURGIJI

Nastajanje sedanje krize v črni metalurgiji se ni začelo leta 1975, kot večkrat nekateri mislijo, temveč že mnogo prej. Začetek krize je potrebno iskati že ob koncu petdesetih let, ko so se stroški prekomorskega prometa začeli občutno zmanjševati, kar je za seboj potegnilo nizke cene železove rude in preveč ambiciozno investiranje v nove zmogljivosti železarn. Še posebno obmorske, z namenom, da se izkoristijo prednosti nizkih cen uvoženih surovin v ekspanziji jekla na mednarodnem trgu. Najbolj opazen primer ekspanzije v tem obdobju je razvoj jeklarske industrije na Japonskem. Z izkoriščanjem nizkih cen surovin iz prekomorskih dežel, novih izpopolnjenih naprav in nizkih mezdah je Japonski uspelo več let dosegati najnižje proizvodne stroške in je tako postala resen konkurent industriji jekla v ZDA in v razvitih državah evropske ekonomske skupnosti. V času od 1961. do 1971. leta je japonska industrija jekla povečala svoje kapacitete za 80 milijonov ton surovega jekla in to s specifičnimi stroški investicij, ki so bile občutno nižje kakor tiste v Evropi in ZDA.

Tudi evropska industrija jekla je v tem času intenzivno investirala, tako da so v obdobju 1961-1971 začele obratovati nove zmogljivosti za 55 milijonov ton surovega jekla. V ZDA, ki so v tem času v glavnem modernizirale svoje zmogljivosti, so dvignili proizvodnjo le za pet milijonov ton.

Presenetljivi rezultati Japonske pri razvoju jeklarske industrije so bili ustvarjeni z neoviranim oskrbovanjem s surovinami iz dežel v razvoju, uvozom evropske in ameriške tehnologije, ki so jo izpopolnjevali doma in znatno nižjim mezdah od tistih, ki so jih prejemale delavci v Evropi in v Združenih državah Amerike. Vse to je dajalo veliko prednost jeklarski industriji Japonske, kar je razvidno tudi iz razpredelnice števil 1.

STROŠKI DELOVNE SILE IN SUROVIN NA JAPONSKEM IN V ZDA

leto	stroški delov. sile na tona	stroški surov. na tona*	odnos surovin Japon. : ZDA
Japon. ZDA	Japon. ZDA		
1956	26,66	54,67	93,17
1965	22,11	65,06	54,27
1970	23,22	80,81	54,83
1975	49,93	132,87	109,33
1976	49,64	143,55	112,29

* ruda, staro železo, koks, naravni plin in električna energija. Stroški so izraženi v ameriških dolarjih.

Stroški mezd in surovin na tona surovega jekla so na Japonskem znašali leta 1976 skupno okrog 55 % vseh stroškov v ZDA.

Evropa ni izkoristila prilike, da bi z uvajanjem novih, modernih naprav v proizvodnjo zaprla zastarele železarne, temveč so v njih nadaljevali s proizvodnjo vzporedno z novimi, seveda v boju s težavami v novih pogojih. Razen tega je potrebno imeti pred očmi, da so dežele evropske gospodarske skupnosti nove, moderne železarne locirale na obalah. V pogojih recesije in otežkočenega oskrbovanja s surovinami in energijo so bile soočene z močno konkurenco z Japonske in iz novih železarn v deželah v razvoju.

Recesija, do katere je prišlo v svetovnem gospodarstvu v letih 1974 do 1975, je občutno zavrla povpraševanje po jeklu in odkrila neskladje med tržiščem in novozgrajenimi kapacitetami. Višek kapacitet je bil za ves svet v celoti v teh letih ocenjen na okoli 100 milijonov ton surovega jekla. To je imelo vrsto negativnih posledic: nezadostno koriščenje kapacitet, dumping cene, nelojalna konkurenca, uvajanja protekcionističnih mer in drugo.

Osnove današnje krize v črni metalurgiji so potemtakem v neuravnoteženosti kapacitet ponudbe in povpraševanja. Razen tega so nastopile še pomembne spremembe v ekonomskih pogojih izdelovanja jekla v svetu, z neizpolnitno prednostjo za tiste države v razvoju, ki razpolagajo z bogatimi železovimi rudami. Vse to istočasno kaže, da imajo sedanje težave v proizvodnji jekla v Zahodni Evropi in ZDA značaj trajnejše krize.

ALI SE LAHKO KRIZA PREMISTI?

V obravnavanju perspektive črne metalurgije in pri oceni možnosti za premostitev krize, sta veliki neznanki stališče in ponašanje posameznih vlad: ali bodo in koliko bodo pripravljene s finančnimi subvencijami pomagati k ozdravljenju in razvoju črne metalurgije. Obstoji mišljenje, da gre pri tem za vprašanje strateško zelo pomembne industrije, kar pomeni tudi industrijo prestiža, in da je zato težko verjeti, da se bodo države, ki so doslej imele pomembno vlogo v proizvodnji jekla, lahko odrekle te vloge.

Na drugi strani pa je očitno, da nekatere države v razvoju dobivajo vse pomembnejše mesto v novi regionalni razporeditvi proizvodnje jekla, s tem da se večkrat pojavljajo tudi z izvoznimi viški jekla na evropskem in ameriškem tržišču. V praksi je že jasno, da države ekonomske gospodarske skupnosti ne bodo mogle zadržati svoje pozicije čistega izvoznika jekla iz sedemdesetih let, ko so čez eno tretjino izvoza uresničevale v državah v razvoju, eno tretjino pa na tržišču ZDA. Možno je, da bodo ZDA zmanjšale svoje kapacitete. Verjetno se bodo »mini« železarne še nadalje razvijale in koristile razpoložljiv jekleni odpadki, toda upočasnili se bo razvoj železarn »integralnega tipa«. Glede na to, da bo poraba jekla v ZDA naraščala v zelo počasnem ritmu, je najverjetneje, da v tej regiji v naslednjih desetih letih ne bodo gradili novih železarn.

Ocenjujejo se, da bo Japonska še naprej imela ugodno mesto v svetovni jeklarski industriji, v kolikor bo seveda uspela premostiti komercialne ovire, ki jih ji postavljajo v ZDA in v evropskih državah zaradi

zaščite lastne industrije. Glavno neznanstvo v pogledu razvoja črne metalurgije na Japonskem predstavlja dinamika s katero se bo razvijala industrija jekla na Kitajskem. V kolikor bo Kitajska uspela v osemdesetih in devetdesetih letih proizvodnjo jekla hitro povečati, bo to pomenilo pomembno limitiranje možnosti Japonske da poveča izvoz jekla na tržišča jugovzhodne Azije in s tem tudi razširjanje svojih kapacitet.

Preštevane tekočih kriz jekla zadevajo še na mnoge neznanke, zato trajanje krize še ni dokončno opredeljeno. Menijo, da bo poleg ukrepov za oživljanje porabe jekla, potrebno zdravilo poiskati tudi v zmanjševanju obstoječih kapacitet in sicer z ukinjanjem starih in dotrajanih naprav. Medtem, samo z zapiranjem zastarelih zmogljivosti, se ne bodo mogli razrešiti številni strukturni problemi črne metalurgije v razvitih deželah na Zahodu. Alternativa pred katero sta Amerika in Zahodna Evropa je: znižati vlogo svoje črne metalurgije na pokrivanje lastnih potreb po jeklu in uvesti komercialne ukrepe komercializma, kar pomeni izvoz občutno zmanjšati, ali zagotoviti črni metalurgiji pomoč in subvencije, da se bo lahko vključila v konkurenčni boj s črno metalurgijo Japonske in dežel v razvoju.

PERSPEKTIVE GOSPODARSKEGA RAZVOJA V SVETU V OSEMDESETIH LETIH

Preteklo desetletje je značilno po številnih težkih pretresih, ki so prekinili dotedanjo ekspanzijo gospodarskih dejavnosti, sprožili inflacijo v nevidljivem obsegu in povzročili skepticizem do tega, da se tržišče lahko regulira s tradicionalnimi instrumenti stabilizacijske politike.

Nova energetska situacija v svetu, z omajanimi cenami in njihovim direktnim vplivom na realni nacionalni dohodek in plačilno bilanco posameznih držav je bila, brez dvoma, osnovni vzrok naraščajoče nestabilnosti. Poleg petrolejskega šoka so k temu stanju prispevali tudi nekateri drugi dogodki kot, na primer, velikkansko povečanje cen kmetijskih surovin v letih 1973-1974, spekulativno povečanje cen osnovnih surovin v istem obdobju, rušenje sistema fiksnih paritet in drugo. Na prvi pogled se vrsta teh pojavov pojavlja slučajno. Večina teh pojavov pa je v bistvu izraz ognjevitnega boja za praznodelitev dohodka ali na nacionalnem ali na internacionalnem nivoju. Ekonomske motnje, katerih jakost se je menjala od države do države, so se manifestirale še posebno na področju inflacije, deficitov v plačilnih bilancah in v slabitvi finančne pozicije javnega sektorja.

Kako težko in tvegano je predvideti gospodarski razvoj v naslednjih desetih letih, potrjuje primerjalni pregled projektov razvoja in realizacije le-teh v sedmih državah in skupno za vse države OECD v obdobju 1969-1979.

Razmišljanja o razvoju teh držav v desetletju, ki je pred nami, izhajajo iz potrebe, da se najprej odpravijo nastale motnje in tako ustvarijo neobhodni pogoji za hitrejšo in stabilnejšo rast njihovega gospodarstva. To pomeni, da izhodiščna pozicija za razvoj v osemdesetih letih ni zelo ohrabrujoča: splošno pomanjkanje dinamike in iskanju, povečanje nezaposlenosti, inflacija, ki prehaja že čez tolerantne meje in deficit tekočih plačilnih bilanc, bodo bolj ali

Čeprav poklicni gasilci po vseh stavbah v naši občini pregledujejo ročne gasilske aparate in hidrante vsake šest mesecev, se nemalokrat zgodi, da občani porežejo pri gasilskih aparatih ročnike, jih namerno izpraznijo ali pri hidrantih poberejo komplet cevi z ročniki vred, pri tem pa ne pomislijo, da s tem poleg sebe spravljajo v življenjsko nevarnost tudi vse sstanovalce v bližini in stolpnice.

PLANIRANE IN USTVARJENE STOPNJE RASTI V OBDOBJU 1969-1979 (poprečna letna stopnja rasti v odstotkih)

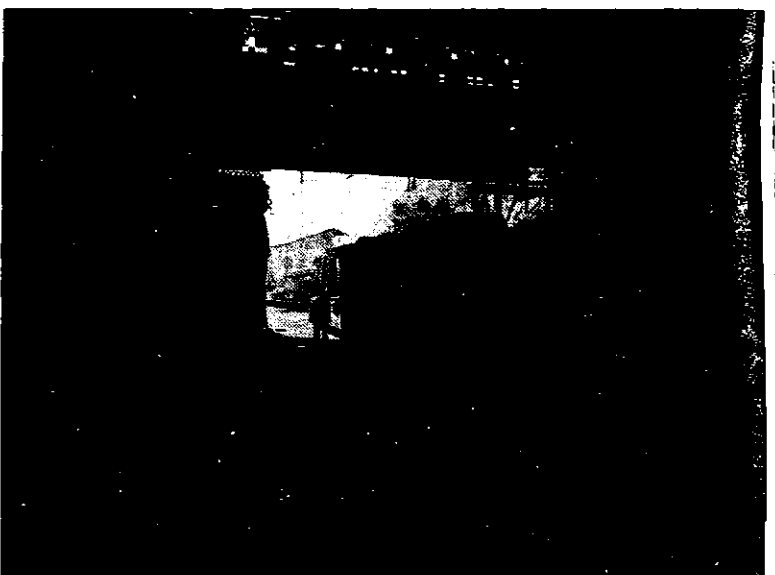
Država	drž. proizvod. plan	drž. proizvod. izvr. števil	zaposlov. plan	zaposlov. izvr. števil	produktivnost plan	produktivnost izvr. števil
OECD	5,1	3,5				
Kanada	5,1	4,2	2,5	2,9	2,5	1,3
ZDA	4,2	2,8	1,6	2,2	2,6	0,7
Japon	10,1	6,1	1,0	0,9	9,1	5,2
Francija	6,0	4,0	0,7	0,5	5,3	3,5
ZR						
Nemč.	4,8	3,2	0,3	-0,4	4,5	3,6
Italija	5,5	3,1	0,7	0,5	4,7	3,5
Velika Brit.	3,0	2,2	0,1	0,1	2,9	1,5

manj za vse države ovira za povečanje gospodarske rasti. Razen tega bo brez dvoma večino vlad, v soočenju s poslabšanjem svoje finančne situacije, napotilo k odrekamju proračunskih ukrepov za spodbujanje ekspanzije.

Slišali so se tudi nekoliko spodbudnejši pogledi na perspektivo. Tako po predvidevanjih Lawrence Kleina, Warton School, delanih za OECD, ocenjuje malo povečanje družbenega bruto proizvoda v letih 1980 in 1981 in sicer za 1,5 %. Za obdobje 1981-1985 pa predvideva poprečno štirinastotno stopnjo rasti. Tako povečanje po letu 1981 sloni na številnih optimističnih predpostavkah: odsotnost slabih žetev, izostajanje redukcije pri pridobivanju nafte, predpostavka, da cena nafte ne bo presegala 4 % letne rasti, da se bo poprečna stopnja inflacije v deželah OECD zmanjšala na poprečne pet odstotkov letno do leta 1985 in drugo.

Dejansko je že zanesljivo, da bo uspeh ali neuspeh v današnjih naporih držav za stabilizacijo, v veliki meri določil perspektivo rasti gospodarstva v osemdesetih letih.

Prihodnjic: PORABA IN PROIZVODNJA JEKLA V SVETU DO LETA 1990.

V martinarni (Foto S. Kokač)

TEHNIČNI FELTON - TEHNIČNI FELTON - TEHNIČNI FELTON - TEHNIČNI FELTON - TEHNIČNI FELTON - TEHNIČNI

VELIKA KRIZA AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE V ZDA

Ameriška avtomobilska industrija je danes v veliki krizi, ki postaja še hujša kot tista v letih 1974/1975, ko se je zelo poslabšala konjunktura. Eno tretjino približno 750.000 sindikalno organiziranih delavcev pri General Motorsu, Fordu in Chryslerju, treh »velikih« v Detroitu, so odpustili z dela. Številne tovarne so stalno ali začasno zaprte in prodaja je za preko 40 % manjša kot pred enim letom. Vsa velika podjetja imajo na tržišču v ZDA velike izgube in Chrysler je pred polomom obvarovala samo milijardna pomoč ameriške vlade.

Avtomobilska industrija se je pojavila v Washingtonu z obširnimi seznanom zahtev, katerih izpolnitev naj bi pomagala rešiti stanje. Med temi zahtevami so davčne olajšave, omilitve zakonskih zahtev povezanih z zaščito oziroma varnostjo in porabo bencina in predvsem zaščito pred vedno večjim uvozom, ki je sedaj že dosegel preko 27 % celotnih potreb tržišča. Čeprav je 15 % vseh zaposlenih v ZDA neposredno ali posredno povezanih z avtomobilsko industrijo in zato v Washingtonu - v letu volitev - ne morejo te zahteve enostavno preslišati, vendar do zdaj še niso bili objavljeni kakršnikoli konkretni ukrepi.

LASTNA KRIVDA AVTOMOBILSKIH PROIZVAJALCEV

Proizvajalci avtomobilov v ZDA imajo že od sredine leta 1979 naprej težave zaradi splošnega nazadovanja prodaje.

Delno sta na to vplivala visoka inflacija in visoke obresti. Vendar sta ta dva činitelja situacijo v Detroitu le zaostrišla, nista pa jo povzročila. Ista ugotovitev velja tudi za naraščajoči uvoz. Za osnovni vzrok te krize so bile krive avtomobilске družbe same. Prepričano so zaznale spremenjeno situacijo - in rezultat je, da danes proizvajajo mimo zahtev tržišča. Predlogi so odlašale s proizvodnjo varčnih in tehnično izboljšanih avtomobilov. Ko se je povpraševanje, podobno kot ob pričetku nafte krize v letih 1973/74, zaradi krize v Iranu, pomanjkanja in podražitve bencina preneslo z velikih na manjše avtomobile, Detroit na to ni bil pripravljen.

Še do nedavnega so bili vsi napor osredotočeni na povečanje proizvodnih zmogljivosti za velike avtomobile. Pri tem je zanimivo, da še do danes niso zaključili nekateri programi za takšno zastarelo in današnjemu času neprimerno proizvodnjo. Ker traja preusmeritev avtomobilске industrije več let, seveda ni bilo mogoče takoj ustreči nenadoma spremenjeni strukturi povpraševanja. Zato je nastalo praznino izpolnil uvoz in to predvsem z Japonske.

DRAG NOV RAZVOJ

V zadnjem letu se je znižal delež na novo kupljenih velikih avtomobilov na 33 % in takšen trend se bo nedvomno nadaljeval tudi v bodoče. Tradicionalni veliki avtomobili iz Detroita niso več v modi in izgleda, da je luksuzni avtomobil izgubil svoj pomen kot statusni simbol. K temu je treba še dodati, da »inozemsko« danes ne velja samo pri avtomobilih kot boljša kvaliteta.

Trenda uporabe manjših avtomobilov v Detroitu iz kakršnih koli razlogov niso pravočasno predvideli. Možno je, da niso hoteli videti, ker manjši avtomobili prinašajo manj dobička. Sicer so bile avtomobilске družbe na osnovi zakonsko predpisanih norm za porabo bencina prisiljene konstruirati z ozirom

na gorivo bolj učinkovite avtomobile. Vendar se je ta proces odvijal zelo počasi in postopno. Ubrale so najcenejšo pot, da so že na obstoječih modelih izvedle manjše spremembe. Vendar so tudi za ta enostaven način porabile v preteklih petih letih veliko denarja.

Zakon za zmanjšanje porabe goriva avtomobilov zahteva do leta 1985 poprečne porabe vseh izdelanih modelov posameznega proizvajalca 8,6 litra goriva na 100 km. Današnja poprečna poraba dosega 11,8 litra na 100 km; 100 milij. avtomobilov na cestah ZDA ima danes povprečje 15,8 litra na 100 km; uvoženi avtomobili 7,75 litra na 100 km. Izpolnitev teh zakonskih zahtev bo povzročila razvoj popolnoma novih modelov in povezano s tem v prihodnjih petih letih visoke investicijske stroške.

VELIKE IZGUBE PRI PRODAJI V ZDA

Ta ogromna investicijska potreba je nastala v času, ko je dobiček avtomobilске industrije prišel pod močan pritisk. V Detroitu so upali, da bodo lahko dovolj dolgo prodajali velike in donosne avtomobile in tako financirali potrebne in drage proizvodne preusmeritve. Vendar se to upanje ni uresničilo in zato je potrebno poiskati zunanje vire financiranja, kar pa ni vedno enostavno.

Po ocenah zasluži največja ameriška avtomobilska družba General Motors pri prodaji velikega avtomobila okoli 1000 dolarjev, pri majhnem pa samo 200 do 300 dolarjev. Skupno znižanje prodaje in trend k manj donosnim avtomobilom je povzročilo pri vseh treh velikih proizvajalcih v Detroitu velike izgube na domačem tržišču. Doslej je lahko samo General Motors, kot največji in tudi na tržišču najbolj uveljavljen in za velike borbo v osemdesetih letih najbolje opremljeni proizvajalec, uspel pokriti izgube na domačem tržišču z dobičkom pri izvozu. Vendar pričakuje v drugem letošnjem četrtletju tudi ta družba izgubo. Pri Fordu ne zadostujejo že od lani naprej sicer

INSTITUCIONALNE SPREMEMBE NE ZADOŠČAJO

Preobrazba denarnega in bančnega sistema, začrtana z ustavo, s celo vrsto drugih programskih aktov in že nekaj let starimi sistemskimi zakoni, je potrdila znano resnico: samo formalne, institucionalne spremembe še zdaleč niso dovolj, da bi se življenje spremenilo. Menda sploh ni sporno, da je pri dejanski preobrazbi odnosov v gospodarstvu s sredstvi družbene reprodukcije zelo malo napredka. Argumenti za to trditve so že tako splošno znani, da jih vsaj na tem mestu ne kaže ponavljati drugače kot s sintetično krilatico »neugodna gibanja«. Napočil je čas iskanja vzrokov za takšne razmere, kajti jeseni bo o tej temi problemska konferenca ZKS. Zato je izvršni odbor Gospodarske zbornice Slovenije na zadnji seji, ko se je lotil te teme, razpravljal predvsem o materialni problematiki pri gospodarstvu s sredstvi družbene reprodukcije. Navedimo nekaj iz razprave:

Administrativno urejanje odnosov v primarni delitvi in bančni sistem distribucije sta omogočila, da so OZD pridobile več dohodka na račun distribucije akumulacije, kot ga je bilo moč pridobiti s produktivnostjo in »normalnim« gospodarjenjem. Zaradi neučinkovitosti in premajhne produktivnosti gospodarstva, ki je še potencirana z nezadostno občo družbeno produktivnostjo, ni bilo mogoče spreminjati odnosov v družbeni reprodukciji. Siromašenje gospodarstva je narekovalo, da se pridobiva tujo akumulacijo na najbolj enostaven način — s krediti.

Počez predpisana obvezna amortizacija je premajhna; tistemu, ki si obračunava višjo, to vpliva na celotno delitev dohodka.

Revidirati bi morali celotno ureditev plačilnega prometa in žiro računov TOZD in drugih asociacij združenega dela, saj je sedanji plačilni promet hudo drag in počasen. Pri ureditvi žiro računov bi morali upoštevati, da je denar predvsem menjalno sredstvo in šele potlej tudi medij informacij. Sedanji sistem denarja je takšen, da negira motivirajočo vlogo dohodka.

Glede pohlepa po investicijah, ki ga pogosto sedanje stanje, je treba razčistiti, še preden zakorakamo v novo srednjeročno plansko obdobje. V zvezi s planom pa je nujno metodološko razčistiti, kaj je delež investicij v družbenem proizvodu.

Osnovna vzroka slabega ekonomskega položaja gospodarstva sta nizka akumulativnost s pretiranimi obremenitvami in neučinkovite naložbe. Vzroki so objektivne in subjektivne narave. Bank pa zato ne gre obtoževati kar nasploh, saj so konec koncev finančne asociacije združenega dela, ki jih upravlja. Seveda je za uspešno, ali boljše rečeno normalno poslovanje bančništva izrednega pomena planiranje distribucije sredstev, ki je teoretično sicer znano, v praksi pa še popolnoma zanemarljivo.

Na interne banke bi kazalo bolj gledati z ekonomskega in ne zgolj političnega vidika. Interna banka naj bi omogočila združevanje dela in sredstev na reprodukcijski osnovi v krogu, ki je medsebojno interesno in dohodkovno povezan. Logično bi bilo sklepati, da kdor ni povezan v sklopu interne banke, ne sodi v asociacijo združenega dela.

Obrestna mera pri 20 in več odstotni letni inflaciji je že več let nespremenjena, namesto da bi bila regulator in usmerjevalec razvoja — če že ne pri vseh sredstvih, vsaj pri kratkoročnih.

Kreditiranje prodaje potrošnega blaga, še posebej pa opreme, ki se ga izsiljuje na vse mogoče načine, omogoča proizvodnjo, ki nima tržnih pogojev, obenem pa investicije, ki niso ekonomsko utemeljene.

Poslovna banka bi morala z združenimi sredstvi spremljati tudi tiste organizacije združenega dela.

ki so drugod, kot je sedež banke. Temeljne banke imamo organizirane po teritorialnem načelu, medtem ko se gospodarstvo organizira precej drugače. Zdi se, da nimamo osnovnih izhodišč za učinkovit finančni sistem.

Sedanji brezmejni pohlep gospodarstva po investicijah, po razširjeni reprodukciji na račun normalne reprodukcije ni nič drugega, kot najbolj enostavna obramba gospodarstva pred inflacijo.

OB ŽIRO RAČUNIH TUDI »TEKOČI« RAČUNI

Podpredsednica izvršnega sveta skupščine SR Slovenije Milica Ozbič, ki je strnila razpravo, je dejala, da se gospodarstveniki pri takšnih razmišljanjih najbolj pogosto ustavljajo pri žiro računih TOZD. Skupna ugotovitev je, da je zakon o združenem delu, ki je dokončno uveljavil zahtevo, da se sredstva dosledno »pelje« čez žiro račun TOZD, povzročil nekaj tehničnih slabih posledic. Predvsem se na tak način sredstva drobijo, ob tem pa se pojavlja vprašanje likvidnosti, kar je do neke mere paradoksalno spričo velikih števil o obsegu sredstev, ki se jih uporablja kot obratna.

O teh in podobnih vprašanjih glede žiro računov TOZD se tako v Sloveniji kot v vsej Jugoslaviji že nekaj časa razmišlja. Pri tem ne gre za razmišljanja o načelnem spreminjanju določb zakona o združenem delu, pač pa zato, da bi sedanji sistem evidenc s pomočjo žiro računov obdržali, vzporedno s tem sistemom pa uvedli tekoče račune. Najbrž se bodo te razprave končale z uvedbo nekoliko modificiranih tekočih računov, prilagojenih našim potrebam, tako da bo zagotovljen sistem evidenc zaradi kontrole uporabnikov družbenih sredstev, kakor tudi sistem informacij, s paralelnim sistemom drugih računov pa naj bi urejali problematiko v plačilnem prometu. S temi vprašanji se intenzivno ukvarja posebna skupina pri zveznih svetih in najbrž ni preuranjeno reči, da si lahko že letos obetamo nekaj rešitev.

Znano je tudi, da se v zvezni skupščini usklajuje mnenja o eksperimentu, ki naj bi ga uvedli v nekaterih organizacijah »prostoVOLJKah« za paralelni plačilni promet s tako imenovanim sistemom veriženja. Gre za poskuse za racionalizacijo plačilnega prometa.

MONETIZACIJA JE OMEJENA

Politiko poslovanja z menicami bi morale OZD usklajevati s svojo temeljno banko. V zadnjem času ima marsikatera OZD že precej nad 10 odstotkov skupnega obsega vseh obratnih sredstev v menicah, kar je že nekolikrat tvegano početje. Čedalje pogostejše je namreč slišati, da jim menice obležijo in da se organizacije znajdejo v težavah glede likvidnih obratnih sredstev.

Dokler je obseg primarne emisije z zakoni in z obveznostmi iz družbenega plana Jugoslavije v veliki meri že vnaprej namensko razporejen, so možnosti za monetizacijo seveda omejene. V tem oziru se zaenkrat ne da nič spremeniti. Pač pa si kaže prizadevati za to, da se v naslednjem srednjeročnem obdobju zmanjša obseg selektivnega kreditiranja in s tem obseg vnaprej opredeljenih namenov uporabe primarne misije (npr. za proračun federacije, odpravo posledic elementarnih nesreč ipd.); seveda je treba upoštevati, da so zadevni interesi republik in pokrajin različni in da bo treba stališča usklajevati.

Razmerja med kratkoročnimi in dolgoročnimi viri sredstev gospodarstva so zgolj matematična funkcija nekih splošnih odnosov. Pri tem pa se ne gre zavajati s podatkom, ki kaže nazadovanje deleža sredstev gospodarstva v bankah in naraščanje sredstev prebivalstva, saj je očitno treba dobršen del sredstev prebivalstva v teh izkazih pripisati spremenjeni tehniki izplačevanja osebnih dohodkov in drugih prejemkov prebivalstva. Kar zadeva sredstva družbenopolitičnih skupnosti in sredstva drugih uporabnikov družbenega premoženja, zlasti še družbenih dejavnosti, pa velja ugotoviti, da se v absolutnih zneskih ne gibljejo bistveno nad predvidenimi okviri. A spričo dejstva, da delež sredstev gospodarstva upada, ta podatek kaže, da so viri gospodarstva nekoliko bolj »sigurni«, neobčutljivi za nihanja v pogojih gospodarjenja. Podobno velja tudi za sredstva prebivalstva. Seveda nas te ugotovitve napotijo iskati glavne vzroke za to v primarni delitvi.

Politika cen, ki je v zadnjem času čedalje bolj administrativno urejena, je zagotovo eden izmed vzrokov. Vendar je vprašljivo trditi, da bi bilo ob drugačni politiki cen stanje kaj prida drugače. Tržnost naših proizvodov namreč sploh še ni preizkušena. Dokler lahko sleherni OZD z vsem ognjem nastopa zoper administrativno urejanje cen, lahko za tem seveda uspešno pokriva vse svoje subjektivne in objektivne notranje slabosti. Zato je administracija pri cenah vedno slaba usluga ekonomiki.

STREZNITEV GLEDE INVESTIRANJA NE BO LAHKA

Pohlep po investicijah je pripeljal gospodarstvo v Sloveniji v tolikšno zadolženost, da zgolj odplačila dospelih anuitet za investicijske kredite pogoltnejo vso amortizacijo (da o obrestih niti ne govorimo); približni izračuni za prihodnja leta opozarjajo, da bo amortizacije v Jugoslaviji premalo celo za odplačila anuitet za dolgoročne kredite za investicije, če se ne bo spremenilo predpisane amortizacije. Streznitev na sektorju investicij na osnovna sredstva bo strahotno težka, tako v Sloveniji kot v vsej Jugoslaviji. K temu pa je treba dodati, da smo se v zadnjih letih kar »znašli« in smo dobršen del investicijskega načrta z namenjanjem kreditov v tujini. Ta vir sredstev je za Slovenijo v zadnjih petih letih pomenil približno 1,5 milijarde dolarjev — zdaj kar precej hitro dospeva v odplačilo, kot nov vir pa usiha. Zadolževanje v tujini bo za združeno delo moralo biti omejeno zaradi potrebnega čuvanja zunanje likvidnosti.

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

dobri dobički v inozemstvu, da bi ostala bilanca pozitivna, medtem ko Chrysler pri izvozu precej zaostaja in zato tudi krizo na domačem tržišču najbolj občuti.

DRAGE PRODAJNE METODE

Že tako težki problemi so še zaostreni z neobzdrano inflacijo in visokimi obrestmi. Detroit mora svoje avtomobile, po katerih je vedno manj povpraševanja, prodajati po visokih cenah in z visokimi obrestmi in na ta način poskuša priti do denarja, potrebnega za razvoj modelov, ki jih tržišče potrebuje.

Nekateri strokovnjaki so mnenja, da lahko splošno nezanimanje za nakup avtomobilov traja tudi dalj časa. Neki predstavnik Forda je pred kratkim povedal, da so ZDA že preveč motorizirane in lahko zato v slučaju potrebe vzdržijo več let brez novih nakupov. Tega ekstremnega slučaja sicer ne bo, vendar dragi krediti delujejo danes brez dvoma pri nakupih kot zelo učinkovita zavora. Čeprav so bile v mesecu marcu odpravljene za nakup avtomobilov vse omejitve za posojila, vendar kljub temu mnoge finančne ustanove ne dajejo novih posojil.

Predsednik Carter je izdal nalog za proučitev situacije na področju avtomobilskih posojil, vendar ni mogoče pričakovati hitrih konkretnih rezultatov. Medtem pa skušajo avtomobilске družbe pospešiti prodajo s trgovskimi rabati in popusti kupcem, ki lahko dosegajo pri posameznih modelih tudi 1000 dolarjev. Vendar dosedanje izkušnje na tem področju niso bile preveč spodbudne, istočasno pa zmanjšanje vsote na računih pri takšnem sistemu prodaje ni nepomembno.

ZAHTEV PO PROTEKCIJONIZMU

Zaradi takšne težke situacije ni čudno, da iščejo proizvajalci avtomobilov državno zaščito pred sposobnejšo in boljše uvozno konkurenco. Pri tem je samo General Motors uradno nasprotoval protekcionističnim ukrepom. Vse ostale družbe in pred-

vsem sindikat avtomobilskih delavcev (UAW) zahtevajo različno velike trgovske bariere. Kot najmanjšo zahtevo postavljajo dve do triletni »odmor za zajetje sape«, med katerimi bi se lahko domača avtomobilska industrija pripravila na »fair konkurenčno borbo« z inozemskimi proizvajalci.

Izmed velikih treh je v najugodnejši situaciji General Motors s svojim »x-cars«, ki ga je ponudil z modeli za leto 1979. Chrysler in Ford načrtujeta za letošnje jesen popolnoma nove majhne avtomobile. Vendar potrebuje Detroit za polno presmeritev na nove modele vsaj pet let in pri tem nihče ne more jamčiti, da bodo nove avtomobile tudi na tržišču dobro prodajali.

Nevolja proizvajalcev avtomobilov v ZDA velja predvsem Japoncem, za katere izgleda, da so pri vdoru na ameriško tržišče omejeni samo s premajhnimi zmogljivostmi svojih tovarn. Pred naftno krizo so zasedli tuji avtomobili v ZDA 14,5 % celotnega tržišča, od tega Japonci 5,5 %. Danes je japonski delež dosegel 21,2 % in celotni uvoz 27,3 %. Pri tem proizvajala, na primer, Volkswagen, ki je bil nekdanji glavni izvoznik, zdaj precejšen del svoje prodaje v ZDA.

Zaradi tako povečanega uvoza imajo največ težav družbe American Motor, Chrysler in Ford. V zadnjem času narašča pritisk na japonske družbe, da naj postavijo montažne tovarne v ZDA. S stališča samih stroškov so takšni ukrepi malo privlačni. Iz političnih razlogov pa so Japonci prisiljeni napraviti tudi takšen korak. Nekatere družbe, med njimi tudi Honda, so v zvezi s tem že objavile svoje predele načrte.

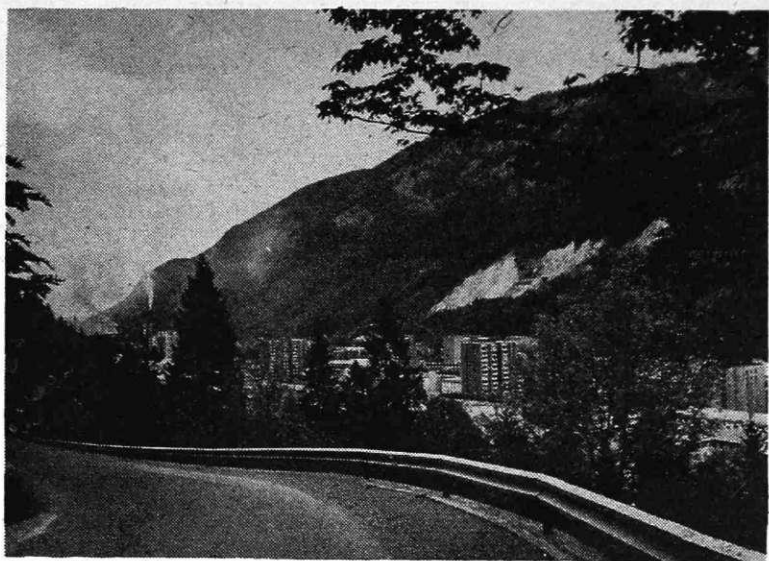
Glasne pritožbe ameriške avtomobilске industrije proti Japoncem zvenijo nekoliko neresno ob tem, da so nekatere družbe tudi same močne uvoznice. American Motors ima s francoskim Renaultom kooperacijsko pogodbo in prodaja te avtomobile preko svoje zelo razvejane trgovske mreže v ZDA. Za Chryslerja je prodaja japonskih Mitsubishi avtomobilov pod lastno znamko važna opora že še preostali del poslovanja. Tudi Ford ima kooperacijsko pogodbo z japonskim partnerjem Toyota

Kogyo (Mazda) in prodaja že nekaj let njegove majhne avtomobile v ZDA.

Se pomembnejši kot ta direktna uvozna pomoč Detroitu postaja naraščajoči delež uvoza pri sami ameriški proizvodnji. To je razvidno iz vedno bolj pogostih pritožb ameriških dobaviteljev — kooperantov proizvajalcev avtomobilov. O tej temi vodstva avtomobilskih družb ne govorijo rada in zato tudi ni na razpolago zanesljivejših števil o količini tega uvoza. Vendar imajo vse družbe v zadnjem času vedno več pogodb s tujimi avtomobilskimi podjetji za dobavo motorjev, menjalnikov, osi in drugih delov. Za ameriške proizvajalce avtomobilov pri tem ni privlačna samo nizka cena, temveč tudi hitra dobava posameznih delov, ki jih porabijo predvsem za proizvodnjo majhnih avtomobilov.

Chryslerjeva modela »Horizon« in »Omni« sta opremljena z motorjem in deli pogona, ki jih dobavlja Volkswagen. Fordu je pokazala kalkulacija, da je bolj ekonomično kot proizvodnja novega motorja s štirimi valji nabava tega neposredno pri japonskem Toyo Kogyo ali pa ta japonski motor izdelovati v Mehiki, oziroma ga skupaj s francoskim Peugeot-Citroenom tudi izdelati v Mehiki. Ker pa morajo istočasno v ZDA zapreti tovarno za izdelavo neuporabnih motorjev z osmimi valji, ni čudno, če se nevolja v Detroitu ne obrača samo proti Japoncem, temveč tudi proti velikim trem.

V Washingtonu se pojavlja vedno več predstavnikov neodvisnih podjetij za izdelovanje avtomobilskih delov, ki zahtevajo zaščito pred obnašanjem avtomobilskih družb. Ta dvostranski izgled lahko postane dodatna ovira za eventualne protekcionistične ukrepe vlade. Kajti na koncu izgleda, da vidi Detroit več koristi in prostem trgovskem poslovanju kot v zaprtju meja.

Jeseniška razglednica (Foto I. Kučina)

KAJ SO »OBVEZNOSTI« GOSPODARSTVA?

Kadar govorimo o obveznostih gospodarstva, bi se morali nekoliko natančneje izražati. Obveznosti gospodarstva so namreč le tisto, kar je z zakonom predpisano — fiskalne obveznosti. Vse drugo pa so obveznosti, ki jih gospodarstvo samo prevzema in bi glede njih tu in tam lahko tudi odrekalo privolitve, če ne ve, od kod bo zanje vzelo sredstva. A dokler OZD vsevprek pristajajo na takšne obveznosti, gotovo niso upravičene obtoževati drugih za svoje težave.

Med važnimi načelnimi vprašanji, ki jih bo treba postaviti na dnevni red v zvezi s sprejemanjem planov, so tudi tista, ki se tičejo administrativno neverjetno zapletenega nakazovanja prispevkov iz osebnih dohodkov in podobnih nesmotrnosti; morali bomo ugotoviti, zakaj se odnosi, ki jih v tem oziru okvirno določa zakon o združenem delu, tako težko uveljavijo in presoditi, ali je nasprotujoč vpliv lokalnih političnih faktorjev, pa upravnih in drugih res tako močan, da novi sistem odnosov v svobodni menjavi ne more zaživeti.

NOVE DOLOČBE O RAZŠIRJENI REPRODUKCIJI

Posebno pomembna naloga pri pripravljanju planov je, da se začne uveljavljati pri pripravih za novi srednjeročni plan osnovna načela iz osnutka zakona o razširjeni reprodukciji, predvsem kar zadeva združevanje sredstev. Tako temeljne organizacije združenega dela kot delovne organizacije, SOZD, samoupravne interesne skupnosti in vsi drugi, tudi banke, naj bi se v dogovarjanju o temeljnih načelih držale predvidenih določil v tem zakonu. To pomeni, da bo potrebno razpravljati in se odločiti, s katerimi vrstami sredstev kdo v procesu združevanja sredstev sodeluje, kakšne so njegove obveznosti itd. Ves sistem teh odnosov bo potrebno izpeljati tako, da bo koncentracija sredstev za tako imenovane splošne prioritete zagotovljena v skladu z ustavnimi načeli, kar pomeni z odločanjem delavcev v sleherni temeljni organizaciji združenega dela o vrstah in obsegu sredstev, ki jih bodo združevali, oziroma uporabljali za lastno razširjeno reprodukcijo. To z drugimi besedami pomeni, da se bomo

omejili na tisto, kar v resnici imamo. To pomeni skrbeti za obratna sredstva v svojem poslovanju in v povezavi z banko, odgovornost za svojo likvidnost itn.

SPREMEMBE V PLAČILNEM PROMETU

Jeseni, v razpravi na problemski konferenci ZKS, in seveda še pred tem, se bomo srečevali tudi s tehtno zamisljo glede spreminjanja upravljanja sredstev v bankah. Gre za predvidene spremembe v plačilnem prometu, delno pa za spremembe statusa depozitov v bankah, predvsem depozitov gospodarstva. Če se bo te zamisli izpeljalo, bodo banke v prihodnje za kreditni način zagotavljanja sredstev za investicije razpolagale z dosti manjšimi potenciali kot doslej, ker bo večji del dosedanjega bančnega potenciala statusno prekvalificiran v sredstva temeljnih organizacij združenega dela in uporabljen za obratna sredstva. Vse to bi pomenilo zmanjševanje zadolženosti gospodarstva, zmanjšanje tako imenovanega kreditnega odnosa med gospodarstvom in bankami, hkrati pa bi pomenilo tudi manjše možnosti za to, da banke tudi z obratnimi sredstvi gospodarstva vzpostavljajo kreditna razmerja.

(Gospodarski vestnik, št. 24, z dne 26. junija)

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska železarska družba Nippon Steel Co. je razvila v svoji železarni Yawata nov postopek v kisikovem konvertorju, ki ga imenuje »LD-OB« postopek. Njegova osnovna značilnost je, da pihaja kisik, potreben za oksidacijo taline, tako z vrha s pomočjo kopja kakor tudi skozi dno. Pri običajnem LD postopku pihajo celotno količino kisika skozi kopje na vrhu konvertorja. Po podatkih železarne, ki je ta postopek uvedla, so njegove prednosti naslednje: 1. boljši izplen raztaljenega jekla, 2. zmanjšana poraba ferolegura in 3. znižanje nezaželenih primesi, kot sta kisik in dušik v pridobljenem jeklu.

TRETJE SREČANJE O KULTURI DELA

Industrija oblačil Prvi maj v Pirotu je vsekakor bolj znana po svojih parkih in umetniški zbirki kot po modelih, ki tu nastajajo. Za to obstajajo razlogi. Od vetopa na tovarniško dvorišče pa do prostorov, v katerih delajo ali malicajo, je razporejena svojevrsna umetniška zbirka del mnogih priznanih likovnikov. V tem okolju je potekalo 13. in 14. junija tretje srečanje o kulturi dela v delovnim naslovu: **Naloge zveze sindikatov pri razvijanju humanizacije dela in delovnega okolja.** Organizator srečanja je bilo predsedstvo sveta ZSJ skupaj s pokrajinskimi in republiškimi sveti zveze sindikatov, gostitelji srečanja pa občinski svet zveze sindikatov Piroto in industrija oblačil Prvi maj.

Na tem, v zadnjih desetih letih doslej je tretjem srečanju, je približno dvesto predstavnikov osnovnih sindikalnih organizacij, občinskih, pokrajinskih in republiških svetov zveze sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij Jugoslavije poskušalo oceniti sedanjí trenutek v razvoju kulture dela.

SKUPNO DELO

Na tem srečanju je bilo prispevkov iz organizacij združenega dela več kot kdajkoli doslej. Poročanje o izkušnjah iz kulture dela pa je pokazalo še nekaj; akcija ni skupno delo vseh v zvezi sindikatov, zato tudi uspehi niso enaki. O tem je član predsedstva sveta ZSJ v svoji uvodni besedi takole govoril:

»Tam, kjer so tem vprašanjem organizacije in organi zveze sindikatov posvetili dovolj pozornosti, so vidni rezultati in vedno večje je število organizacij združenega dela, ki se lotevajo nalog v zvezi s kulturo dela in razvojem kulturnega življenja delavcev. Tam, kjer to delovno področje zanemarjajo, je seveda manjše število organizacij združenega dela, ki se lotevajo teh nalog.

Za doseganje rezultatov pri humanizaciji dela, delovnega in bivalnega okolja gnotna sredstva niso odločilna. Mnogo tega je mogoče storiti z lastno iniciativo in akcijo samih delavcev. Seveda so zato potrebne pobude in organizirane akcije, kot so tekmovanja in pregledi rezultatov kulturnih dejavnosti.

Ce izhajamo iz takih izhodišč, lahko sklepamo, da je bilo v preteklih letih mnogo storjenega z ustanavljanjem kulturno-umetniških društev po kolektivih. Danes obstaja nekaj tisoč društev in sekcij v organizacijah združenega dela z nekaj sto tisoč člani. Zveza sindikatov razvija amaterizem z dobro organiziranimi programi »Tovariških srečanj«. Toda Pauna Petrović je ugotovila, da bi sindikat moral mimo tega več storiti za ustvarjanje boljših delovnih pogojev, za čistejšo ozračje in vode, za več svetlobe, zmanjševanje hrupa, urejanje delovnih in družbenih prostorov in širše okolice. Končno so temu cilju tudi namenjena umetniška dela v delovnem okolju, da bi ustvarili skladnost barv, svetlobe, glasbe, cvetja in zelenja.

KOT NAČIN ŽIVLJENJA

Čeprav je tako pojmovanje kulture dela znano in priznano, je bilo zanimivo razmišljanje Mirjane Ilić, strokovno-politične sodelavke v republiškem svetu zveze sindikatov Hrvaške:

»Izsledki sodobne znanosti govore o tem, da je mogoče vplivati na sam proizvodni proces s prilagajanjem delovnega okolja delavcu-proizvajalcu, z oblikovanjem tega okolja po njegovi meri. Kakšna je potem razlika med našim konceptom kulture dela in tistim na Zahodu? Razlika je v tem, da je kultura dela — pod katero razumemo kulturo delovnega okolja, kulturo medsebojnih odnosov v delovnem procesu, tako imenovano kulturo samoupravljanja — le del celokupne kulture; kultura dela ni sama sebi namen, njeni cilji niso namenjeni le dvigu produktivnosti, odnosu do dela, temveč pomeni le pot k uveljavitvi kulture kot načina življenja v naši samoupravni socialistični družbi.

Mirjana Ilić je opozorila, da kulture ne smemo iskati le v kulturnih institucijah, kot smo bili leta navedeni; zato se je tudi zgodilo, da smo kulturo poistovetili z umetnostjo, estetsko dejanje z umetniško stvaritvijo, a za te umetnine smo zgradili domove, na katerih vrata sramežljivo trkam. Saj so ti prostori nezdružljivi z našim vsakdanjim življenjem: stanovanjskim podnajemništvom, s stanovanjem — spalnico v 17. nadstropju, pokvarjenimi dvigali, vstajanjem ob štirih zjutraj, sestankovanjem, z delovnimi sobotami in nedeljami, z upravičenimi in neupravičenimi bolezninami.

»Če bi tisto, kar je zbranega v kulturnih institucijah, preselili v naše delovne in bivalne prostore, s tem ne bi mnogo spremenili,« je dejala Mirjana Ilić. »Res bi imeli tu, na dosegu roke slike in kipe, knjige in gledališke predstave, toda ne kot organsko razsežnost našega življenja, ki bi ga bogatila z novo kvaliteto, temveč le kot okras; šele delo kot ustvarjalnost, kot enotnost duhovnega in ustvarjalnega, je temeljna kategorija kulture dela. Kolikor bolj bomo ustvarjali pogoje za kulturo dela, toliko prej se bomo približali cilju: osvobojenemu delu in ustvarjanju za lastno srečo.

ZAŠČITITI ČLOVEKA PRED TEHNOLOGIJO

Številni poročevalci in razpravljalci so vsestransko osvetlili dvojne tematskih področij tega pirotskega srečanja: prvo — mesto in vloga kulture dela v humanizaciji dela, delovnih in bivalnih pogojev in drugo: estetska, higiensko-zdravstvena in zaščitna razsežnost kulture dela.

Ko je o prvi temi govoril Milutin Šljivčanin, sekretar komisije za izobraževanje, znanost in kulturo pokrajinskega sveta zveze sindikatov Vojvodine, je poudaril, da je ustvarjalnost v delu toliko bolj izrazita, kolikor bolj je delavec izobražen, tehniško usposobljen, kolikor manjši je izčrpujoči fizični napor pri delu in delovno okolje ugodnejše, medsebojni odnosi bolj humani, delo raznovrstnejše. Menil je, da še nikjer ni nastala celovita zamisel humanizacije dela.

»Razvojni programi načrtujejo sodobno tehnologijo, da bi po tej poti proizvedli čim več kar najbolj-ših proizvodov; temu je vse podrejeno. Tehnologija v največji možni meri obvladuje programe in proizvodnjo. Pogosto tudi ljudi.

Izkoristiti bi morali neizčrpane humanistične možnosti samoupravljanja, zato bi v programu humanizacije dela morali vključevati zamisel, kako zmanjšati oblast tehnologije nad človekom, človeka osvoboditi funkcije, ko je le dodatek stroju.

Delovni človek se mora vključevati v delovni proces zdrav, usposobljen, spočit. V delo se mora vključevati zavestno, svobodno, z znanjem. V stiku s tehnologijo mora biti človek vsestransko zaščiten in zavarovan. Ne smeta ga bremeniti strah in negotovost, ne glede na to, ali je vzrok strahu pomanjkljivo znanje, nizka raven proizvodnih sredstev ali pomanjkljiva skrb za človeka.

Ob koncu srečanja je svojo oceno podal tudi Miran Potrč, predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je med drugim dejal: »Se so težka delovna mesta in takšni proizvodni procesi, v katerih so pogostne poklicne bolezni, poškodbe pri delu in podobno, toda prav gotovo se je že izkazala sposobnost samoupravno organiziranih delavcev, da rešujejo tudi tako zapletene probleme, kakršne zaobjema humanizacija dela.

Radojka Jovanović, »Rad«

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

VIII. SREČANJE BORCEV NOV BO NA HOMU PRI BLEDU

Letošnje srečanje aktivnih borcev NOV, delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, bodo organizirale delovne organizacije predelovalke, konkretno Plamen Kropa. Prvotno je bilo mišljeno, da bi bilo srečanje v Kropi. Glede na to, da bi morali v tem kraju opraviti večja pripravljajna dela, za kar bi morali vložiti 230 tisoč din, so se skupno z nekdanjimi borci NOV Veriga Lesce na sestanku 17. junija odločili, da bo to srečanje v soboto, 23. avgusta, na HOMU pri Bledu. Tu je namreč že povsem urejen lep prostor, kjer so pogosto podobna zborovanja, srečanje ter proslave.

O tem so razpravljali tudi na seji odbora aktiva ZB NOV železarne Jesenice, kjer predvidevajo, da se bo letošnjega srečanja iz delovne organizacije udeležilo približno 450 borcev NOV, njihovih svojcev in gostov. V Železarni je namreč sedaj zaposlenih samo še 271 delavcev, ki so bili aktivni borci NOV. Razen teh bodo na srečanje povabili vse prvoborce in španske borce, praporščake najbližjih krajevnih odborov ZB NOV, predstavnike občine, občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij in železarne, osnovnih organizacij ZSMS iz TOZD in delovnih skupnosti ter delavce, ki so se pri delu posebno izkazali.

Na seji odbora aktiva ZB NOV Železarne so 26. junija imenovali pečalno komisijo, ki bo poskrbela vse potrebno za prevoz in drugo ter o vsem pravočasno obvestila vse udeležence, ki se bodo pisno prija-

vili. Za program in prehrano bodo letos poskrbeli prireditelji, to je aktiva borcev NOV Veriga Lesce ter Plamen Kropa.

Na tej seji aktiva so poleg tega razpravljali tudi o postavitvi spominskega obeležja štirim herojem — železarjem, katerega osnutek je bil v javni razpravi in nanj doslej ni bilo pripomb. Po izteku roka za razpravo bodo sprejeli dokončno odločitev o obliki spomenika in kraju, kjer naj bi stal. Navzoči so se strinjali s predlogom, da bi za borce, ki gredo v pokop, enkrat na leto pripravili poslovinno slovesnost, kjer naj bi posebno zaslužnim podelili spominsko knjigo, delo enega od domačih avtorjev.

Predsednik aktiva Tonček Dežman je poročal, da je razveseljiva ugotovitev, da poprečno zdravstveno stanje zaposlenih borcev NOV ni tako slabo, kot se je predvidevalo. Je pa med njimi približno petdeset takih, ki so potrebni klimatskega zdravljenja. Komisija za zadeve borcev si bo prizadevala, da se jim bo to omogočilo po možnosti brezplačno, ali da za ta čas vzamejo dopust, ali da bi imeli med zdravljenjem vsaj zdravstvene storitve zastoj. V zvezi s tem so menili, da se doslej to vprašanje na Gorenjskem ni najbolje urejalo. Predsednik aktiva je navzoče seznanil, da je tudi komisija za odlikovanje delav- na in da je doslej pripravila že precej predlogov, na osnovi katerih predvidevajo, da bodo odlikovanja podeljena že za letošnji dan republike B.

Vojaški obvezniki, ki so šele pred kratkim stopili v vrste protiletalske obrambe, so na zadnji vaji pokazali veliko strokovno usposobljenost in zanimanje za delo v enoti protiletalske obrambe. Agressor, ki bi se drznil zajadrti v naše svobodno nebo, bi svoje podle namene moral takoj plačati z življenjem. (Tekst in foto: J. Urh)

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

KRONIKA ZA MESEC JULIJ

Mesec julij je bil v preteklih 30 letih značilen po tem, da so samoupravni organi v tem mesecu največkrat obravnavali periodično poročilo za I. polletje in glede na rezultat sprejemali ukrepe, če je bil rezultat ugoden, da bi do konca leta obdržali ali zboljšali proizvodnjo in obseg poslovanja na ravni I. polletja; če pa je bil rezultat slab ali celo negativen, pa zato, da bi ga do konca leta popravili.

1953

Na seji delavskega sveta, ki je bila 8. julija, so obravnavali poročilo o kapitalni izgradnji in sklenili, da se v Parizu naroči elektropec, ki bi stala približno 800.000.000 dinarjev. Sklenili so najeti posojilo, tov. Homovca pa so pooblastili, da sklene pogodbo.

Obratnemu delavskemu svetu valjarne 2400 so naročili, da obvesti martinarno in OTK o sklicu seje delavskih svetov, na kateri bi obravnavali problematiko kotlovske in ladijske pločvine. Predstavnika martinarne in OTK sta morala nato na prvi naslednji seji poročati delavskemu svetu Železarne o rezultatu razprave.

Na tej seji so sprejeli tudi sklep, da je treba člane kolektiva, ki so se prijavili za gradnjo individualnih hiš, oceniti in šele nato odobriti posojilo z ustreznim popustom.

1954

Ko so na seji delavskega sveta Železarne 26. julija obravnavali polletni obračun, so zaradi praznovanja 85-letnice obstoja Železarne sklenili, da se razdeli višek v višini 40 % po izkazu in potrditvi bilance delavcem in uslužbencem Železarne. Zaradi istega razloga so društvu upokojujencev Jesenice nakazali 500.000 dinarjev pomoči, ki naj jo razdelijo vdovam umrlih upokojujencev in socialno šibkim.

1955

Delavski svet Železarne je bil obveščen na seji 14. julija, ko so obravnavali stanje v Železarni, da je tega dne prevzel dolžnosti glavnega direktorja po odločitvi komisije LOMO Milan Kristan, ki se je tudi udeležil seje in podal svoj program dela.

1959

Na seji delavskega sveta Železarne, ki je trajala dva dni, in sicer 1. in 2. julija, so obravnavali vrsto zadev, med njimi tudi reorganizacijo strokovnega šolstva. Sklenili so, da se strokovno šolstvo združi pod enim vodstvom v center. Metalurška industrijska šola (MIS) je še naprej ostala šola odprtega tipa, vendar pod vodstvom Železarne. Šola je tako vzgajala kader tudi za ostala podjetja in ustanove. Tako je nastal center za izobraževanje Železarne, kasneje poimenovan Železarski izobraževalni center, ki je zajemal naslednje oblike izobraževanja:

- metalurško industrijska šola
- šola za visoko kvalificirane delavce in
- oddelek za izobraževanje odraslih.

Za vršilca dolžnosti direktorja centra so imenovali Maksa Dimnika.

Na tej seji so tudi sklenili, da Železarna pristopi k poslovnemu združenju jugoslovanskih železarn (prejšnje strokovno združenje), za člana upravnega odbora tega združenja pa so imenovali glavnega direktorja Železarne in predsednika delavskega sveta Železarne.

Tega leta so v juliju imeli še eno sejo, in sicer 23. julija, ko so obravnavali okvirno polletno poročilo. Na podlagi izkazane uspeha so sklenili, da se 1. avgusta izplača 8,5 % na enoletne osebne dohodke oziroma na enomesečni osebni dohodek. Osnova je bila 208 ur z 32 nadurami in nedeljskimi urami, vendar obračunano za vsak mesec posebej, ne pa v povprečju.

1960

Tudi tega leta sta bili v juliju dve seji delavskega sveta Železarne, in sicer prva 7. julija, na kateri so obširno obravnavali problematiko komunalnega oddelka od stanarin v samskih domovih, prenosa barake pred železniško postajo, prevzema stavbe delavskega doma pri Jelenju do osebnih dohodkov delavcev zaposlenih v komunalnem oddelku, discipline in reševanja prekrškov v samskih domovih, o delu stanovanjsko abonentovskih odborov in možnosti, da se poveča predujem osebnih dohodkov 1. v mesecu na vsoto, ki bi zadostovala za plačevanje stanovanjske najemnine.

Druga seja v tem mesecu, 30. julija, je bila svečana ob 10. obletnici samoupravljanja. O poročilu predsednika delavskega sveta Železarne, ki ga je podal ob tej priložnosti, bomo pisali v posebnem članku te rubrike.

1961

Delavski svet Železarne je na seji 24. julija obravnaval poročilo o medobratnem tekmovanju v času od 1. maja 1960 do 1. maja 1961. Povzemamo najpomembnejše iz tega poročila:

Tekmovanje je imelo šest propozicij: dvig produktivnosti, korišćenje kapacitet, racionalizatorski in novatorski predlogi, bolovanje do 7 dni, bolovanje zaradi nezgod ter red in snaga v obratih. Osnova za tekmovanje so bili dosežni rezultati od avgusta 1959 do aprila 1960. V tekmovanje pa je bilo vključenih 24 obratov, 15 proizvodnih in 9 iz strojno energetske enote.

Tekmovali so v čast 10. letnice delavskega samoupravljanja.

V tekmovanju so obrati dosegli skupaj 20.116 pozitivnih točk. V vseh propozicijah je bil dosežen uspeh in napredek, razen pri bolovanju zaradi nezgod pri delu.

Za najboljši mesečni uspeh je bilo v tem tekmovanju nagrajenih 12 obratov, in sicer jeklovlek in cevarna po dvakrat, po enkrat pa plavž, livarna, žičarna, elektroodni oddelek, mehanična delavnica, vzdrževanje Javornik in gradbeni oddelek. Vsak obrat je za to prejel nagrado 50.000 dinarjev.

Ob zaključku tekmovanja so trije najboljši obrati dobili še te nagrade:

- jeklovlek 150.000 dinarjev,
- vzdrževanje Javornik 100.000 dinarjev in
- žebljarna 50.000 dinarjev.

Na predlog komisije za organizacijo in storilnost je delavski svet ponovno razpisal tekmovanje, tokrat v čast 20. obletnici vstaje jugoslovanskih narodov in to od 1. maja 1961 do 1. maja 1962. V tekmovanje naj bi se vključili tudi ostali obrati, ki v prejšnjem tekmovanju niso bili zajeti.

1963

Na seji 3. julija je delavski svet Železarne sklenil, da se plansko ekonomski oddelek preimenuje v sektor za ekonomiko podjetja (SEP), ki je združeval:

- tehnološko organizacijski oddelek,
- plansko analitski oddelek in
- IBM (elektronski računalnik).

1964

Tega leta so v Železarni nastale velike težave zaradi pomanjkanja električne energije in vode, celo take, da smo morali ustavljati posamezne obrate. Delavski svet je zato na seji 28. julija sprejel posebne ukrepe za oblikovanje sredstev v času, ko ispade električna energija ali pride do pomanjkanja vode.

1. Vsakemu delavcu, ki je zaradi zmanjšanja obsega proizvodnje razporejen na drugo delovno mesto v lastni ali drugi delovni enoti, se za čas take razporeditve zagotovi osebni dohodek do višine povprečnega osebnega dohodka v predhodnih treh mesecih (enako kot plačan dopust).

2. Delovni enoti, ki je imela v obračunskem mesecu izpad proizvodnje zaradi redukcije električnega toka ali pomanjkanja vode, se izgubljeni del osebnega dohodka nadomesti iz sredstev pred razdelitvijo. Krije se tisti del, ki ga enota ne more nadomestiti z razporeditvijo delavcev na taka delovna mesta, ki ustvarjajo proizvodnjo za oblikovanje osebnega dohodka.

1965

Delavski svet Železarne je na seji 8. julija sprejel poročilo o izvajanju sklepov II. gospodarsko-politične konference in sklenil, da uprava podjetja do konca leta 1965 izdela predlog za prehod na ugotavljanje dohodka po delovnih enotah. Istočasno

SKLEPI OK ZSDL O NADALJNJIH NALOGAH PRI RAZVOJU DELEGATSKEGA SISTEMA

Na redni seji občinske konference SZDL Jesenice, ki je bila 2. junija, so obravnavali delovanje delegatskega sistema v občini. Na osnovi poročila in razprave je delovna grupa oblikovala sklepe, ki jih je verificiralo predsedstvo občinske konference SZDL Jesenice na seji 30. junija in ki jih objavljamo v celoti.

Konferenca je ugotovila, da se je število delegatov, ki delujejo v posebnih in splošnih delegacijah, več kot trikrat povečalo, vzporedno s tem pa se ni dovolj ustvarjalno in prodorno gradilo in utrjevalo delovanje delegatskega sistema, niti vloga in položaj socialističnega subjektivnega faktorja v njem, oziroma njegova odgovornost v delegatskem sistemu. Zato je bilo delovanje delegatskega sistema v mnogih sredinah prepuščeno odgovornosti in iniciativi delegatov samih ali vodij delegacij, ne pa zgrajenemu in stalno dopolnjevanemu sistemu.

O uveljavljanju delegatskega sistema v naši občini so družbenopolitične organizacije v frontni organizaciji SZDL organizirale več razprav v posameznih sredinah in se dogovorili za nadaljnji razvoj delegatskega sistema.

Na teh razpravah je bila prisotna pripravljenost, da uresničimo misel Edvarda Kardelja:

»Delegatski sistem bo lahko v polni meri opravljal svojo družbeno vlogo samo, če bodo subjektivne socialistične sile družbe z zvezo komunistov na čelu njegov organski del, se pravi, faktor njegove zavesti.«

Konferenca je ocenila, da so bile zadnje ocene krajevnih in samoupravnih interesnih skupnosti o delu delegatskega sistema neveljavne in nekritične, ker so jih sprejemali le forumi. Vse to narekuje, da v vseh krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela kritično ocenijo delovanje delegatskega sistema, predvsem z naslednjih vidikov:

— Organiziranost delegatskega sistema v krajevnih skupnostih, TOZD in ostalih organizacijah združenega dela mora s svojo organiziranostjo in delovanjem zagotavljati, da bodo lahko delovni ljudje in občani prek delegatskega sistema uresničevali svoje neposredne pravice pri upravljanju s pogoji in rezultati svojega dela, upravljanju družbenih zadev in demokratičnem izražanju pravic, svobod in interesov, da se bo v delegatskem sistemu dejansko izražal pluralizem konkretnih družbenih interesov delovnih ljudi in občanov.

— Funkcioniranje sistema samoupravnega informiranja — delegatska linija, družbenopolitične organizacije in sredstva javnega obveščanja — pomeni stalno aktivno povezovanje delegatov s svojo volilno bazo, s svojimi volilci, stalno prisotnost subjektivnega faktorja — zave-

sti, ki je preveč ob robu dogajanj v delegatskem sistemu in delovanju odborov za obveščanje s sredstvi javnega obveščanja. Aktivna povezanost delegatov s svojimi volilci — bazo in uspešen pretok informacij v obe smeri sta prvenstveno odvisna od kar najbolj popolne samupravne in politične organiziranosti krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela.

— V tem pogledu so nedvomno velik korak naprej v organizacijah združenega dela, kjer imajo razvite samoupravne delovne skupine kot oblike delovanja zborov delavcev in kot sindikalne skupine tudi osnovnih organizacij zveze sindikatov ter številne izvršne organe delavskih svetov. S tem so ustvarjeni tudi dobri pogoji za delovanje celotnega delegatskega sistema.

— V vseh pripravah za naslednje skupščinske volitve je nujno kritično oceniti uveljavljanje delegatskega sistema v večjih krajevnih skupnostih in na podlagi ocen pristopiti k preoblikovanju krajevnih skupnosti.

— V krajevnih skupnostih, predvsem večjih, je samoupravna organiziranost mnogo slabša in zato je trenutno tudi manj možnosti za aktivno povezanost delegatov s svojimi volilci. Zato je nujno potrebno najprej dograjevati krajevno samoupravo — hišne svete, vaške in ulične odbore, zbornice občanov, potrošniške svete, sekcije in druge oblike, krepiti in razširjati pa je potrebno frontno delovanje v okviru krajevnih konferenc SZDL in vso pozornost nameniti ustanavljanju sekcij in drugih interesnih oblik delovanja občanov v okviru SZDL in krajevnih samouprav. Zato pa je potreben skrbno dogovorjen in oblikovan sistem delovanja krajevnih samouprav, družbenopolitičnih organizacij in v to vpetega delegatskega sistema.

— Za delovanje delegatskega sistema je potrebno imeti tudi ustrezno administracijo — evidenco: zapisniki, evidenca sej in sestankov, navzočnost, sprejeta stališča in sklepi in podobno. Nad vsem tem je potrebno ustvariti stalen pregled (vodja TOZD ali predsednik delavskega sveta, predsednik osnovne organizacije sindikata v OZD, v krajevni skupnosti pa svet KS in organi konference SZDL) in opredeliti tudi odgovornost. V krajevnih skupnostih bi morali večje vloge odigrati kot koordinatorji tudi tajniki krajevnih skupnosti v celovitem delovanju delegatskega sistema.

— Tako stanje seveda narekuje, da tako v organizacijah združenega dela, kakor v krajevnih skupnostih samoupravno opredelimo tako sam sistem delovanja delegatskega sistema, kakor tudi odgovornosti v njem. Stanje na nekaterih področjih danes daje vtis, da smo vsi odgovorni, dejansko pa ni nihče, kar še posebej velja za konferenco delegacij.

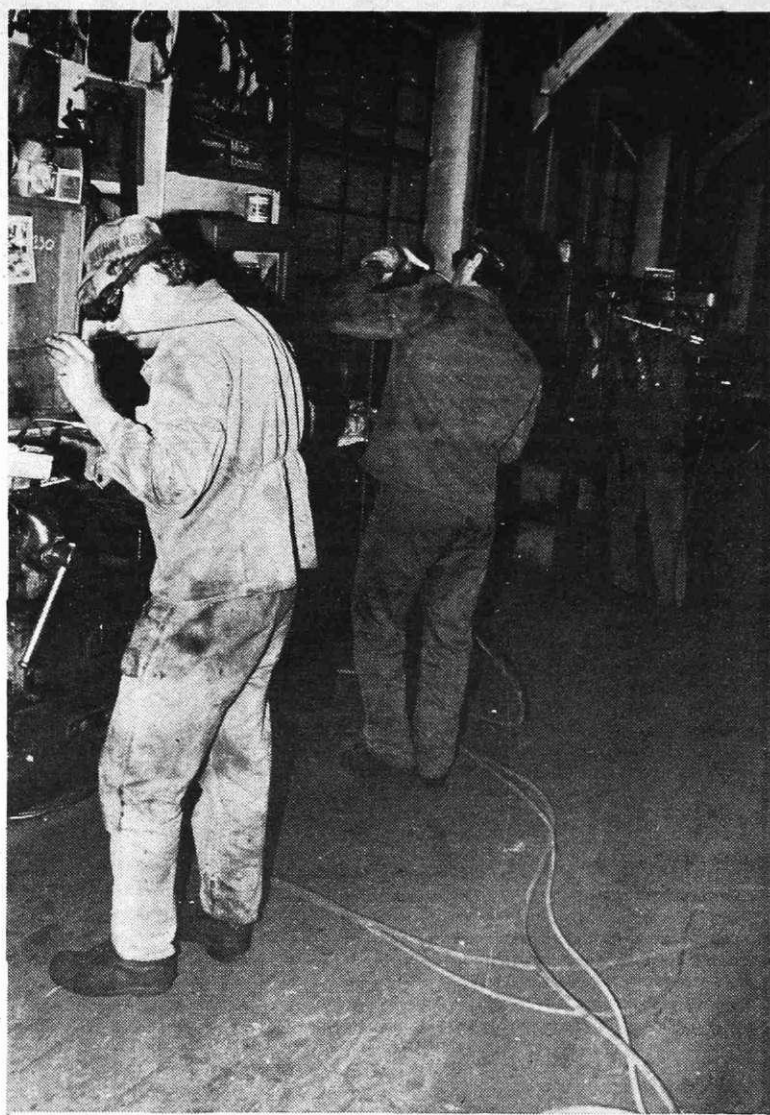
— Konference delegacij se ne sestajajo ali so nesklepčne, kar predstavlja problem pri uveljavljanju delegatskega sistema. Zato je potrebno pri nadaljnji oceni in dograjevanju delegatskega sistema konferencam delegacij posvetiti še posebej pozornost.

— Doseganje srednjeročnih ciljev razvoja in izvajanja nalog gospodarske stabilizacije zahtevajo, da posvetimo vso pozornost delovanju samoupravnih interesnih skupnosti, ker moramo hitreje presegati ugotovljene slabosti in še posebej uveljavljati vlogo posameznega zbora, da bodo SIS postali mesto dogovarjanja in sporazumevanja.

— Zato bo potrebno zaostri odgovornosti tako v krajevni samoupravi in samoupravnih organih v OZD, kakor tudi v socialističnih in demokratičnih ustvarjalnih silah družbe — družbenopolitične organizacije, državni organi, znanost, strokovne službe in vsi drugi organizirani faktorji idejnega, političnega, strokovnega, materialnega, znanstvenega in kulturnega ustvarjanja. Še posebej je potrebno poudariti zaostrite odgovornosti kadrov pri opravljanju najodgovornejših nalog in funkcij. Pri kadrovanju teh kadrov smo izhajali iz družbeno dogovorjenega kriterija, da so to poleg drugega ljudje, ki s svojim delom dokazujejo, da so borci za razvijanje samoupravne socialistične demokracije in delegatskega sistema. To velja tudi za poslovodne strukture, ki pa se v nekaterih primerih v praksi obnašajo, kot da se jih to ne tiče in da je njihova skrb samo proizvodnja in organizacija dela.

— Oceniti je potrebno opravljene naloge pri izobraževanju delegatov in sprejeti ustrezen program izobraževanja za naslednje obdobje.

Na osnovi ocene delovanja delegatskega sistema v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela in teh sklepov se morajo oblikovati konkretni zaključki in sklepi za nadaljnjo akcijo pri krepitvi in razvijanju delegatskega sistema, ki je, kot pravi Edvard Kardelj, »oblika organiziranosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi oziroma občanov, tako za izvajanje oblasti, kakor tudi za upravljanje družbenih zadev na temeljih samoupravljanja.«

Tekmovalci — kovinarji v inštalacijski delavnici (S. Kokalj)

Železarski globus

INDIJA

Integralna železarna Vijayana-gar, ki bi naj bila ob zahodni obali Indije, je bila projekt, ki so ga pričeli izvajati leta 1970 in so ga nato opustili, ker je bila vlada stranke Džanata, ki je nasledila Indiro Gandhi, mnenja, da je nerentabilna. Z vrnitvijo Gandhijeve v vlado kaže, da bo ta projekt ponovno oživel in ga planska komisija in ministrstvo za železarsko industrijo ponovno proučujeta. Ker pa je že v pripravi gradnja velike integralne železarne Visakhapatnam ob vzhodni obali, obstajajo resni pomisleki, ali je Indija zmogla ostočasnno financirati gradnjo dveh velikih integralnih železarn.

ZDA

Težko gospodarsko situacijo v ZDA čuti vedno bolj tudi železarska industrija. Največja železarska družba United Steel Co. je zaradi pomanjkanja naročil 1. junija ustavila obratovanje svoje železarne Edgar Thomson v Braddocku, zvezna država Pennsylvania. V tej železarni obratujejo trije plavži, dva 220-tonska kisikova konvertorja, valjalna slabov in livarna kokil, ki še edina obratuje. V železarni izdelujejo slabe, ki jih potem v drugi železarni predelajo v pločevino, vendar imajo veliko slabov na zalogi. Zaradi prenehanja obratovanja te železarne je izgubilo delo okoli 2000 delavcev. Do sedaj je število nezaposlenih železarskih delavcev zaradi ustavljanja posameznih obratov v ZDA naraslo že skoraj na 30.000.

so morali komisijsko pripraviti reformo našega sistema nagrajevanja. Komisija za nagrajevanje je morala do naslednje seje pripraviti predlog o obveznem oblikovanju skladov osebnih dohodkov v delovnih enotah.

Na tej seji so sprejeli tudi poročilo glavnega direktorja o predvidenih novih gospodarskih ukrepih, vendar le informativno, ker še niso bili povsem opredeljeni. Zahtevali pa so od tehničnih vodstev delovnih enot in njihovih samoupravnih organov, da bolj energično izkoriščajo notranje rezerve na katerikoli področju gospodarjenja, da dosledno zaostrijo delovno disciplino ter da razčistijo materiale in kadrovske normative.

1966

Slabše delo martinarne v tem letu je spodbudilo delavski svet Železarne, da na seji 29. julija sprejel naslednje sklepe za zboljšanje stanja:

1. Z veljavnostjo do 21. julija delovodje peči ne dobijo 10 % stimulacijskega dodatka za martinarno, če ne bo izdelanih povprečno dnevno 16 šarž (brez nedelj), ne glede na to, ali so delovodje bili na delu ali na dopustu.

2. V martinarno se dodeli 5 metalurških tehnikov, ki naj takoj začnejo prakticirati za delovodje pri pečeh in prejemale osebne dohodke iz sklada za kadre. Ti tehniki so kader, ki bi lahko zamenjali tedanje starejše delovodje.

3. V popisu delovnih mest za vodilne in dninske delovodje so razvidne njihove zadolžitve, določena je odgovornost in strokovnost. Določena so tudi dela, ki jih mora delovodja opraviti, da je zagotovljeno nemoteno obratovanje peči. Tedanji vodilni in dninski delovodje so odstopali od zadolžitvev po popisu, kar se je močno odražalo v izredno slabi proizvodnji martinarne. Delavski svet Železarne je zato imenoval posebno komisijo, ki je morala oceniti delo delovodij pri pečeh. Na podlagi ocen bi moral delavski svet martinarne ukrepati in imenovati nove delovodje, oziroma razpisati delovna mesta za tiste delovodje, ki strokovno ne bi odgovarjali.

1968

Delavski svet je na seji 19. julija obravnaval poročilo glavnega direktorja o ekonomskem in finančnem položaju železarske panoge in železarne Jesenice. Izvlečke iz tega poročila bomo objavili v posebnem članku v tej rubriki.

1969

Polletno finančno poročilo, ki ga je delavski svet Železarne obravnaval na seji 31. julija, je izkazovalo takšne rezultate, da je delavski svet sprejel vrsto ukrepov, med njimi tudi naslednje, ki jih objavljamo v izvlečkih:

1. Zaradi dokončne sanacije Železarne ob zaprtih vratih za sprejem novih delavcev, prepotrebne prehode na skrajšani delovni teden ter reorganizacije proizvodnje in ustavitve nerentabilne proizvodnje je bilo treba trajnejše stimulirati posa-

mezne kategorije strokovnjakov, da bi uspešne med njimi lahko zadržali v Železarni. Delavski svet je pooblastil glavnega direktorja, da za določene kategorije delavcev lahko po lastni presoji ali po presoji kolegija dodeli višje osebne dohodke, lahko pa jih tudi zniža.

2. Nezadovoljstvo v Železarni je bilo delno pogojeno z nepravilno delitvijo osebnih dohodkov. Delavski svet je naročil upravi podjetja, da izravna velike razlike v osebnih dohodkih, v najkrajšem času pa predloži spremembo sistema nagrajevanja in stimulacije vzdrževalcem za hitra popravila in za delo preko polnega delovnega časa.

3. Mase osebnih dohodkov še ni bilo mogoče povečati v III. četrtletju, ker še niso bili v celoti realizirani zunanji in notranji sanacijski ukrepi in je zato bila polletna bilanca še vedno negativna.

4. Kljub težkemu stanju zaradi pomanjkanja delavcev pa je princip zaprtih vrat še obveljal, ker bi v nasprotnem primeru poslabšali strukturo zaposlenih, pa tudi stanovanjski problemati ne bi bili kos.

5. Do 1. aprila 1970 bi morali preiti na skrajšani delovni teden. Delavski svet je določil vrstni red prehoda: proizvodni sektor najprej z visoko produktivnimi agregati in potem postopno z ostalimi, tehnični sektor in nato upravne službe. Da bi lahko prešli na skrajšani delovni teden, bi morali obdržati proizvodnjo na tedanji ravni brez povečanja staleža, ker večje investicije v mehanizacijo proizvodnje niso bile mogoče. Lahko pa bi naredili več na visoko produktivnih agregatih in ukinjali nerentabilno proizvodnjo.

Zaradi takšnega postopnega prehoda na 42-urni delovni teden ter zniževanja proizvodnje v enih in pospeševanja proizvodnje v drugih obratih mnogo bolj sunkoviti kot do tedaj, nagrajevanje obratovodij v tedanji obliki ni ustrezalo. Delavski svet Železarne je zato sklenil, da je treba obratovodje nagrajevati po kriteriju upravnih služb, tako kot so bili nagrajevani šefi delovnih enot.

6. Poleg naštetih ukrepov je delavski svet naročil, da je treba zaostri delovno disciplino, komercialni sektor je moral znižati zaostanke na maksimalno 15.000 ton, uprava podjetja pa je morala za drugo polletje pripraviti program zniževanja stroškov.

1970

Ob polletnem poročilu, ki ga je delavski svet obravnaval 30. julija in je izkazoval dobre rezultate, so sprejeli te akcijske sklepe:

1. Rezultati v naslednjem polletju morajo biti vsaj takšni kot v prvem polletju, da bi lahko leto 1970 zaključili z minimalnim dohodkom, kajti v drugem polletju so pričakovali izdatke, ki naj bi v celoti izčrpali ostanek čistega dohodka prvega polletja.

2. Organizatorji proizvodnje in vzdrževanja ter vsi ostali odgovorni delavci so dobili nalogo, da tudi v bodoče usklajujejo svoje proizvodne in delovne programe zaradi doseganja čimvečjega učinka.

3. Glede na rezultate prvega polletja ni več veljala omejitev osebnega dohodka na povprečje zaposlenega temveč na planirano maso osebnih dohodkov za izplačilo, ki pa je morala biti usklajena z dohodkom.

4. Uprava podjetja je morala pripraviti izvlečke polletnega poslovnega poročila za vse samoupravne delovne skupine, vodje delovnih skupin pa so bili dolžni s poročilom seznaniti delavce na prvih naslednjih sestankih.

1973

Tega leta je delavski svet Železarne na seji 31. julija ob stoti obletnici izdelave feromangana, za kar je Železarna dobila priznanja širom po svetu, podelil prvič Pantzovo nagrado. Za podelitev Pantzove nagrade je delavski svet že pred tem sprejel poseben pravilnik.

Prvo Pantzovo nagrado je prejel dr. Marin Gabrovšek, dipl. ing., takrat vodja tehnične kontrole in raziskav, za življenjsko delo na področju razvoja metalurške znanosti.

1977

Prvo polletje smo po daljšem uspešnem obdobju zaključili z 20 milijoni dinarjev izgube, kar je bila predvsem posledica nedoseganja planskih obvez in izkazane izgube v temeljni organizaciji hladna valjalna Bela v višini 90 milijonov dinarjev. Delavski svet Železarne je zato na seji 29. julija sprejel naslednje ukrepe:

1. V II. polletju je treba posvetiti vso skrb izvajanju planskih obvez v količini in asortimentu. Na podlagi ugotovljenega stanja in analiz so morali v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih sprejeti programe ukrepov, s katerimi bi dosegli željene uspehe.

2. V ključnih temeljnih organizacijah: valjalna bluming štekla, valjalna žice in profilov ter hladna valjalna Bela se je bilo treba še posebej potruditi za normaliziranje proizvodnje.

3. Nabavni sektor je moral zagotoviti planirane in potrebne količine vložka ne samo po količini temveč tudi po asortimentu; če bi bilo potrebno, bi moral v tej smeri tudi ustrezno ukrepati.

4. Vse ukrepe, ki so morali vsebovati tudi izvajalce in roke, so morali pripraviti vodje temeljnih organizacij, obravnavali pa naj bi jih odbori za gospodarstvo in delavski sveti v temeljnih organizacijah. Z ukrepi so morali seznaniti tudi vse samoupravne delovne skupine.

5. Temeljna organizacija hladna valjalna Bela je morala izdelati interni sanacijski program ukrepov, ki bi zagotovili zboljšanje stanja in normalizacijo proizvodnje.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

15

In glejte, prisposoda. Lojzetove smrti: partizani smo se vedno zgedovali po junakih oktobrske revolucije. Topovski strelji s križarke Aurora 7. novembra 1917. leta so bili znamenje za splošni napad na Zimski dvorec v Leningradu. Mornari so na poziv Lenina in holjše- viške partije začeli veliko oktobrsko socialistično revolucijo.

Mornariški podoficir Lojze Rabič je na poziv osvobodilne fronte in komunistične partije takoj stopil med voditelje upora na Dovjem in v Mojstrani. Padel je z mornariško čepico na glavi, daleč proč od morja, pod strmimi pečinami Triglava. Za idejo oktobrske revolucije, za svobodno domovino.

Sem ter tja so ljudje omenjali, da je graničarjem v Mojstrani upor naznanila perica in kuharica Rozalija Novak, ki je bila v službi pri graničarjih.

Ivan Vovk-Zivan, ki je vodil napad na graničarje, odlično zanika takšno namigovanje. Omenil sem že, da sta Ivan Vovk in Lojze Rabič pred napadom na graničarje prebudila Rozalijo Novak, ki je že spala. Rozalija se je približala stražarju, za njo pa sta se skrivaj plazila Vovk in Rabič. Hotela sta se mu približati z zvižga. Na vprašanje stražarja, kdo prihaja, se je oglašila kuharica.

»Ni vedela, kaj se dogaja v vasi,« zatrjuje Ivan Vovk, »zato nas ni mogla izdati. Bila je nadse prese- nečena, ko sta jo zbudila in ji po- vedala, kaj mora storiti.«

Človek bi po toliko letih lahko me- nil, da v Mojstrani ni bila posred- izdaja, temveč le budnost stražarja. »O tem ni dvoma,« pravi Ivan Vovk. »Ko sta Z Rabičem skočila na stražarja, so na najo planili graničarji, ki so nas čakali skriti okrog kavarne.«

K sreči je ohranjen nemški dok- ument, ki govori, da so bili graničarji opozorjeni na napad. Orožniško okrožje Radovljica je 24. decembra 1941 takole poročalo o vstaji v predelu Dovjega in Mojstrane:

»Tistega dne, ko je prišel gauleiter, so bile na cesti od Jesenic proti Kranjski gori barikade na sedmih krajih, telefonski vodi pa so bili pretrgani. Prejšnji večer so likvi- dirali orožniško postajo Dovje, orož- nikom pa se je po 24 urah posrečilo pobegniti.«

Istega večera so komunisti na- meravali likvidirati graničarsko po- stajo v Mojstrani. Na postaji pa so bili opozorjeni in so napad odbili. V nočnem obstreljevanju je bil ustrel- jen neki komunist, graničar pa je bil ranjen.

Kljub temu pa je gauleiter lahko nadaljeval vožnjo. To je bila v glav- nem zasluga orožništva, ki je bilo v spremstvu...»

(Ta dokument je objavil dr. Tone Ferenc avgusta 1968. leta v TV-15, št. 31.)

Vprašanje je, kdaj so bili grani- čarji obveščeni o uporu. Če bi to zvedeli, na primer, ob šestih zvečer,

bi zanesljivo takoj po telefonu obve- stili orožnike na Dovjem. Obveščeni so bili torej po sedmi uri zvečer, ko so na Dovjem že razorožili orožnike in pretrgali telefonsko zvezo.

Takšen sklep je povsem razumljiv. Sele po razorožitvi orožnikov na Dovjem je Ivan Jalen v Mojstrani pretrgal telefonsko zvezo tudi z Jesenicami in Kranjsko goro.

Če so na Dovjem vsi vedeli za upor, v Mojstrani ni bilo tako, ker so bili nekateri preveč lojalni do oku- patorske oblasti. Danes v Mojstrani ocenjujejo, da okrog deset odstotkov vaščanov ni vedelo za upor. S tem v zvezi je zanimiva izjava Stanke Štimate iz Mojstrane: »Moj mož Pavel Krznarič in Jože Pečar, ki sta bila med voditelji upora v vasi, sta šla na dan vstaje okrog osmih zvečer k lovcu Janezu Koširju po orožje. Se- veda sta mu tudi povedala, zakaj bosta potrebovala orožje. Tega nista skrivala, ker sta bila prepriča- na o skorajšnjem koncu vojne. To dejanje ju je pozneje v zaporu hudo bremenilo. Pavel je umrl v Dachau, Pečarja pa so na jeseniškem gestapu tako mučili, da je napravil samomor. In to samo zaradi tiste Koširjeve puške.«

O vlogi lovca Janeza Koširja je že pripovedoval pastir Martin. Parti- zani so ga 1943. leta ustrelili v domači vasi. Pri tem ne morem mimo dejstva, da je bila Koširjeva hčerka Ivanka izredno prizadevna sodelavka OF. Ivanka je potrdila, da sta Krznarič in Pečar dobila orožje pri njenem očetu.

»S pričami lahko dokazem,« je izjavila Ivanka Ambruzič, Košir- jeva hčerka, »da moj oče tistega večera ni zapustil hiše, zato o uporu ni mogel obvestiti graničarjev.«

Izdajalec je torej ostal neznan. Tako bi lahko sklenili pripovedo- vanje o vstaji na Dovjem in v Moj- strani. Vendar je potrebno osvetliti in odgovoriti še na nekatera vpra-

Mrkarijeva hiša v kateri je bil za- snovan načrt za decembrsko vstajo (Foto arhiv Železarne)

šanja, ki so kot senca prisotna v teh zapisih. Takšno vprašanje je, na primer, če so uporniki pravilno rai- nali z ujetimi žandarmi. Zakaj jih niso ubili? Saj so bili vendar okupa- torski vojaki, okupatorju pa je Osvob- odilna fronta napovedala neiz- prosen boj! Marsikdo bi lahko takratno ravnanje z ujetniki razla- gal kot našo slabost.

Glavno poveljstvo slovenskih parti- zanskih čet je že julija 1941 poslalo vodilnim organizatorjem in akti- vistom na terenu »Partizanski za- kon«, ki govori o sestavi, delu in nalogah partizanskih čet. V pu- glavju, ki govori o dolžnostih in pra- vicah partizanov, je zapisano tudi tole:

»Partizan mora imeti čvrst zna- čaj, iskren mora biti nasproti pu- veljniku in tovarišem, globoko vdan osvobodilni stvari slovenskega na- roda in delovnega ljudstva, potrpe- žljiv ter poln samozavestnosti v usakdanjih naporih, biti mora hrab- ro, iniciativen, hladnokrvn, odlo- čen v borbi s sovražnikom, skro- men, nesebičen in tovariški v raz- merju do svojih bojnih tovarišev...«

Partizan ne sme v borbi ali drugde pustiti svojega tovariša ali poveljnika, če se ta nahaja v težkem položaju, če je napaden ali ranjen. Partizan mora s treznostjo in pre- mišljenostjo do skrajnosti varovati svoje življenje in življenja svojih tovarišev ter poveljnika...«

Partizan mora varovati svojo čast in čast osvobodilne partizanske edi- nice. Ne sme se pregrešiti in omade- ževati z dejanji nasilja nad delov- nim ljudstvom...«

Partizan mora dostojno ravnati z ranjenimi ali ujetimi sovražnikom, prepričati ga o pravičnosti parti- zanske borbe...«

Septembra 1941. leta je tovariš Edvard Kardelj v časopisu Delo objavil članek z naslovom Iz obram- be v napad. V tem sestavku tovariš Kardelj razlaga direktive glavnega poveljstva in centralnega komiteja komunistične partije Slovenije parti- zanskim enotam o taktiki in na- daljnjem razvoju slovenskih parti- zanskih čet. Med drugim je tovariš Kardelj zapisal:

»To pa ne pomeni, da partizani vselej pobijajo sovražne vojake ali da se odrekajo političnega dela med njimi. Nasprotno! Partizani so brezobzirni v boju, toda niso nečlo- veški z ujetniki. Kjer se sovražni vojaki vdajo (zlasti italijanski), jih partizani odvedejo kot ujetnike in vztrajno politično vzgajajo. O na- daljnjem ravnanju s temi ujetniki odloča vrhovno poveljstvo. Odloč- nost v boju in tovariški odnos do ujetnikov — to je najboljša pot k demoralizaciji sovražne arma- de...«

Prav v tem duhu so partizani ravnali z ujetimi žandarmi na Dov- jem. S tem ne zanikam dejstva, da bi Nemci požgali vas in pobili vaščane, če se orožniki ne bi vrnili. Toda trije dvoški žandarmi niso mogli uplivati na vojno, še manj na razvoj Osvobodilne fronte. Zato je ravnanje upornikov potsem v skla- du s partizanskimi zakoni.

Komandir žandarmerijske po- staje na Dovjem Kazianka je po- litičnemu komisarju v Radovljici napisal naslednje poročilo:

Nadaljevanje

Ko pa stojš pred usodno stopnico, ko te le korak loči od življenja in smrti, takrat se neizprosno pokaže, kaj so želje in kaj v resnici zmo- reš. Ta trenutek, Bojan, je odločilen! Kdor ga ni doživel, ne more ra- zumeti človekovih dejanj. Lahko le obsoja.»

Bojan je zaslutl, da ga želi speljati na razgovor o ljudeh; na razgovor o strahu, pogumu, željah, idealih in grozljivi resničnosti. Ta pa je drugačna od življenjskega in umišljenega.

»Mama, si bila ti... izdajalka?« je ostro, neizprosno vprašal Bojan.

Napel se je v pričakovanju. Cutil je tesnobo, ki ga je stiskala v prsih. Rad bi zaznal slednji odtенок spremembe na materinem obra- zu.

Mamo so polile solze. Ni glasno jokala. Le gledala je obupano.

»Bila sem izdajalka!« je vreščete kriknila mama, prišla kozarec in ga treščila v steno. Gledala je po mizici in iskala nov predmet, da bi ga razbila. »Vi pravite temu... izdajka! Mislite na Juda Iskariota, ki je za trideset srebrnikov izdal Kristusa. V vsakem priznanju vidi- te najbolj umazano izdajo, veliko korist in skrajno slabega človeka. Ne veste pa, da imajo priznanja, ali to kar vi imenujete — izdaje, ve- liko obrazov. Porojene so iz najbolj različnih nagibov. Za naš boj bi lahko rekla, da so bile izdaje izsiljene mimo volje ljudi. Verjemi Bo- jan: devetindevetdeset odstotkov ljudi, ki so pred gestapom priznali, tega niso hoteli! In še nekaj ti povem: veliko ljudi, ki so bili pred ges- tapom in danes trdijo, da so vse utajili, čeprav so jih mučili, je ne- kaj priznalo. Nekaj malega, verjetno v prepričanju, da malenkost pač morajo priznati, ker jih je gestapo zaprl. Nekaj vedo na policiji, so pomislili, zato so nas pripeljali. In so povedali. Zakaj misliš, da je bilo kakih deset tisoč ljudi s Stajerskega v koncentracijskih tabori- ščih? Ker jim je gestapo nekaj dokazal! No, nekaj je bilo tudi sorod- nikov ustrelenih talcev. Drugim so uporništvu dokazali, tudi pri- znali so. Pri tem, kar je spet res, so lagali, večinoma priznali najmanj, kar je bilo mogoče. Če bi vsi povedali vse, kar so vedeli, narodnoosvobodilnega gibanja ne bi bilo! Fašisti bi ga zatrli, še preden se je razmahnilo. Ne veš, kako je bilo pred gestapom, če si slutil, da imajo dokaze proti tebi. Lahko si pričakoval strašne muke, smrt ali pa si se zbal in rešil z priznanjem.«

VINKO TRINKHAUS

3 »PO PRIZNANJU«

Bojana je pekila neučakanost. Mama še zmerom ni bila pri- pravljena, odkrito povedati, kako je bilo. Še zmerom se skriva za splošnost, med množico.

»Kakšna je tvoja krivda, mama? Mene zanima, kaj si ti napra- vila, v čem je bila tvoja izdaja, kot si sama priznala?«

»Razlagam ti okoliščine, da bi boljše razumel...«

»Ampak mene zanimaš ti, tvoja dejanja.«

»Zvedel boš, še prekmalu,« se je grenko nakremžila mama. »Ra- da bi le, da razumeš. Potlej — obsojaš, odpušaš, tvoja stvar. Razu- meti moraš, kajti nemogoče je, da bi pretrpel moje bolečine, ko sem priznala. Mama si je za hip oddahnila. Prižgala si je cigareto, kar je poredko napravila. Bilo je čudno, da je cigarete niso zmamile. Kadi- la je takrat, kadar je hotela.

»Očitno ne gre za priznanje,« je namrščen zastokal Bojan. »Če bi le priznala, kar si napravila, bi te kaznovali. Kot bodoči pravnik vem, da za priznanje kaznivih dejanj sledi kazen, nekaj drugega pa je, če priznaš, kaj je napravila organizacija. Če v svoje priznanje po- tegneš tudi druge, ki jih kaznujejo, potem takemu priznanju pravijo — izdaja! Posebej, če so eni kaznovani, ti pa ostaneš nekaznovana, prosta.«

»Nisem priznala vsega! Kar je bilo mogoče, sem utajila. Pove- dala sem le to, kar je gestapo že vedel.«

Bojan je zdražen planil proti mami. Potem se je zavedel, da ga izdaja potrpljenje in se mora obvladati.

»Zakaj niso spustili tudi vsej drugih, ki so povedali to, kar je gestapo že vedel?« je živčno kriknil Bojan.

Mama je zajokala. V nemoči je vila roke, zbegana je odkimavala z glavo.

»Včasih so gestapovci ravnali čudno, za nas nepojmljivo. Izjemno, bi rekla. Zakaj, ne vem? Samo primer: Zakaj ves čas vojne niso zaprli, odgnali v koncentracijsko taborišče matere prvoborca Risa, poznejšega komandanta brigade. Zakaj so njegovo mamo Nemci pustili, starše navadnih borcev pa so odpeljali? Zakaj niso odpeljali v taborišče vseh staršev ustrelenih talcev? Nekateri so pustili v miru? Tako je bilo. Lahko le domnevamo — zakaj?«

Bila sem dvakrat zaprta. Enainštiridesetega in dvainštiridese- tega leta. Prvih sem vse utajila, kar je gestapo še tipal, sumničil, ni pa imel vrstnih dokazov. S pomočjo vohunov ja zaslutil organizacijo. Potem je vse ljudi, ki jih je sumničil, obdal z novimi vohuni. Morali so paziti na vsak njihov korak. Poleg njih so bili o tem, da je bil kdo zaprt, opozorjeni blockfuehrerji, zellenfuehrerji, pripadniki wehrmaschafte, voditelji Hitler Jugend, bedaki, zapeljanci, ki so si od Nemcev obetali koristi, napredek. Zdal sem prepričana — drugič sem v zaporu le sumila — da so vohuni morali spremljati moje poti, zakaj navedki, kje sem bila, so bili točni.

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

41

ALEKSANDER ZUPANC-ACO

TOPOVI NAD BAŠKO GRAPO

DRUGI JULIJ

Že ob 7. uri jutraj 2. julija je kurir Vinko Peternel prinesel na Sentviško goro povelje — za vsak primer smo mu v korpusu zaupali vsebino pisma — da se moramo takoj premakniti na Bukovo. »Havbico lahko pripelje na Bukovo čez Reko. Po tej cesti je možen prevoz, vendar morate najprej poslati pod vas Kojo inženirski oddelek, ki bo popravil razrušeni most. Položaj topništva bo od Bukovega oddaljen pol ure in bo odhod do položaja po lepi cesti. Zaradi kratko odmerjenega časa je treba premik izvršiti v največji naglici in priti v vas Bukovo danes do sedemnajste ure.« Poveljstvo je torej načrtovalo napad na Hudajužno.

Mudilo se je vsem, tudi Nemcem, ki so kmalu uvideli, da v dolini ne gre le za običajne napade minerskih skupin, temveč da gre za spopade večjega obsega, s hudimi posledicami za transporte na progi Jesenice—Gorica. Tega dne so odšli proti Bukovemu iz treh smeri: iz Podnarta proti Hudajužini, iz Mosta na Soči proti Ponikvam in iz Idrije proti Želini in Reki.

Na srečo nam je ostala v spominu naporna pot čez Leskov vrh, zato smo spremenili smer pohoda in odšli iz Sentviške gore

na Bukovo čez Gorski Vrh in ne čez Reko, kjer bi se v ozki soteski zelo verjetno udarili z bataljonom »Heine« in bili boj za topove. Ta nemški bataljon, ki se je imenoval po svojem po- veljniku kapetanu Heineju, je odrinil iz Idrije v prvih popo- ldnanskih urah in prišel v okolico Želina in Reke brez posebnih ovir. Tu se je razvrstil v tri kolone: ena je odšla proti Orešku, druga po cesti, ki pelje iz Reke na Bukovo in tretja čez Leskov vrh (na Krepaku) proti Sentviški gori, tja, kjer so bili še pred nekaj urami naši topovi.

Okoli 16. ure je naša kolona: havbica, dva voza havbičnega streliva in kuhinja prispela na Bukovo. Bačnikov top z vozom granat nas je že čakal. Dobro, da smo dva pt-topa — Bačniko- vega, ki je bil neuporaben in Gazdovega, ki je ostal brez streliva — skrili na Sentviški gori.

Sovražnik je rinil iz Podbrda proti Hudajužini in čez Sentviško planoto. Bataljon Vojkove, ki je branil položaje nad Reko, se je začel umikati. Pokalo je od vseh strani. Bataljoni so bili globoko v grapi, na planoti so ostali le višji štabi in kuhinje. Korpus je takoj ukrepal in začel umikati enote iz Baške grape. Enote, ki jih je najprej umaknil, je razporedil tako, da so branile položaje na pobočjih Koje in s tem ščitile umik glavnih sil. Glavnina pa ša ni dobro odšla proti Sentviški gori — zapokalo je tudi tam — ko se je morala obrniti in se usmeriti proti Poreznju.

In topovi? Zavili smo po edini poti proti Jesenici, vasi med Kojo in Poreznom. Kmalu je zaropotalo iz globeli, iz vasi Orehek. Priganjali smo vprego in tudi sami poprijeli. Pred vasjo smo zagledali majhno, precej poraščeno dolino. Tja smo spustili oba topa in strelivo ter se hitro umikali proti Poreznju. Na srečo so Nemci obšli naše skrivališče. Doheteli pa so naše vpregre in postrelili nekaj živine.

Po štirurnem boju se je partizanska vojska spretno umaknila iz grape. V jutranjih urah 3. julija je bataljon Heine zasedel Bukovo in prišel v stik z enoto Brandenburg, ki je prodirala iz Podnarta ter s 136. polkom in četo Kofer, ki sta — kot vse kaže — prodira na Bukovo čez Sentviško planoto. Tega dne sovražnik ni napadal naših položajev okoli Porezna.

Četrtega julija so se Nemci začeli vračati v svoja oporišča. Trideseta divizija se je medtem premaknila na Baško planoto, 31. pa se je razdelila: Prešernova brigada je odrinila na Pokljuko, Gradnikova v Vipavsko dolino in na Kras, Vojkova pa je ostala na Sentviški planoti. Topničarji so po nekaj dneh

izvlekli nedotaknjena topa in strelivo in se čez Cerkno in Dolenjo Trebušo vrnili na Lokovec.

Naloga enot 9. korpusa je bila opravljena. S tako uspešno ofenzivo na progo so naše enote povzročile sovražniku neocen- ljivo škodo. Železniška proga Jesenice—Boh. Bistrica—Pod- brdo—Gorica je bila pet mesecev neuporabna za promet, a tudi kasneje je bila njena uporabnost precej zmanjšana zaradi zaslih mostov, ki niso dopuščali večjih obremenitev in hitrosti vlakov.

Velike zasluge za dosežene uspehe so imeli predvsem minirerji, ki so dostikrat pod hudim ognjem polagali mine na mostove in jih poganjali v zrak. Borci in poveljstva so prejeli priznanja. Drugi bataljon Gradnikove brigade je za nagrado dobil nove angleške puške in strojnice, kar je v bataljonu vzbudi- lo veliko veselje in navdušenje.

Po treh mesecih, po napadu na Spodnjo Idrijo, se je v boju znova oglasilo topništvo. Havbica, ponos in zaupanje koman- dantov in borcev, je vkljub še kar dobremu uspehu pokazala vrsto slabosti, predvsem pri transportu, pri streljanju brez merilnih naprav in v uporabi slabo vzdrževanega streliva. V Baški grapi je bilo možno uporabljati le lahko pehotno oboro- žitev. Artilerijsko orožje ni bilo primerno za spremljanje bata- ljonov. Če bi nas zavezniki že tedaj oborožili s piati (PIAT — protitankovski minometalec) in pt-puskami, bi spopadi potekali v povsem drugačnih razmerah. Tedaj, ko je bila havbica tako negotovo skrita, sta generala Tomaž in Novljan dokončno sklenila, da se takoj začne z izdelavo partopa, izvirnega partizanskega orožja, ki ga lahko štejeimo v skupino današnjega netržavnega topa. Top naj bo lahko prenosen in sposoben, da ponese na cilj, čeprav na malo razdaljo, nekaj kilogramov težki razstrelilni naboj z izredno rušilno močjo. Tako orožje naj zamenja neokretno havbico in zmanjša žrtve v vrstah hrabrih minirerjev. Razstreliva »plastik« je bilo dovolj.

Vlažna havbična smodniška polnila — strelivo je težalo že nekaj mesecev v neustreznih skrivališčih — so nam posebno pri- obstreljevanju hitrostnega topa v Kneži delala preglavice. Granate niso sledile našim poveljem.

Umik artilerije, posebno po neuspešnem boju in na takem terenu, je zelo kritičen. V bodoče bi morali pravočasno izdelati bunkerje ali urediti skrivališča.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 101. seji 24. junija obravnaval urbanistične zadeve za rekonstrukcijo kmetijskega posestva Blato na Bledu, spremembo zazidalnega načrta Sp. Gorje za potrebe vzgojnovarstvenega zavoda in natečaj za izdelavo zazidalnega načrta Radovljica-Center. Na dnevnem redu je bila tudi razprava o osnutku dogovora o skupnih temeljnih družbenih planov občin Jesenice in Radovljica za obdobje 1981-1985, razen tega pa še ocena poročila sveta za preventivo, vzgojo in varnost prometa, poročilo o gradnji zaklonišč v šolah, vzgojnovarstvenih in zdravstvenih domovih. Pretresali so tudi pripombe na ponudbe elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov in vrednotenje programov SIS v občini za obdobje 1981-1985 in predlog za nov poslovni čas prodajaln v blejskih trgovinah v času turistične sezone.

V počastitev dneva civilne zaštite je bila v veliki sejni dvorani občinske skupščine 20. junija popoldne slavnostna seja občinskega štaba civilne zaštite Radovljica. O pomenu civilne zaštite in uspehih pripadnikov te dejavnosti v občini je govoril poveljnik štaba civilne zaštite Jože Piber. V nadaljevanju seje so podelili diplome letos najboljše uvrščenim ekipam na občinskem in republiškem tekmovanju. Značke CZ so prejeli zaslužni člani CZ iz krajevnih skupnosti in OZD, posebne diplome pa so prejeli tudi člani CZ, ki so že desetkrat nastopali na občinskih tekmovanjih.

Na 19. seji občinskega sveta ZSS Radovljica 23. junija, na kateri so bili navzoči tudi predstavniki skupščine, družbenopolitičnih organizacij in občinskih SIS, so spregovorili o krepitvi delegatskih razmerij v TOZD in drugih delovnih skupnostih. Ocenili so delovanje delegacij za zbor združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti za zbor združenega dela in samoupravnih interesnih skupnosti in pogoje za delo teh delegacij v tekočem mandatnem obdobju. Na seji so potrdili nove člane medobčinskega sveta ZSS za Gorenjsko, izvolili so člane komisije za ohranjanje tradicij revolucionarnega delavskega gibanja in imenovali 46 članov sveta, ki bodo zadolženi za sodelovanje in nudenje pomoči osnovnim organizacijam sindikata v TOZD in OZD v občini.

Na predsedstvu občinskega odbora ZZZ NOV Radovljica so na 22. seji 25. junija spregovorili o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini in usklajevanju dejavnosti vseh komisij s Titovo pobudo o kolektivnem vodenju in odgovornosti v organizacijah ZZZ NOV. Na seji so dopolnili letni akcijski program občinske organizacije in njenih delovnih teles z dodatnimi predlogi, ki so bili sprejeti na predlog delegatov na zadnji letni skupščini občinske organizacije ZZZ NOV v začetku junija.

Na 9. seji koordinacijskega odbora za spremljanje in usklajevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu pri predsedstvu OK SZDL Radovljica 17. junija, so obravnavali pripombe in oblikovali stališča iz javnih razprav o osnutkih zakonov o stanovanjskem gospodarstvu. Razprave so potekale razen v stanovanjskih skupnosti tudi v družbenopolitičnih organizacijah in OZD.

Koordinacijski odbor za boj proti alkoholizmu in narkomaniji pri Predsedstvu OK SZDL Radovljica je na seji 26. junija ocenil dosedanje oblike dejavnosti boja proti alkoholizmu v

občini ter obravnaval stališča republiškega odbora pri RK SZDL Slovenije o smotnih in ciljnih delovanju teh odborov v občinah. Sprejeli so okvirni program dela v občini in opravili osebne zadolžitve članov odbora. V odboru, ki šteje 14 članov, vodi pa ga predsednik občinskega odbora Rdečega križa Stanko Adam, so na novo imenovali še tri člane.

Koordinacijski odbor za proslave pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je na 11. seji 19. junija sprejel okvirni program proslav za občinski praznik, ki bo 5. avgusta. V programu so predvidene vse prireditve in akcije, ki se bodo izvršile v občini od 1. do 10. avgusta. Predvideno je tudi, da bodo na svečani seji občinske skupščine podpisali listino o trajnem sodelovanju z občino Buje.

OD 1978. leta do junija 1980. leta se je po programu koordinacijskega odbora za družbeno izobraževanje pri OK SZDL Radovljica od 2745 delegatov za zbor občinske skupščine in skupščine SIS udeležilo seminarjev za usposabljanje delegatov 1126 delegatov, kar je 41,0% vseh delegatov. V tem času je Delavska univerza organizirala 38 seminarjev, v jesenskem času do konca 1980. leta pa načrtujejo še 6 seminarjev. Poprečna udeležba na seminarju je bila 28 delegatov, kar je precej manj, kot so načrtovali.

Gradivo s povzetki ponudb elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov SIS družbenih in gospodarskih dejavnosti za naslednje srednjeročno obdobje v radovljski občini je bilo v maju poslano v javno razpravo v 62 OZD v gospodarstvu, 23 OZD negospodarstva in 20 krajevnim skupnostim. Pripombe je do začetka junija poslalo 18 gospodarskih organizacij, ki predstavljajo 46% zaposlenih, 8 organizacij družbenih dejavnosti in 2 krajevni skupnosti. Domala vse pripombe se nanašajo na višino prispevnih stopenj, ki bi morale po sklepu zborov delavcev ostati na višini iz leta 1980, nikakor pa ne bi smele prispevne stopnje biti višje od 31,5% od bruto osebnih dohodkov.

Odbor Jeseniško-bohinjskega odreda in organizacija ZB NOV iz Bohinja bosta na dan borca 4. julija pri Bohinjskem jezeru, na položaju, kjer je odred 4. aprila 1945. leta vodil zadnjo bitko za obrambo Bohinja, svečano odkrila spominsko obeležje. Razen tega bodo bohinjski borci označili poti Jeseniško-bohinjskega odreda, po kateri bodo vsako leto v okviru obrambnega dne organizirali partizanske pohode šolske mladine.

V radovljski občini se redno vključuje v samostojne gospodarske dejavnosti, ki jih ureja obrtni zakon, 460 občanov z okoli 400 delavci in 70 vajenci. Nekaj nad 400 občanov opravlja obrt kot postranski poklic. Delež vseh zaposlenih v redni obrti v skupnem številu prebivalcev občine je za 35,5% nad republiškim povprečjem.

Na republiškem tekmovanju ekip prve pomoči iz 63 občinskih enot civilne zaštite, ki je bilo 13. junija v Ljubljani, sta se razmeroma dobro izkazali tudi ekipi, ki sta predstavljali radovljsko občino. Ekipa osnovne šole Bratov Zvan iz Gorij je zasedla 7., ekipa Kemične tovarne Podnart pa 9. mesto.

Raziskovalna skupnost občine Radovljica je pred dnevi razposlala razpis za dosežke na področju inovatorstva. Kandidate za nagrade in priznanja bodo lahko predlagale družbenopolitične organizacije, strokovna društva, samoupravni organi in strokovne službe v OZD ter posamezniki. Skupnost bo zbiral prijave do 18. julija.

Natečaju Ljubljanske banke - Temeljne banke Gorenjske v aprilu za najboljše literarno, likovno in fotografsko delo so se z velikim uspehom odzvali tudi učenci radovljskih osnovnih in srednjih šol. Za likovno delo je bila nagrajena Barbara Urbanc, učenka 6. razreda osnovne šole dr. J. Mencinger iz Bohinjske Bistrice. Za literarne prispevke so bili nagrajeni Rajko Beznik, učenec 7. razreda osnovne šole dr. J. Mencinger Bohinjska Bistrica, Nadja Višak, učenka 8. razreda osnovne šole A. T. Linhart Radovljica ter Mojca Toman in Darja Glavan, učenki 4. razreda ekonomske srednje šole Radovljica. Nagrade po 1000 din bodo podelili vsem nagrajencem v oktobru.

Na vsakoletni slovesnosti, ki jo prireja republiška konferenca ZSMS v Ljubljani, so 20. junija podelili priznanja ZSMS mladim ustvarjalcem, zaslužnim mladincem in mentorjem. Na svečanosti v dvorani republiške skupščine je prejel zlati znak tudi mentor Albin Završnik z Bleda, dolgoletni pedagoški delavec, ki se je zlasti izkazal v poštirovalnem delu z mladimi pevci na Gorenjskem in Primorskem. Izredno velik prispevek je nagrajenec dal k socialistični in domoljubni vzgoji številnih generacij mladine še v NOB in po osvojitvi domovine.

Iz analize stanja telesnokulturne dejavnosti v radovljski občini, ki jo je na zadnji seji obravnavalo predsedstvo OK SZDL Radovljica, je razvidno, da v 19 od 20 krajevnih skupnosti deluje 49 telesnokulturnih organizacij z nad 11.000 občasno aktivnimi občani. Največji problem, ki močno ovira razmah te dejavnosti, je velik osip strokovnih kadrov. V tekočem srednjeročnem obdobju je strokovne kvalifikacije pridobilo 11 trenerjev, 80 vadiateljev inštruktorjev, 36 sodnikov v šestih športnih panogah in 13 organizatorjev rekreacije.

V dvorani slovenskega kulturnega društva Beneških Slovencev Ivan Trnko v Cedadu sta v maju na slovesnosti seji podpisala listino o pobratenju najbolj znani slovenski narodnozabavni ansambel Antona Birtiča »Beneški fantje« in radovljski ansambel »Gorenjci«, ki ga vodi Franc Habjan iz Radovljice. Svečano sejo je vodil dr. Viljem Černo, predsednik področnega odbora Slovenske kulturno-gospodarske zveze za Slovensko Benečijo, ki je poudaril pomen kulturnega povezovanja Beneških Slovencev z matičnim narodom v SR Sloveniji.

Učenci oddelkov za delovno usposabljanje v zavodu Matevža Langusa iz Kamne gorice so v galerijskih prostorih Šivčeve hiše v Radovljici razstavljali svoje ročne izdelke, ki so jih naredili v teku preteklega šolskega leta. Razstava je bila na ogled od 24. do 27. junija.

Likovna sekcija kulturnega društva Bled je po svojem programu, 20. junija odprla letos že drugo razstavo v Festivalni dvorani na Bledu. Tokrat se s svojimi deli predstavlja akademski slikar Albin Polajnar iz Bohinja. Razstava bo na ogled 14 dni.

V okviru razstave Ljudska umetnost na Gorenjskem, ki jo je pripravil Gorenjski muzej iz Kranja v Prostorih Mestne hiše v Kranju, so poleg škofjeloškega, kamniškega in slovenskega etnografskega muzeja razstavljene tudi panjske končnice, ki jih je prispeval Čebelarški muzej iz Radovljice.

Junija je bilo na športnem stadionu na Bledu občinsko prvenstvo članov telesnokulturnih organizacij v atletiki, ki ga je organizirala zveza telesnokulturnih organizacij Radovljica. Od 71 nastopajočih iz 11 organizacij so se mostveno najbolje odrezali člani TVD Partizan Podnart, ki so dosegli prvo mesto. Drugi so bili člani odbojarskega kluba Bled, tretji pa člani TVD Partizan Kamna gorica.

PRIMER, KI JE LAHKO ZA ZGLED

Zakon o združevanju kmetov pozna več oblik združevanja kmetijskih proizvajalcev. Z njihovo organiziranostjo v občini Jesenice pa se prav gotovo ne moremo preveč pohvaliti. Kako izboljšati, oziroma približati kmetijskim proizvajalcem boljše samoupravno organiziranost v ozki Gornjesavski dolini, se zadnje čase vedno pogosteje sprašujejo v kmetijskih krogih. Po navedenem zakonu imajo kmetije pravico, da združujejo svoje delo, zemljišče in delovna sredstva z družbenimi sredstvi v kmetijskih združenjih, v drugih oblikah združevanja kmetov ali z delom delavcev in z družbenimi sredstvi v drugih organizacijah združenega dela.

Znano je, da na območju občine Jesenice ni organizacije združenega dela, ki bi se ukvarjala z lastno kmetijsko proizvodnjo, kar je tudi razumljivo, kajti naravne danosti to onemogočajo. Razen nekaj večjih kompleksov okrog nekaterih kmetijskih naselij se kmetijska proizvodnja v obliki družbenih obratov ne da organizirati. Kmetijska obdelovalna zemlja je skoraj vsa v privatni lasti, zato tudi vsa proizvodnja temelji na kmetijskih gospodarstvih in daje našemu kmetijstvu s tega stališča tudi poseben značaj. Izjemo v lastninskih odnosih predstavljajo v pretežni meri gozdovi in predvsem skupni višinski pašniki. Temu dejstvu pa se pridružujejo še drugi faktorji, kot je konfiguracija terena, strmi nagibi, razdrobljenost obdelovalnih kmetijskih površin, ki omejujejo uporabo kmetijske mehanizacije, kjer bi bila sicer možna; nadmorska višina, ki pogojuje mejno točko mogoče uporabnosti tal za primarno proizvodnjo; izrazita industrializiranost občine, ki sproti pobira delavce iz kmetijskih gospodarstev itd.

Kljub temu imamo na Jesenicah specifično obliko združevanja kmetov in njihovih družinskih članov - to so formirane pašne skupnosti, ki jih je v občini ustanovljenih enajst za govederejo in ena za ovčerejo. Te imajo že precejšnjo tradicijo, kajti skupna paša sega v preteklost. Zadnje čase se tej obliki združevanja posveča vse večja pozornost, kajti to je najboljša osnova za ustanavljanje

še drugih skupnosti v kmetijstvu za večjo in ekonomičnejšo proizvodnjo, predvsem pa krepi ta tradicija trdno povezavo med kmetijskim gospodarstvom in njihovimi družinskimi člani.

Z združevanjem svojega dela, delovnih oziroma drugih sredstev in svojih ter družbenih zemljišč si kmetije ustvarjajo materialno podlago za svoj boljši ekonomski položaj, ki naj bi v bodoče dosegel nivo družbenega položaja, kot ga imajo delavci v združenem delu z družbenimi sredstvi. Tako naj bi bil dosežen cilj socialne varnosti in uveljavljen položaj kmeta v celokupnih socialističnih družbenoekonomskih odnosih.

Živ primer sožitja in vztrajnega dela smo si v nedeljo, 29. junija, ogledali: urejanje hribovskih skupnih pašnikov dveh pašnih skupnosti, in sicer pašne skupnosti Planina pod Golico in pašne skupnosti Koroška Bela. Vabilu teh dveh skupnosti smo se z veseljem odzvali in se pripravili o naporih skupnega dela pri urejanju treh hribovskih pašnikov, ki vsi skupaj sestavljajo organsko celoto za pašo mlade goveje živine. To so Markljeva planina, Pusti rovt in kot najvišje ležeča Kočna. Te planinske pašnike so zainteresirani za pašo govedi iz navedenih pašnih skupnosti začeli urejati v letu 1977. Ureditveni načrt je izdelala kmetijska pospeševalna služba za občino Jesenice, finančna sredstva pa je v pretežni meri prispevala Kmetijska zemljiška skupnost občine Jesenice iz naslova prispevka zaradi spremembe namembnosti kmetijskega oziroma gozdnega zemljišča.

Največ zaslug za opravljeno naloge oziroma delo imajo organizirani kmetje obeh pašnih skupnosti, ki so s trdim delom prispevali, da so te površine dobile predvsem večjo produktivno sposobnost, kar se odraža v povečanem staležu živine na paši in po presenetljivo visokem prirastku žive teže govedi. Skrita pa je kondicija te črede, ki nosi v sebi vpliv višinskega sonca. Te živali so tudi v sezoni krmljenja v hlevu dosti produktivnejše kot tiste, ki so vse leto v hlevu.

Tako se danes pase na še ne povsem urejenih pašnikih 50% več

govedi, kot pred začetkom urejanja. Kmetje, ki so upravičeno ponosni na svoj dosežek, pa povedo, da je pred ureditvijo živina le slabo priraščala, nekatera je samo preživela pašno sezono. Konstitucionalno boljše živali priraščajo na paši dnevno od 800 do 900 gramov žive teže. Prednost urejenih pašnih površin je tudi v tem, da se sezona paše začne prej, saj se vegetacija prebujata hitreje in pozneje konča, ker je ruša bolje preiskrbljena z gnojili.

Mislím, da o storilnosti, racionalnejšem načinu pridelovanja mesa, o sprejemanju skupnih programov in planov ni treba posebej govoriti. Potrebno pa je poudariti, da taka oblika skupne proizvodnje spontano krepi samoupravne odnose med kmetijskimi proizvajalci, čeprav ti nimajo formalne pisne oblike. Tu je poudarjeno njihovo minulo in tekoče delo, kakor tudi vizija prihodnosti.

Samo taka oblika gospodarjenja v naravi je pogoj, da naš prostor ostane živ, aktiven, pravilno izkoriščen, posejen, daje izgled kultivirane krajine in je najsigurnejši porok za našo boljšo obrambno pripravljenost v konceptu splošnega ljudskega odpora.

Na obravnavanih pašnikih, ki so, lahko trdimo, v končni fazi urejanja, so kmetje uredili lep hlev in septembra meseca leta 1975 dogradili pastirsko kočico, ki je tudi rezultat skupnih naporov pašnih interesentov. Ni velika, je pa v njej prostora za vse, ki jim je cilj napredek kmetijstva in s tem začrtanega družbenega interesa.

Vsekakor je primer, čeprav v naši občini ni edini, vreden posnemanja in družbene pozornosti. Zavedati se je treba, da tvori osnovo za razvoj turistične in drugih dejavnosti, ki so vezane na širši prostor, kmetijstvo in z njim tesno povezano gozdarstvo.

Na nedeljskem srečanju smo se dogovorili o nadaljnjem urejanju omenjenih in ostalih pašnikov, ki so zaradi znanih dejstev prepuščeni naravnih stihiji. Zato je imel ta shod mnogo širši pomen, kajti kmetijski proizvajalci sami so dokazali pravilnost, sicer skromnih, a prepotrebni naložbi za večjo proizvodnjo hrane tudi v občini Jesenice.

J. Šavor

OČISTILI BOMO SAVO

OČISTIMO BREGOVE SAVE NA NJENEM IZVIRU, DA BODO TUDI DRUGI SLEDILI NAŠEMU ZGLEDU. SODELUJMO PRI URESNIČITVI DOLOČIL SPORAZUMA, KI SO GA PREDSEDNIKI OBSAVSKIH OBČIN PODPISALI V ZAGREBU.

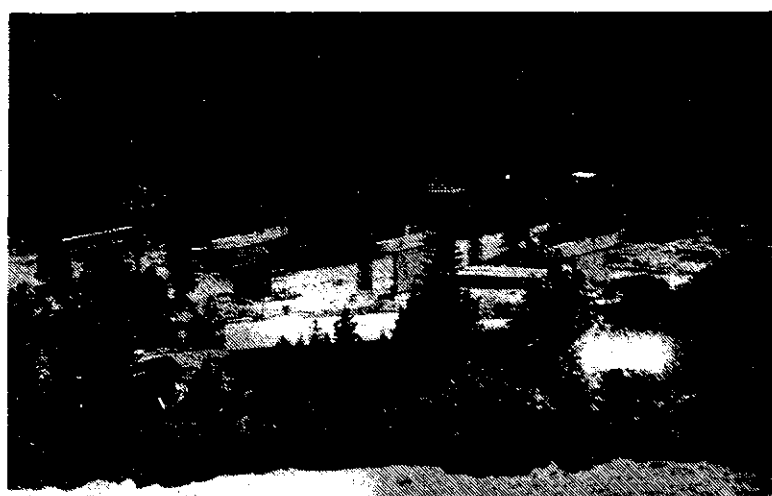
Letos spomladi so predsedniki skupščin občin, ki ležijo ob Savi, v Zagrebu podpisali sporazum, v katerem se vse občine zavezujejo, da bodo prebivalci počistili obrežje te najdaljše reke v Jugoslaviji in da bodo skrbeli, da se obrežje ne bo več onesnaževalo, v Savo ne več vozilo raznih dotrajanih gospodinskih strojev, smeti, celo avtomobilov in podobno.

Da bi se določila sporazuma na širšem področju Jesenic uresničila, je Turistično društvo Jesenice sklenilo, da začne z ustrezno akcijo, v kateri bodo sodelovali vsi prebivalci in delavci vseh delovnih organizacij. V organizaciji društva, krajevnih skupnosti od Koroške Bele do Hrušice in vseh organizacij združenega dela naj bi se opravile akcije za očiščenje obrežja Save in vseh njenih večjih ter manjših pritokov. Pri tem naj bi odstranili vse smeti, ki vise na grmovju ali ležijo v vodi ter izven nje na obrežju.

Da bi se to uresničilo, je Turistično društvo Jesenice za 8. julij ob 17. uri v gostišču Šranc na Plavžu sklical sestanek vseh predstavnikov občin, navedenih organizacij in skupnosti, kjer se bodo dogovorili o dnevnih akcijah in področjih, ki jih bodo prevzele v čiščenje posamezne krajevnosti in organizacije združenega dela. Zaželeno je, da bi se to opravilo do 1. avgusta, občinskega praznika, da bi bilo to področje ob tem praznovanju še lepše.

Ta akcija naj bi bila tudi za zgled vsem ostalim do izliva Save v Donavo in vsem prebivalcem tudi ob drugih vodah, da bi se potistila nesnaga, ki kvari lepo ter zdravo okolje in onesnažuje vodo. Organizatorji so prepričani, da se bodo vsi v akcijo vključili odgovorno, saj bomo sami imeli največjo korist od tega.

B

Gradnja mostu za karavanski predor (Foto I. Kučina)

LJUDJE SE BOJIJO: SPET SE JE TRESLO

18. maja letos je pet občin v Srbiji pod 1900 metrov visokim Kopaonikom strahovito prizadel potres. Zemlja se je prvič stresla ob devetih zvečer, sledila sta še dva sunka v presledku po pol ure: tretji je bil katastrofalen, začele so se rušiti hiše, šole, ambulante, transformatorske postaje. Največja škoda je v občini Brus, v občini, kamor je bilo med drugo svetovno vojno izseljenih 150 slovenskih družin, tudi iz Radovljice in z Jesenic. Prav zato se je radovljiška občina pobratila s srbsko občino Brus in že nekaj let navezuje z Brusom tesne prijateljske stike.

Ljudje so se že ob prvem sunku na smrt prestrašili, zapuščali so hiše in hiteli na polja in travnike. Najbolj neotolažljivo so jokali otroci, saj niso vedeli, kaj se dogaja. Starši jih niso vedeli in znali potolažiti, saj nikdar niso doživeli tako obupnega strahu, ki ga povzroči peklenko grmenje zemlje, valovanje hiš, v tem gorskem svetu pa so se zemeljskim plazovom pridružili še zemeljski plazovi, ki so odnašali s planin zemljo, kamenje, drevje.

Ljudje so noč preživeli na prostem: v vseh 58 naseljih občine Brus, visoko v hribih, kjer do marsikaterga naselja ne vodi niti pot. Nekatera naselja so oddaljena tudi do sedemnajst in dvajset kilometrov od prve makadamske ceste in dostopna le s konjem. V teh vaseh živijo večinoma stari in onemogli ljudje, ki danes, ko se jim je porušilo vse, kar so imeli, ne vedo, kako in kaj. Ne vedo, kako bodo preživeli zimo, ki se hitro bliža. Še dva meseca in na Kopaoniku bo sneg: ljudje pa nimajo niti dovolj šotorov, ne odej in ne gradbenega materiala, kajti pomoč prihaja po kapljicah.

Otroci domala vseh — osemnajstih podružničnih šol so pod šotori in kot nalašč letošnje poletje ni niti najmanj prizanesljivo. Stalno dežuje in vode, ki se zlivajo s Kopaonika, največje srbske planine s skoraj preveč vode, povzročajo še večjo škodo. Zaradi poplav bo že tako skromen pridelek: krompir, koruza, zelje še skromnejši, dohodek pa še bolj pičel. Že tako in tako doseže v občini Brus narodni dohodek komaj 36 odstotkov povprečnega srbskega poprečja — od 25.000 prebivalcev jih je zaposlenih le 2.000. Kmetje morajo garati na poljih od jutra do večera za borih štirideset dinarjev na dan, zdaj je še huje, zdaj se ljudi polašča še večji obup. Kako za silo zakrpati hiše, ko pa kar naprej trese, kako in kaj napraviti, ko pa je treba prav v tem času delati na polju, saj je tod zemlja silno skopa in ji je prav poleti treba iztrgati kar največ?

Komisije, ki so ocenjevale škodo — do zdaj je sploh še niso mogle v vseh vaseh ugotoviti, kajti ni tako lahko prepešati dvajset kilometrov do vasi in nazaj — so 1600 objektov označile z rdečo barvo: podreti, več tisoč objektov pa je tako poškodovanih, da jih bo treba popraviti.

V samem Brusu bodo večino objektov popravili, najtežje pa je po vaseh, do katerih vodijo le izredno slabi kolovozi. Tako je v Džerekarih, kjer je 210 gospodinjstev, skoraj vse porušeno, tako stare hiše kot nove. Prav v Džerekarih stoji lepa in visoka hiša domačina, ki je več let garal in garal, da si je postavil lep dom, danes pa je uničen. Temelji so kljubovali, odpadel pa je omet in po vsej steni je počila opeka. Dimnik se je nevarno nagnil, hiša je potrebna nujne in velike obnove.

Prav tako se je zgodilo v vasi Boranci pri Blaževu, kjer se je najbolj premožnemu kmetu, ki je na lastnih ramah znosil opeko in cement do vasi visoko v hribih, podrla izredno velika in solidno grajena hiša. Zdaj nima ničesar več, razen obupa, razen strahu, kako bodo preživeli zimo žena in štirje otroci. Hiša in dve gospodarski poslopji sta se podrli visokogorskega kmetu Miti Mijajloviću — zdaj ima kup ruševin, pod ruševinami kokošnjak, ostala mu je le njiva s koruzo. Mita je, tako kot vsi drugi, zbežan, stalno se boji novih sunkov, saj se zemlja noče in noče umiriti.

Otroci v vasi Blaževo so imeli eno najsodobnejših šol, ki pa so se ji nevarno zamajali temelji in zdaj so učenci pod šotori. Četudi je poletje, četudi sije sonce, je hladno takoj, ko zapiha s planin in Kopaonika planinski veter, mrazu pa se pridružuje še vlaga. Učiteljice in starše skrbi: kako bo jeseni, kako bodo mogli tako hitro popraviti veliko šolo, da bo varna?

Ničesar pa se ni zgodilo bližnjim montažnim Marlesovim hišicam. Uporno so kljubovale, brez razpok in brez prask, porušili so se le dimniki. Zemlja pod Kopaonikom je primerna le za montažno gradnjo. Strokovnjaki ugotavljajo, da je kakršnakoli drugačna gradnja, naj bo še tako trdna, nevarna, kajti področje pod Kopaonikom je potresno področje.

In tako povsod v vaseh pod prelepim Kopaonikom — nesreča, da ne bi mogla biti večja, ljudje brez strehe nad glavo, brez še tako skromnega bivališča. Potresni sunk jim je vzel domala vse, kar so imeli.

Nikjer in nihče ni po teh vaseh, niti v Brusu, ni dejal: pomagajte, prispevajte. Ti Srbi so preveč ponosni, da bi prosili, še več: kar 40 odstotkov prizadetih je odklonilo kredite, po dvestotni obrestni meri in na petnajst let odplačila, ker — jih ne morejo vrniti.

»Kako naj vendar vzamem, ko pa ne morem vrniti,« so ti poštenu ljudje odgovarjali vsakemu, ki jim je predlagal kredit. »Saj je vseeno, boste že vrnili, kar vzemite,« me ob najhujši nesreči resnično prizadeno obupne razmere številnih družin.

A vaščani me vsi osuplo pogledajo: »Ne, drugarice! Družbi ne moremo vzeti, če ji potem ne moremo vrniti!«

A ljudem je vendar treba pomagati. Do zdaj so prispevale

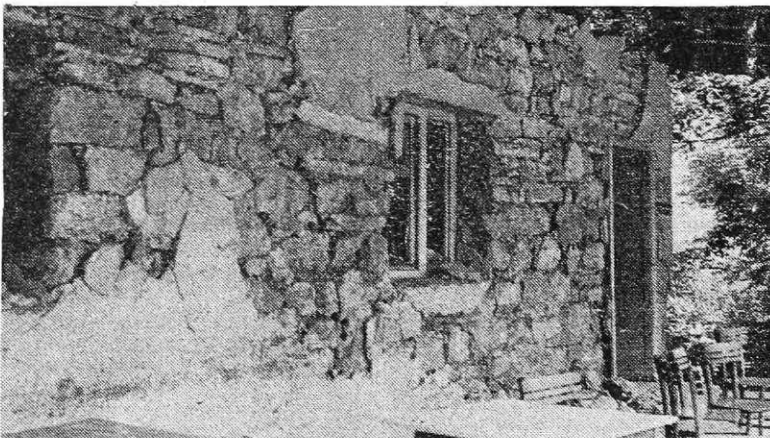
pobratene občine, republiški sklad, delovne organizacije, posamezniki. Med tistimi, ki so težke dni vojne preživljali v Brusu in v okolici, je nakazal denarno pomoč le nekdanji izseljenec Damjan Slabe iz Škofje Loke — 600 dinarjev.

Sledimo zgledu Damjana Slabe! Pomagajmo ljudem v največji stiski, kot so požrtvovalno pomagali oni sami med vojno, ne da bi vprašali, ne da bi kakorkoli premišljevali. Bili so tako zelo humani, tako zelo bratski, prijateljski, tovariški in solidarni, bili so resnično veliki ljudje. S pomočjo Brusu izkažimo tudi Jeleničani svoje prijateljstvo, svojo solidarnost.

Prebivalci potrebujejo najbolj gradbeni material, odeje, šotore. Ziro račun za denarne prispevke pa je v pobrateni občini Radovljica: Ljubljanska banka, za pobrateno obč. Brus 51540-849-682 in neposredno v občini Brus: račun solidarnosti opštine Brus, Srbija, številka 61930-789-632. Darinka Sedej

Takole so zaznamovane srbske hiše, z rdečo barvo, vsepovsod: podreti!

Hiš, šol, ambulanc, trafostaj ni več, ostali so šotori in negotovost

KDO ODGOVARJA ZA PARK TALCEV NA KOROŠKI BELI

To je bil naslov članka v 25. številki Železarja in hkrati seveda tudi vprašanje. Nepodpisana tovarišica K. A. sprašuje tudi: Kje je organizacija ZB, kje upokojevci in če krajevna skupnost nič ne vidi.

Tov. K. A., vidimo, vidimo in tudi delamo. Prav letos je mladina osnovne šole Karavanški kurirji NOB izkopal skozi park tri jarke za električni kabel in jih pozneje, ko je bil kabel položen, zopet zasula. Posledice prekopavanja se še poznajo. Zemlja se ni še popolnoma polegla in tudi trava se še ni zrasla.

Za 27. april in 1. maj sta bila spomenik talcev in grobišče borcev že osvetlena. Na grobovih borcev so ves mesec maj cveteli tulipani, ki so jih delavci komunalnega podjetja Kovinar že zamenjali z drugimi cvetlicami. Tudi zid, ki ga omenjate, bi bil že zavarovan, če bi o tem odločali borci, upokojevci ali krajevna skupnost. To in še marsikaj drugega načrtujemo za letošnje Uresničitev pa je odvisna tudi od arhitekta in strokovnjakov, ki bodo dela opravili in ne le od nas ali denarja.

Krajanom svetujem, ker nam je krajevna skupnost bliže kakor uredništvo Železarja, da glede vseh nejasnosti vprašajo tajnika krajevne skupnosti, ki je dobro seznanjen o vsem glede izgradnje parka talcev. Pri njem boste dobili več odgovorov, kakor vam jih lahko posreduje časopis. Lahko boste tudi svetovali, ali se prijavili za dela, ki bi jih lahko vi opravili. Tudi predsednika krajevne organizacije invalidov sem že večkrat pozno zvečer našel v parku z mladimi. Z lepo besedo jim je Veljko Mandič več pomagal, kakor bi kdorkoli s silo ali kaznijo. Močno je čutili v zelo kratkem času čisto drugačen odnos mladim do kraja, kjer so se še do pred nedavnim včasih preveč spozabili.

Tudi vse klopi v parku je krajevna skupnost spomladi obnovila. Ena od klopi pa ni »zdržala« niti teden dni.

Toliko denarja nima nihče, da bi tedensko menjaval klopi.

Kot predsednik odbora za izgradnjo parka talcev bi se rad zahvalil vsem, ki jim ni bilo žal ne časa ne truda, da je naš park talcev danes tak, da smo nanj upravičeno ponosni.

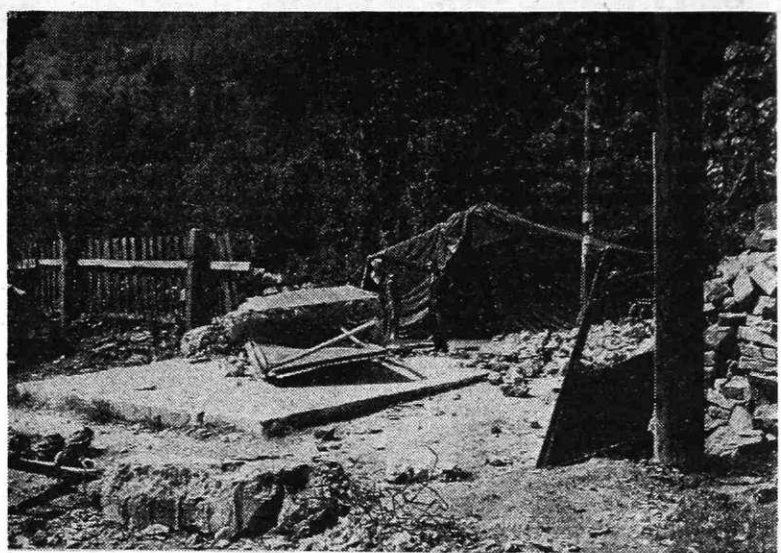
V imenu odbora se zahvaljujem krajevni skupnosti za vso pomoč, ki nam jo nudita. Hvala mladim iz osnovne šole Karavanški kurirji NOB za več sto opravljenih udarniških ur letos v parku.

Hvala gradbenemu podjetju Gradbinec za dozidavo zidu in vzidavo omarice za električna stikala. Še posebno se zahvaljujem ELEKTRO — ŽIROVNICA in njihovim delavcem TOZD Jesenice. Osvetlili ste spomenik talcev in grobišče borcev. Hvala vam za precejšnjo materialno pomoč, vložen trud in veliko razumevanje naših težav.

Prepričani smo, da bo komunalno podjetje Kovinar še naprej tako ali še bolj skrbelo za glavna dela pri vzdrževanju zelenice, grobov in poti. Za drobna dela vsakodnevnega čiščenja plevelčkov in papirčkov pa bo prav gotovo še bolj skrbel Ježkov, odred osnovne šole Karavanški kurirji NOB, ki so spomenik in grobišča prevzeli v varstvo.

Za vse, kar se ne bo dobro urejeno, pa bomo krivi mi vsi. Vsi smo dolžni skrbeti za kraj spomina na naše najdražje, ki jim je tu zadnji dom. Skrbeti za kraj temne preteklosti, ki smo ga spremenili v kraj počitka, razmišljanja in kovanja načrtov za bodočnost.

Jaka Klinar, predsednik odbora za izgradnjo parka talcev

Običajen prizor, kamorkoli že greš: vse se je razmajalo, vse je odpadlo...

RAZPRAVLJALI SO O NOVI AVTOCESTI

Prejšnji četrtek, 26. junija, se je na izredni seji sestala komisija za gospodarske in komunalne zadeve pri svetu krajevne skupnosti Podmežaklja. Razpravljali so o vlogi za soglasje k idejnemu projektu nove avto ceste, ki bo povezovala novi cestni predor na Hrušici z magistralno cesto pri Zirovnici.

Komisija je v razpravi poudarila, da je graditev avto ceste več kot nujna, vendar pa so člani komisije menili, da je potrebno idejni načrt razgrniti in dati možnost občanom, da si ga ogledajo ter vpišejo svoje pripombe. Če bo javna razgrnitev pokazala, da občani hočejo več dodatnih pojasnil, bodo organizirali še javno razpravo, na kateri bi občani dobili pojasnila od ustreznih organov in služb.

V KS Podmežaklja se zavedajo, da se bo tak postopek dajanja soglasja nekoliko zavlekel, vendar pa je nujen, saj se bomo le tako lahko izognili kasnejšim protestom prebivalcev, ki morajo biti resnično dobro obveščeni in seznanjeni z objektom, ki bo bistveno spremenil krajevno skupnost v Podmežaklju.

B. Jeršin

OBVESTILO PREBIVALCEM KS PODMEŽAKLJA

Obveščamo vse prebivalce krajevne skupnosti Podmežaklja, da je v dvorani KS Mencingerjeva 1 javno razgrnjen idejni projekt z novo avto cesto Hrušica — Zirovnica.

Projekt si lahko ogledate in vpišete svoje pripombe ali vprašanja 7., 9. in 14. julija od 15. do 19. ure.

Tajništvo KS Podmežaklja

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

SEJA UPRAVNEGA ODBORA TD JESENICE

Na seji upravnega odbora Turističnega društva Jesenice so 25. junija najprej obravnavali delo turističnih podmladkov na šolah in ugotovili, da je bilo delovanje zelo uspešno. Povsod so imeli več očistevalnih akcij, izletov in podobno. Pri tem vsekakor prednjači osnovna šola Tone Cufar, ki je pripravila tudi več predavanj, turistično poučni izlet in je bila prva na tekmovanju, ki ga je vodila Turistična zveza Slovenije prek Pionirskega lista.

Posebno prizadevni so bili tudi na gimnaziji, kjer so že zbrali vse potrebno za izdajo novega prospekta. V zvezi s tem so sklenili, da bodo vsi mentorji v okviru tekmovanja gorenjske turistične zveze do 29. septembra pripravili poročilo o delovanju turističnih podmladkov v preteklem šolskem letu in poskrbeli, da se bodo učenci pripravili za kviz ter napisali naloge s turistično vsebino.

V nadaljevanju seje so kadrovsko dopolnili upravni odbor ter komisije. Pozdravili so dva nova delegata iz delovne organizacije Kovinar in trgovskega podjetja Golica.

Ciril Čop, predsednik komisije za izvajanje akcije »lepe rože in urejena okolica«, je poročal o pomanjkljivostih, ki jih je v okviru tekmovanja za izgled krajev ugotovila komisija za varstvo okolja pri gorenjski turistični zvezi. Navzoče je seznanil, da so o tem obveščeni vsi pristojni in odgovorni ter vsi prebivalci, saj sta o tem poročala tudi Železar in radio Triglav Jesenice. Za čiščenje obrežij so sklenili, da bo turistično društvo v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami predvidoma do jeseni organiziralo posebno očistevalno akcijo, v kateri naj bi sodelovali samo odrasli.

Ciril Čop je seznanil navzoče, da je z Burojem za urbanizem in stanovanjsko poslovanje in slikarjem Francem Dolinškom dogovorjeno, da se bo ustrezno dopolnil floris Jesenic na železniški postaji na Jesenicah. V kratkem se bo odstranil dotrajani mini Aljažev stolp ob poti na tržnico. Potreben pesek za posipanje dela TRIM steze bodo ob koncu avgusta pripeljali delavci Kovinarja iz nanovo odprtega peskokopa v Završnici. Na Trim stezo ga bodo septembra znosili učenci osnovne šole Tone Cufar, ki to stezo največ uporabljajo.

Stanko Klinar, novi član upravnega odbora, je v zadovoljstvo vseh

povedal, da bodo delavci Kovinarja v kratkem pripravili nove enotne deske za oglase in plakate ter koše za smeti.

Na željo osnovne šole Prežihov Voranc bodo krajevni skupnosti Sava predlagali, da bi se področje Ukove lepše uredilo tako, da bi ustrezalo za športno rekreacijsko dejavnost šole. V zvezi s pritižbo, da so otroci pohodili nasajene rože v spominskem parku na Plavžu, so sklenili, da je treba najti krivce, vzgojno vplivati nanje, poskrbeti, da starši škodo popravijo, v prihodnje pa kršivce prijaviti sodniku za prekrške, saj je bil narejen prekršek zoper javni red in mir.

Na koncu seje so sklenili, da bodo v kratkem sklicali seje vseh treh komisij, kjer se bodo še konkretneje dogovorili za uresničitev teh sklepov.

B.

SLAVNOSTNA SEJA OB PRAZNIKU KS ŽIROVNICA

Prejšnji teden je bila v domu delavsko-prosvetnega društva Svoboda France Prešeren na Breznici slavnostna seja skupščine krajevne skupnosti Zirovnica ob letošnjem krajevnem prazniku. Zbralo se je več kot 150 delegatov skupščine, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, društev in osnovne šole Gorenjski odred. Uvodoma je spregovoril predsednik skupščine krajevne skupnosti Zirovnica Janko Svetina. Poudaril je pomen praznovanja krajevnega praznika, dosežke na najrazličnejših področjih ter bodoče naloge.

Na seji so potem ob 35-letnici osvoboditve in ob krajevnem prazniku podelili pet priznanj še živim predsednikom nekdanjih krajevnih ljudskih odborov in kasnejših krajevnih skupnosti. Priznanja so prejeli: Andrej Vidic z Rodin, Egidij Matič iz Zvonice Mežek iz Zirovnice ter Janko Pšenica in Anton Spendov iz Most.

Slavnostno sejo so s kulturnim programom popestrili oktet domače Svobode in folklorna skupina osnovne šole Gorenjski odred Zirovnica.

J. R.

4. JULIJ 1945 – DAN RADOSTI IN VESELJA

Četrty julij 1945 je bil težko pričakovani dan, ko smo se po dolgih mesecih in letih lahko zopet vrtili domov k svojim družinam. Tega dne zjutraj smo zvedeli, da bo v popoldanskih urah pripeljal tovorni vlak v bližino taborišča Parsch, kjer se bomo namestili in da bo odpeljal proti večeru. Taobiršče Parsch je bilo ob robu zahodnega predmestja Salzburga v Avstriji.

Veliko število slovenskih rojakov in nekateri iz drugih naših republik, so prihajali v to mesto iz vseh strani v upanju, da bodo kmalu lahko nadaljevali pot proti domu. Precej nas je bilo tudi iz jeseniške in radovljanske občine. Tu so se zbirali interniranci, ki so prihajali peš ali pa z različnimi priložnostnimi prevozi iz različnih krajev Nemčije, izseljenci, vojni ujetniki, nekateri, ki so bili na prisilnem delu, pa tudi taki, ki so bili službeno premešeni iz domačih krajev. Nekateri so čakali skoraj dva meseca, drugi zopet nekaj tednov, ker so Američani obljubljali, da bodo kmalu pripravili transport, vendar so vedno odlašali. Tu so se po dolgih mesecih in letih ponovno srečevali stari prijatelji in znanci, katere je okupator odgnal v razne kraje Nemčije, kot zapornike, internirance, vojne ujetnike in izgnance. Spominjam se, kako sva se nekega dne srečala z Maksom Medja, našim znanim ljubiteljem planin in plezalcev. Dolgo se nisva videla, ker je bil tudi on zaradi sodelovanja z narodnoosvobodilnim gibanjem v nekem taborišču. Kakor hitro si je nekoliko opomogel, že so ga privabile bližnje gore in tudi mene je vabil s seboj, a kaj ko me noge še vedno niso ubogale. Tu sem čez nekaj dni srečal tudi Ivana Medveščka, ki so ga nacisti že v začetku leta 1942 poslali v Dachau in nato v neko podružnico tega taborišča, kjer je dočakal konec vojne. Mnogo je bilo tu srečanj in veseli smo bili drug drugega.

Da to čakanje ni bilo preveč dolgočasno, so poskrbeli nekateri naši zavedni rojaki, ki so osnovali pevski zbor, pripravili so v neki baraki zasilen oder in tako smo marsikatero uro preživeli ob naših lepih narodnih in partizanskih pesmih. Tudi kako igrice so si domislili in tako je bila baraka vedno polna navdušenih poslušalcev.

V okolici mesta Salzburg je bilo precejšnje število taborišč, v katerih so bivali taki, ki so bili na prisilnem delu, tudi izseljenci in delavci vseh strokovnih narodnosti. Posebno znani taki taborišči sta bila Izling in Pheind. Od tam so Američani nekega dne v juniju premestili vse naše rojake v omenjeno taborišče Parsch.

V taborišču smo srečali tudi nekatere naše državljane, ki se niso hoteli vrniti domov (gotovo so imeli kaj na vesti) in so tudi nas nagovarjali, da naj se ne vračamo, češ da je v Jugoslaviji boljše življenje in da nas bodo vse zaprli.

Že kmalu po kosilu 4. julija 1945 smo začeli spravljati našo bomo prtljago in se podali v bližino železniške proge in tam pričakovali vlak, ki nas bo končno odpeljal proti naši tepi in svobodni domovini. Sem so prihajali naši rojaki tudi iz bližnjih krajev in zopet se je srečalo veliko starih znancev. Posebno mi je ostalo v trajnem spominu srečanje s skupino naših rojakov, s katerimi sem preživel težke čase v koncentracijskem taborišču Flossenbürg in s katerimi smo po osvoboditvi 23. aprila 1945 skupaj preživeli nekaj časa v mestu Rodeng na Zgornje Bavarskem, da smo si nekoliko opomogli in nato peš nadaljevali pot proti Salzburgu, v prepričanju, da bomo tam že na pragu doma. Med potjo smo se ločili v dve skupini. Vsaka je bila prepričana, da je njena pot najbližja. Tu smo se zopet srečali in seveda ni šlo brez objemljanja, saj nas je družilo tovarištvo in prijateljstvo iz taborišča, ko smo skupaj trpeli in spomin na naše tovariše, ki so ostali za vedno v taborišču smrti ali pa so bili pobiti v dnevi evakuacije.

Končno je proti večeru le pripeljal do nas tako težko pričakovani vlak. Bilo nas je mnogo in precej časa je trajalo, da je vlak lahko odpeljal. Zavihrale so naše slovenske zastave, katere so sešili iz različnih kosov blaga, med drugimi tudi Janez Makovec iz Rateč. Vlakovodja je zapiskal in odpeljali smo se. Petje, vriskanje in pozdravi tistim, ki so ostali. Mrko so gledali za nami nekateri, ki so imeli gotovo slabo vest, ali pa so bili le prevarani in tako niso odpotovali domov.

Po nekajurni vožnji smo obstali na progi in skoraj do jutra se vlak ni premaknil. Potem smo le nadaljevali pot in v Področici srečali naše partizane. Kaj smo pri tem občutili, je težko povedati, to lahko razumejo le tisti, ki so to sami doživljali. Kmalu smo nadaljevali pot in prirčno je bilo srečanje na Jesenicah, od koder smo šli v Kranj in od tam čez dan ali dva svobodni domov k svojim družinam.

Četrty julij 1945, dan vračanja domov, v porušeno in izropano domovino v trdni veri, da jo bomo obnovili in da bomo vsi prispevali svoj delež pri izgradnji nove svobodne socialistične Jugoslavije, je ostal nepozaben.

PREBIVALCEM KRAJEVNE SKUPNOSTI PLAVŽ

Krajevna konferenca SZDL Plavž in skupščina delegatov krajevne skupnosti Plavž vabita prebivalce krajevne skupnosti Plavž

NA SLAVNOSTNO SEJO S KULTURNIM PROGRAMOM V POČASTITEV

KRAJEVNEGA PRAZNIKA KRAJEVNE SKUPNOSTI PLAVŽ IN DNEVA BORCEV – 4. julija, ki bo v četrtek, 3. julija, ob 17. uri v šolskem centru na Plavžu.

V KULTURNEM PROGRAMU BODO SODELOVALI:

– pihalni orkester Jeseniški železarji
– ženski pevski zbor Jesenice in
– recitatorji osnovne šole Tone Čufar.

PRIPRAVLJALNI ODBOR

PODPIS SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

Prejšnji teden so na Jesenicah predstavniki Kliničnega centra iz Ljubljane in SOZD Gorenjski zdravstveni center podpisali samoupravni sporazum o medsebojnem strokovnem sodelovanju in delitvi dela. S sprejetim sporazumom se Klinični center obvezuje, da bo kot najvišje organizirana zdravstvena ustanova v Sloveniji opravljal za uporabnike zdravstvenih storitev na Gorenjskem predvsem visoko zahtevne in redke medicinske storitve ter nudil pomoč pri medicinskih zapletih. Skrbel bo tudi za raziskovalno delo ter za strokovno usposabljanje zdravstvenih delavcev v Gorenjskem zdravstvenem centru.

Ob podpisu tega sporazuma so poudarili, da pomeni napredek pri zagotavljanju smotrnega, učinkovitega in strokovnega zdravstvenega varstva delovnih ljudi in občanov. Ob tem velja poudariti, da Klinični center Ljubljana nudi Gorenjskemu zdravstvenemu centru 10 % storitev, kar je daleč največ v primerjavi z ostalimi regijami v Sloveniji. In še nekaj. Kot so poudarili ob podpisu, je to tudi prvi samoupravni sporazum med slovenskimi zdravstvenimi organizacijami.

J. R.

ČISTOČA NAŠEGA OKOLJA

S tovarišico smo se domenili, da si bomo ogledali urejenost Koroške Bele in okolice, saj nam ni vseeno, v kakšnem okolju živimo. Šolsko okolje je lepo, še lepše pa bi bilo, če bi vsi prebivalci skrbeli zanj: za svoje hiše, trgovine, zelenice itd.

Najbolj smo občudovali okoliščino hiš v Ulici Karla Prežljaja, vendar so tudi tam nekatere hiše in vrtni zanemarjeni. Lepo je bilo urejeno okolje ob Cesti talcev 1. a.

Ogledali smo si tudi nekatere kmetije. Z nekaterimi nismo bili ravno zadovoljni, saj bi bile gnojne jame lahko večje, dvorišča pa bolj urejena.

Potok Bela je zelo onesnažen in poraščen s travo. Ljudje ne bi smeli metati različnih odpadkov v potok.

Kako skrbimo za naše poti in ceste? Potoška pot in nekaj drugih poti so na novo asfaltirane. Promet bo odselej lažji.

Tako je naše okolje.

Napisali učenci 3. c OŠ

Karavanski kurirji NOB

Koroška Bela

BISERNA POROČENCA IZ PODKORENA

Pred nedavnim je bil v poročni dvorani skupščine občine Jesenice lep in pri nas že resnično redek jubilej. Po 60 letih sta pred maticarja spet stopila Frančiška in Andrej Mertelj iz Podkorena. Oba izredno vesela in dobre volje sta prejela čestitke ob biserni poroki. Tudi kasnejše praznovanje v domačem krogu je bilo prijetno.

Oba zakonca sta doma iz Podkorena. Frančiška je odrasla v številni kmečki družini, ki je štela devet članov. Ko je končala šest razredov tedanje osnovne šole, je ostala doma in delala na kmetiji.

Mož Andrej prav tako izhaja iz številne kmečke družine. Po končani šoli je prav tako ostal doma na kmetiji, saj je bilo takrat doma delo važnejše kot pa šola in učenje. Francka in Andrej sta se poznala že od ranega otroštva. Bila sta sosed, hodila sta tudi skupaj v šolo in že v rani mladosti sta bila dobra prijatelja.

Po prvi svetovni vojni, ko se je Andrej vrnil kot borec – prostovoljec iz bojev za severno mejo na Koroškem sedlu domov, sta se zela. Poroka je bila v Podkorenu. Čeprav skromna, je bila za oba nepozabna. V zakonu se jima je rodilo šest otrok, tri dekleta in trije fantje.

Druga svetovna vojna družini ni prizanesla in tako je leta 1944 neznanu kje na fronti padel starejši sin Franc. Vse življenje, ki ni bilo vedno lahko, pa polno samoodpovedovanja, sta Frančiška in Andrej živela umirjeno in predvsem skromno. Tudi danes jima je lepo na prijetnem domu na deželi.

Oba sta še prava gorenjska korenjaka, dobre volje in nasmejena. Pred desetimi leti, ko sta praznovala zlato poroko, sta si želela, da bi dočkala vsaj še deset let skupnega življenja. Ta želja se jima je uresničila prejšnjo soboto. Ob lepem jubileju seveda tudi naše iskrene čestitke z željo, da bi tudi v tretjem zakonu še dolgo zadovoljno živela.

J. R.

POSLOVILI SMO SE OD NAŠE RAZREDNIČARKE

Prišel je konec šolskega leta. Naša tovarišica razredničarka Ivanka Arzenšek je letos končala s svojim delom v prosveti. Mi smo bili zadnja generacija, katere razredničarka je bila. Zato smo se hoteli še posebno prirčno posloviti od nje.

Ko je prišla v razred, smo vsi vstali. Predsednica razredne skupnosti in predsednik pionirskega odreda sta ju pozdravila takole:

Tudi tokrat smo dočakali konec šolskega leta. Eni zadovoljni, drugi manj, eni razočarani, drugi razveseljeni. Pravzaprav vsi komaj čakamo, da nam ne bo treba zjutraj vstati, oditi v šolo, se tresti pred spraševanjem, prepisovati domače naloge. Želimo si počitnic, pa lepega vremena, prijetnih doživetij, saj se bomo v jeseni spet dobili v naših učilnicah. Tudi vi učitelji se boste najbrž pošteno oddahnili, se rešili šolskega truda in dela. Privoščimo vam to.

Vemo pa tudi, da s tem šolskim letom zaključujete svoje učitelje-

vanje. Najbrž vam ni lahko ob tem zaključku šolskega leta. Saj vemo, s kakšnim veseljem in delovno vnetostjo ste opravljali svoj poklic. Radi bi vam povedali, da vse tisto lepo in dobro, kar ste dali številnim učencem, ostaja z nami in v nas. Spoštujemo vaše delo, vašo neuničljivo energijo, ki jo izžarevate in se vam zahvaljujemo. Vsak od nas vam v imenu vseh učencev, ki jih učite, ki ste jih učili, želi čvrsto zdravje in mirno nadaljnje življenje. In vsi skupaj se vam zahvaljujemo za vaše delo, pozornost in potrpežljivost. Želimo, da se spominjate samo tistih prijetnih trenutkov in doživetij in pozabite na vse neprijetnosti, vse jezice in jeze.

Po tem govoru smo tovarišici dali roko in vsak svoj nagelj. Bila je ganjena.

Jože Klobučar in Marjana Polka
ter učenci 6. a razreda
OŠ Prežihov Voranc

RUDNIK V OKUPIRANI AVSTRIJI GROBNICA ZA POLITIČNE ZAPORNIKE IZ MAUTHAUSNA?

Ob obisku pri prijateljih na Dunaju v maju letos smo med ogledovanjem zanimivosti Dunaja videli tudi jezersko jamo v kraju Hinterbrunn pri Dunaju. To izredno zanimivo podzemsko jezero je 620 m pod morsko gladino in veliko 6200 kv. metrov.

Leta 1848 je tedanji lastnik vrtil v notranjost hriba jamo za vodnjak in ugotovil, da je v njegovi notranjosti sadra (gips). Sadro so nato začeli kopati in izdelovati za prodajo. Tako je nastalo manjše rudarsko podjetje z 80 rudarji, ki so dnevno nakopali od 2 do 3 vagone sadre. Leta 1912 pa so pri izkopavanju našli na močan vrelc vode, ki je vso jamo zalila. Vrelec je bil tako močan, da s takratnimi vodnimi črpalkami niso uspeli izčrpati tako velikih količin vode in so izkopavanje sadre opustili in rudnik zaprli. Šele leta 1932 je po velikih naporih društva avstrijskih jamarjev in lastniku uspelo, da so z vodnimi črpalkami izčrpali vodo in uredili v jami električno razsvetlavo in to zanimivost odprli javnosti za ogled. To je namreč največje podzemsko jezero v Evropi. Vhod v rudnik je zidan iz opeke in je dolg 208 m. Ogromne dvorane, sadro so namreč kopali v krogu, ki ima premer 450 m, pod prvo etažo pa je še eno jezero. Ta zanimivost, jezero nad jezerom, je razumljiva, ker sadra ne prepušča vode. Ob spodnjem jezeru, do katerega se pride po položnih stopnicah, je motorni čoln, na katerega se lahko vkrcata 25 potnikov. Rudarji v rudarski uniformi skupino turistov vozi s čolnom in razlaga znamenitosti, ki so v jami.

Vse to, kar opisujem, je bilo za nas nekaj izredno novega, o čemer se pri nas in verjetno tudi drugje ni nič pisalo. Verjetno nihče ne ve, koliko političnih zapornikov iz koncentracijskega taborišča Mauthausen je bilo v tem podzemlju na prisilnem delu. V brošuri, ki opisuje znamenitosti tega podzemnega jezera, da so nacisti v maju leta 1944 v teh pro-

storih montirali tovarno za izdelovanje letal – lovcev HE 162, ki jih je izdelovalo podjetje Henkel A. G. V tej tovarni je bilo zaposlenih nad 2000 delavcev, od teh večina zapornikov iz Mauthausna. Pred prihodom rdeče armade v Avstrijo in na Dunaj so nacisti v jamo namestili 37 bomb in sedem v zgornje prostore. Po eksploziji so bile tako v jami kot nad njo vse naprave in stroji povsem uničeni. Domačini vedo povedati, da so stalno vodili na delo nove zapornike iz Mauthausna, kar daje slutiti, da so delo globoko pod zemljo mnogi zaporniki plačali z življenjem.

Vprašanje je, ali so omogočili pravočasen izhod iz rudnika političnim zapornikom, ko so z bombami razstreljevali podzemsko tovarno? Ali pa so jih z vsemi napravami vred uničili? Seveda tega ni bilo mogoče ugotoviti ob ogledu te zanimivosti. Morda pa bi se le dalo ugotoviti, kakšna usoda je doletela zapornike pri razstreljevanju teh, za naciste tako važnih objektov.

Jože Rozman

ZA DAN BORCA TOVARIŠKO SREČANJE NA SEDUČNIKU

Krajevni odbor ZB NOV Dovje-Mojstrana bo tudi letos za 4. julij – dan borca organiziral komemoracijo pri nekdanji kurirski postaji GT-19 in tovariško srečanje pri domačiji Sedučnik. Komemoracija ob nekdanji kurirski postaji se bo v petek, 4. julija, začela ob 10. uri. Na tem mestu se bodo borci, mladina ter drugi občani poklonili spominu padlih kurirjev, ki so v Gornjesavski dolini organizirali zveze. Petega avgusta leta 1944 so Nemci napadli kurirsko postajo GT-19 in ob tem je padlo šest kurirjev.

Po komemoraciji se bodo udeleženci zbrali na domačiji Sedučnik, kjer so bo nadaljevalo vsakoletno tovariško srečanje borcev in drugih občanov krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana.

J. R.

KOMEMORATIVNA SLOVESNOST V SPOMIN NA USTRELJENE TALCE V MOSTAH

Osrednja slovesnost v počastitev praznika krajevne skupnosti Žirovnica, ob obletnici streljanja 29 talcev v Mostah, je bila v nedeljo, 29. junija. Na slavnostni prostor ob spomeniku talcem v Mostah so prebivalci, gostje in sorodniki ustreljenih prišli v sprevidu na čelu s praporščaki, za njimi pa so se zvrstili pihalni orkester iz Lesc, gasilci in drugi.

Spominski govor je imel Ciril Jalen, ki je opisal žalosten maščevalni dogodek in poudaril našo trdnost ter enotnost pri uresničevanju ciljev samoupravnega socializma in v boju za mir ter enakopravnost med narodi.

V kulturnem programu so nastopili domači vokalni oktet, recitatorja osnovne šole Gorenjski odred Žirovnica in pihalni orkester Veriga-Murka, DPD Svoboda Lesce.

H kipu talca in spominskim ploščam so položili cvetje in prižgali sveče. Svečanosti so se udeležili tudi graničarji iz bližnje karavle.

B.

»ČLOVEK PIJE VINO, VINO PIJE ČLOVEKA«

Alkoholizem je družbeni pojav, ki ga zasledimo že zgodaj v zgodovini. Prištevamo ga v skupino kroničnih alkoholnih bolezni, ki so svoj izvor imele v siromaštvu. Marsikatera teži bolezen je danes ob vsestranskem razvoju in napredku tehnike znanosti in visoki stopnji civilizacije že izginila. Pojavljajo pa se nove socialne bolezni, predvsem nevrotične in psihonevrotične narave. Toda alkoholizem kot kronična socialna zdravstvena bolezen ne izginja. Vzporedno z nevrozami in psihonevrozami iz dneva v dan celo narašča ter dobiva novo sodobnejšo obliko in pojmovanje.

Po statističnih podatkih je na svetu okoli 25.000.000 alkoholikov. Od celotnega števila odraslih ljudi je približno 3%–4% alkoholikov. V Jugoslaviji imamo po nepopolnih podatkih nad 350.000 alkoholikov, v Sloveniji pa okoli 80.000 alkoholikov, ki jim je potrebna pomoč.

Alkoholizem je psihohigienični problem tudi zunaj naših meja in mu je svetovna zdravstvena organizacija posvetila posebno pozornost. Skupina znanstvenikov SZO je alkoholizem opredelila takole: »Za kroničnega alkoholika velja, kdor trajno in čezmerno uživa alkoholne pijače; ter je pri njem odvisnost od alkohola tolikšna, da ga privede

do duševnih motenj ali okvar njegovega lastnega psihičnega in fizičnega zdravja, do težav v odnosih z drugimi in do škode v socialnem in ekonomskem pogledu. Med alkoholike se štejejo tudi tisti, ki kažejo začetna znamenja v tem smislu.«

Alkoholizem je dolgotrajna bolezen, ki se razvija pet do deset let (lahko tudi več). Bistvo alkoholizma je v spremenjenem, socialnem obnašanju alkoholika, ki je zaradi odvisnosti od alkohola zanemarljivo svoje družinske, delovne in družbene obveznosti in je z njimi v vedno večjih sporih. V zadnjih desetletjih se je odnos do alkoholizma bistveno spremenil. Spoznali smo, da alkoholik ne pije zato, ker to želi; temveč zato, ker se je pri njem razvila odvisnost od alkohola v taki meri, da mora piti. Alkoholik pa si sam – brez zdravljenja, ne more pomagati.

Potek alkoholne bolezni, kadar bolezen ne zdravimo je mogoče napovedati vnaprej:

a) Predalkoholno obdobje (6 mes. do 10 let)

b) Zgodnje alkoholno obdobje (6 mes. – 5 let).

c) Kritično obdobje.

č) Končna faza – kronično obdobje alkoholizma.

Ameriška sociologinja Joan Jacksonova je že leta 1954 opisala značilne stopnje v deformaciji alkoholikove družine. Alkoholik gre skozi vrsto navedenih stopenj: od začetka, ko išče v alkoholu le občasno sprostitve, kar pride pozneje v navado; kasneje pa išče nove razloge za pitje, spreminja način življenja, z leti pa pride do stanja, ko prizna poraz ali propade.

V bistvu gre v razvoju alkoholne bolezni za dve fazi, ki sočasno potekata in sta med seboj tesno povezani:

a) Faza uničevanja družine.

b) Faza alkoholikovega osebnostnega in socialnega propadanja.

V predalkoholnem in zgodnjem obdobju družina skriva alkoholizem. Po pijanskih obdobjih igra za konca navzen vzoren par. Žena poizkuša vse, da bi moža odvrnila od pijače. Prosi ga in mu prigovarja, gre ponj v gostilno; pogosto še sama popije del pijače, misleč, da bo tako manj odpadlo na moža. Kasneje se družina izolira. Na skupne obiske ne hodi, ne vabijo prijateljev, kajti vsak obisk pokaže s popivanjem in se konča s pijanskimi scenami. Težave so velike. Žena jih skuša prikriti pred otroki in pred delovnim okoljem. Ne išče še pomoči, ker bi to za njo pomenilo, da je poražena v svojih prizadevanjih, da bo z ljubimcem in drugače rešila problem. Nadaljnji razvoj alkoholne bolezni privede do dezorganizacije družine. Žena je nad svojimi poskusi, da bi zadevo uredila, obupala. Mož odhaja, uprizarja scene, grozi mu z razvezo. Groženja pa še ni sposoben uresničiti; družini grozi razpad. Nujna je reorganizacija družine. Žena mora prevzeti vso skrb za ekonomsko stanje in druge zadeve v svoje roke; oče, ki je nekoč dajal družini občutek varnosti, je postal njen privesek.

V predalkoholni fazi si alkoholik poskuša olajšati vsakodnevne napeitosti s pijačo. Postopoma mora piti vedno večje količine alkohola, da bi dosegel zaželeni opoj. V zgodnjem alkoholnem obdobju pogosto ali celo stalno pije in skrbi, da mu ne zmanjka pijače. Pije tudi naskrivaj. Alkoholik je postal od alkohola psihično odvisen. Se vedno pa lahko ob določenih priložnostih – z velikim naporom – kontrolira svoje popivanje, kadar se odloči. Mučijo ga občutki krivde; postane razdraž-

ljiv in napadalen, če se omenja njegovo popivanje. Pri nekaterih se pokažejo tudi krajša obdobja alkoholnih amnezij. Za zameglitev neprijetne stvarnosti in sprostitve uporablja »obrambne mehanizme«, ki mu omogočajo, da lahko nadaljuje s svojim pivskim obnašanjem. Svoja ravnanja poskuša opravičiti. V začetku pitje zanika, kasneje pa skuša dokazati, da pije manj, kot mu očitajo; gre za povsem normalno stvar – vsaj povsod in vsi pijejo. Nepoučeni tem besedam vedno nasadejo. Kasneje alkoholizma ni več mogoče prikrivati, zato poišče vzroke zanj. Vedno jih najde; krivi so: žena, tašča, služba, usoda. Do soljudi se pogosto napadalo obnaša. Večkrat se poskuša tudi za krajši ali daljši čas abstinirati, da bi sam sebi dokazal, da lahko vzdrži tudi brez pijače in poskuša zabrisati vsa daljša obdobja, ko je popival. Spreminja tudi vzorec pitja in izvaja poskuse dejanskega poba iz okolja v katerem živi. To privede do sprememb v družinskih navadah. Pripravlja si zalogo alkohola in dan začenja z rednim jutranjim obrokom alkohola.

Alkoholizem je v tesni povezavi z motnjami osebnosti in s tem s problemi nevroz. Opravljene so bile številne študije o psiholoških značilnostih samih alkoholikov. Čustvena nezrelost in nesamostojnost sta najosnovnejši značilnosti alkoholikove osebnosti. Številni alkoholiki čustveno ne odrasejo, temveč ostanejo odvisni od očeta in matere; kar se običajno dogaja med 13 in 14 letom starosti. Alkoholiki so zelo občutljivi ljudje, vendar težko izražajo svoje občutke. Alkohol jim na začetku pomaga pri sprostitvi; čustva izražajo z dejanji; pozornost usmerjajo na samega sebe. Alkoholika spremljajo občutki izoliranosti in osamljenosti. S pitjem postaja način obnašanja in razgovor alkoholika vedno manj sprejemljiv za njegovo okolico. Njegova družina in prijatelji ga izolirajo iz svojega družbenega kroga. Alkoholik beži iz življenjskih stisk, pa tudi vsakodnevnih težav ni sposoben obvladati. To ga spet vodi k popivanju. Nizka stopnja samospoštovanja je pomembna, ker usmerja alkoholike, da nadaljujejo s popivanjem. Občutki nizkega samospoštovanja pogosto izhajajo iz alkoholikove mladosti, ko je bil čustveno zanemarjen in zapuščen. Razlaga si, da pač ni bil nikoli ljubljen tako, kot bi moral biti – in verjetno sploh ni vreden ljubezni.

Alkoholika v njegovem dolgotrajnem razvoju alkoholne bolezni spremljajo osebnostne spremembe. Pojavijo se različne navade in spremenjeno vedenje, ki je prehodne narave, če se alkoholik prične uspešno zdraviti (nagnjenost k lažem, motnje v čustvovanju ...).

Alkoholik vsakega človeka, ki ga ogroža pri popivanju, doživlja kot sovražnika. Ob vsem močnejših občutkih in reakcijah okolja mu opravičevanje ne zadostuje. Pomaga si z »dejanskimi akcijami za uveljavljanje svoje življenjske filozofije« (grozi s samomorom, upira se razvezi ...).

Alkoholizem je družbeno-medicinski problem. Kvari zdravje posameznika in povzroča probleme v družbenih odnosih. Družba in posameznik pa sta enako pomembna, odločilna in sploh neločljivo povezana dejavnika v nastajanju, razvoju, zdravljenju in preprečevanju alkoholizma.

Alkoholizem ni samo rezultanta duševne zasnove oseba in njegovih biofizičnih potreb, temveč izvira iz dinamičnega odnosa:

– med posameznikom in družbo
– med socialnimi, kulturnimi in ekonomskimi strukturami njegove ožje in širše okolice

V preteklosti so jemali revščino za eno najosnovnejših značilnosti in povodov za alkoholizem. Novejša raziskovanja pa kažejo, da obstaja alkoholizem na vseh socialno-ekonomskih ravneh. Danes ne mislijo več, da so alkoholiki delavci v industrijskih območjih, ki so slabo plačani, imajo nizko izobrazbo in živijo v slabih stanovanjih. Alkohol je v minulih stoletjih postal sestavni del naše kulture, našega življenja. Večina odraslih si sploh ne more predstavljati svojega življenja brez občasne sprostitve, omame z alkoholom. Vse naše življenje, od rojstva do smrti, spremlja obred pitja alkoholnih pijač.

V delovnih organizacijah so do popivanja pretirano strpni! Naš splošni odnos do uživanja alkohola je zelo neprizadet! Pogosto uživamo alkoholnih pijač celo spodbujamo (praznovanja posameznikov, sindikalni izleti ...). Naj dodam še zmotno stališče o koristnosti alkohola. Nekateri namreč trdijo, da alkohol daje moč za delo, v resnici pa daje le varljiv občutek moči. Delovne organizacije se želijo alkoholikov znebiti z disciplinskimi ukrepi. Premalo pogosto pa se obračajo na zdravnika splošne medicine oziroma na obratno ambulanto in socialno službo.

Redki so alkoholiki, ki pridejo na pregled oziroma zdravljenje prostovoljno. Okoli 45% jih pride na zdravljenje zaradi »pritiskov« v družini, okoli 45% zaradi »pritiskov« v službi, okoli 10% pa jih pride zaradi zdravstvenih okvar, kazenskega pregona ali odvzema voznškega dovoljenja. Dosedanje izkušnje kažejo, da je s smiselnim doziranjem različnih ukrepov in postopkov – kot je začasni pritisk žene z razvezo in delovne organizacije z disciplinskim postopkom in uvedba postopka za odvzem opravilne sposobnosti, predlog za odvzem roditeljskih pravic ... izrek obveznega zdravljenja ... mogoče vsakega alkoholika, ki živi v družini, pripraviti do tega, da se prične zdraviti.

Pri zdravljenju morajo sodelovati:

a) Člani družine; običajno sodeluje zakonski tovariš, ki zdravljencu stoji ob strani, ga spodbuja in vztraja pri zahtevi, da se zdravi.

b) Člani delovne organizacije mu pomagajo z razumevanjem, spodbujanjem, zahtevami in vključevanju v samoupravno delo.

c) Člani terapevtske skupine pripomorejo s svojimi izkušnjami.

c) Uspeh skupinskega dela je odvisen tudi od stopnje zavzetosti in terapevtskega znanja.

Bistvo takšne obravnave je v tem, da alkoholiki potem, ko so prenehali z uživanjem alkohola, začno spreminjati svoje obnašanje, ali pa se ponovno socializirajo.

Imamo več oblik zdravljenja alkoholikov:

Nadaljujem s kratkim pregledom novih knjig. Tokrat so na vrsti novosti drugega četrtega. Enako kot zadnjič bom tudi zdaj upošteval samo to, kar ljudje najbolj berejo, se pravi leposlovno prozo: romane, po-vesti, knjižne spominov.

Spet imajo prednost domači avtorji. Izšlo je nekaj ljudskih povesti, ki bodo gotovo razveselile vse tiste, ki se posvečajo predvsem – če že ne izključno – takemu branju. Zanimivo je, da med pisci teh knjig prevladujejo ženske. Joži Munih-Petrič je prispevala k temu knjižnemu fondu *Za kos kruha*, Karolina Kolmančič *Sence na belih listih*, Katica Horvat *Zatrti hrepenenja*, Pavla Rovar pa *koroško povest* *Kje so tiste stezice*. Tu bi lahko navedel še Grabeljškovo partizansko povest *Učiteljica*, ki je napisana predvsem za mladino, pa še biografski roman o prekmurskem prosvetitelju Miklošu Kuzmici *Po sledovih zlatega peresa*, napisal ga je doslej javnosti neznani Jože Smej.

Spet je izšlo nekaj pričevanj o polpreteklem času, zlasti o obdobju NOB. Najprej bom navedel *Opredeleite*, prvi del obširnejšega teksta, ki ga je napisal Rudolf Hribnik-Svarun. Medtem ko je Hribnikov tekst kronika v obliki romana, pa je nekaj avtorjev napisalo »čiste« spomine, ki lahko služijo kot gradivo za zgodovino, po drugi strani pa imajo kot osebo obarvano pričevanje tudi umetniško vrednost. Posebno sta se izkazala dva znana gledališčnika: Aleksander Valič, ki je napisal *Frontnike*, pa Bojan Štih, čigar *Izgubljeni sin na Stradunu* je prava paša za vse tiste, ki se v mislih kar naprej vračajo v razviharjena vojna in poveljstva leta. Delo Franceta Lubeja *Odločitve* pa je hkrati osebni zapis in oris zgodovine našega sokolskega gibanja.

Se vedno nisem izčrpal seznam novih memoarskih del. Omeniti je treba še knjigo Milke Kovič *In tedaj, kaj je dobro*; to je nekakšen j'accuse nekdanje partizanke, obtožba, naperjena proti temnim silam, ki so po avtoricinem mnenju zapeljale njenega sina v prostovoljno smrt. In končno je tu področje, ki ima v naši narodni mitologiji posebno mesto: alpinizem. Tudi Sfin-

Učenci Osnovne šole Gorenjski odred so v okviru krajevnega praznika pripravili tudi veliko razstavo tapiserij in volznih izdelkov. Razstavo so si z velikim zanimanjem ogledali številni krajanji Zirovnice in drugi občani.

a) Zdravljenje v bolnišnici – za napredovale primere kroničnega alkoholizma, pri katerih je že prišlo do duševnih in telesnih sprememb in za izrazito asocijalne alkoholike.

b) Dispanzersko zdravljenje – za lažje primere in za tiste, ki se prvič zdravijo. Takšna oblika zdravljenja je zelo ekonomična, saj je zdravljeneec ves čas redno zaposlen in si v svojem socialnem okolju prizadeva za vsestransko rehabilitacijo.

c) Klubi zdravljenih alkoholikov so namenjeni nadaljevanju zdravljenja po intenzivnem delu; predvsem za utrjevanje sposobnosti, tako za reševanje notranjih kot zunanjih problemov.

Alkoholik je zaradi dolgotrajnega popivanja močno nazadovale in veliko izgubil na področju čustvenih odnosov, na področju poklicnega izobraževanja in napredovanja. Za zdravljenje alkoholika ni pomembna samo treznost, ampak vedno večja urejenost osebnosti, solidarnost in realno samospoštovanje. Nekdanjemu alkoholiku je treba zaupati, vendar ne na slepo, temveč v skladu z njegovo urejenostjo in odnosom do obveznosti »terapevtskega dogovora«.

Boj proti alkoholizmu postaja vedno pomembnejša družbena akci-

ja. Naše preventivno delo bomo morali usmerjati predvsem na krajevne in samoupravne interesne skupnosti in v temeljne organizacije združenega dela. Prav tu občani in delavci najbolj konkretno zaznavajo in občutijo posledice, ki jih zapuščata alkoholizem.

In tudi kolikim najhujšim prometnim nesrečam, je kriv prav alkohol! Pijanstvo prinaša nepopravljive nesreče in škodo posamezniku, družinam in skupnosti. Ta škoda pa je popolnoma nepotrebna. Rdeči križ naj se bori proti alkoholizmu in pijanstvu z vsemi silami! Učitelji naj prepričujejo mladino, da je pijanstvo sramota, ki človeka ponižuje pod stopnjo živali.

V naši družbi, ki si s tolikšnimi naporji gradi boljši danes in boljši jutri, naj mladina ve, da ni vredna slavne tradicije svojega naroda, če dopušča, da se nekateri v njenih vrstah vdajajo pijanstvu, četudi le od časa do časa.

Koliko besed okoli alkohola!!! Vedno in povsod ta problem – alkoholizem! Mnogo huje bi ga morali obsojati! Še veliko truda, prepričevanja in znanstvenih razlag bo potrebno, preden se bodo vsi osvestili in znali ločiti zmerne porabo alkohola od čezmerne.

A. P.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

ga Anteja Mahkote je nekakšen roman-kronika. Nedvomno gre za eno najpomembnejših del planinskega leposlovja v zadnjih časih.

Začeli smo z domačimi povestmi, nadaljevali z memorarsko literaturo, ostalo je še za prigrisec pravega leposlovja. *Vampirju z Gorjancev* sem namenil že cel sestavek, tako mi ostane še dvojce novih domačih knjig. Knjiga Pavleta Zidarja *Njene oči* vsebuje poleg naslovnega teksta še novelo *Brat in sestra*, Uroša Kalčiča *Mehika* pa je modernistični poskus.

Od prevodov bom na prvem mestu omenil dela jugoslovanskih avtorjev. Sreten Nikolić se v romanu *Jeklo in gobelini* loteva sodobnih problemov. Mladinska knjiga je v tem času začela izdajati zbirko VEZI. Doslej je izšlo šest knjig, štiri so prevedene iz srbohrvaščine, po ena iz makedonske in albanske. Večinoma gre za pri nas neznane ali komaj znane avtorje, če izzamemo M. Selimovića. Zdi se, da se srbski in hrvaški avtorji ne oklepajo domačijstva, ampak kažejo veselje do opisovanja mestnega in predmestnega okolja. Po svoje to velja že za Moma Kaporja (ki ga sicer ni v tej zbirki), toliko bolj pa za Zvonimirja Majdaka (avtorja v predmetnem slangu napisanega romana *Kapiraš, moj stari*), ki je tu predstavljen s *Tiho grozo* in za Vidosava Stevanovića z zbirko *novel Zmaji s periferije*. Albansko narodnost predstavlja v tej zbirki Rexhep Qosja z romanom *Smrt preži v oči*; roman makedonskega pisatelja Metodija Foteva *Vaščani in vojaki* je v spremni besedi označen kot »roman-reka«; končno moram omeniti še zgodovinski roman Dobrila Nenadića *Dorotej*. Vse te knjige so opremljene z izvrstnimi spremnimi esejmi.

V novi zbirki ZVEZDA – prav tako pri Mladinski knjigi – pa je hkrati izšlo pet prevodov iz sodobnih afriških književnosti. Izvirniki so bili napisani bodisi v angleščini ali v francoščini. Tokrat navajam samo avtorje in naslove – upam, da bom vsaj kakšno izmed teh knjig tudi podrobneje obdelal: Alex LA GU-MA: *V megli ob izteku poletja*; Camara LAYE: *Črni otrok*; NGUGI wa Thiong'o: *Krvavi cvetni listi*; SEMBENE Ousmane: *Božje palčice*; Wole SOYINKA: *Tolma-či*.

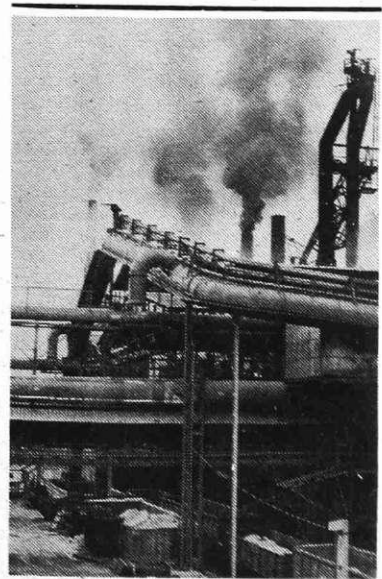
Po številu prevodov spet prednjači angloameriška književnost. Bob-

narček Howarda Fasta je roman iz ameriškega boja za neodvisnost. O *Klavinici* pet K. Vonneguta sem že pred časom podrobno poročal. Romana *Pesem ptic trnovk* avtorice C. MacCullough in *Ragtime* E. L. Doctorowa sta kot nalašč za tiste, ki si želijo kvalitete, a nezahtevne branja. Sledijo trije akcijski romani: P. Upton *Večer pred 20. aprilom*, I. Kidnerja *Crimaldi* in A. Besterja *Razničene*. Prvi roman govori o senah preteklosti, drugi je življenjska podoba plačanega morilca (po resnični osebi), tretji sodi v znanstveno fantastiko.

Iz italijanske književnosti smo dobili *Gospodarja* (avtor je G. Ledda), iz španske roman *Mrtvi ukazujejo* (V. Blasco Ibanez); sovjetsko književnost zastopa obešenjski V. Jerofejev s karnevalsko zasukanom »poemo« *Moskva – Petuški*, nemško pa H. Kesten z romanom iz španske zgodovine *Jaz, kralj*.

Za konec pa bom omenil še dva romana. Imeni njunih avtorjev – pravzaprav sta to psevdonima – učinkujeta na mnoge bralce tako kot med na muhe. Pisateljica, ki jo sicer poznamo pod psevdonimom V. Holt je kot Philippa Carr izdala *Carovnico z morja*, neuničljivi Konsalik pa *Skrivnost sedmih palm*.

Marko Hudnik

Naša železarna (Foto I. Kučina)

V soboto, 28. junija, je bila v Radovljici glasbena prireditev, imenovana Rock koncert na prostem, na kateri so sodelovali znani in tudi nekateri neznani ansambli ter posamezniki s slovenske rock scene. Prireditev je omogočila občinska konferenca ZSMS in jo tudi finančno podprla. Nekateri občinski možje, kot pravijo organizatorji, pa za tovrstno prireditev žal niso imeli poslušalca. Največ aplavza je požel ansambel Sedmina z Janijem Kovačičem (na sliki), ki izvaja akustično glasbo. Obisk na prireditvi je bil kar zadovoljiv. (Tekst in foto: Silvo Kokalj)

ZAHVALA

Ob boleči in nenadni izgubi drage mame, stare mame in prababice.

ALOJZIJE STRAJNAR

se zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremljali na njeni zadnji poti.

Posebno zahvalo smo dolžni dr. Sajevcu za dolgoletno zdravljenje, iskrena hvala tudi dr. Jenstrlu za vso skrb v zadnjih dneh njenega življenja.

Zahvaljujemo se sodelavcem GRADISA, Ljubljanske banke Jesenice in odbojarskemu klubu Bled za darovane vence. Vodstvu GRADISA TOZD GE Jesenice še posebej hvala za razumevanje in izkazano pozornost.

Zahvalo smo dolžni tudi pevcem Društva upokojencev Jesenice za zapete žalostinke.

Hvala tudi vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih na kakršen koli način izrazili sožalje.

ZALUJOČI: sinova Srečko in Polde z družinama

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in skrbnega očeta, starega očeta ter brata

RUDOLFA KALANA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so sočustvovali z nami in ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence, šopke cvetja, nam ustno in pisno izrazili sožalje in nas tolažili v teh težkih dneh.

Zahvaljujemo se dr. Čehu in dr. Mencingerju, delavcem ERC, sindikatu Železarne, TTKS Jesenice, OOS Zarja in Delikatesa, delavcem Merkurja, poslovalnice Dom oprema in Delikatesa 3.

Zahvaljujemo se pihalnemu orkestru Jeseniški železarji in pevcem za zapete žalostinke.

Vsem še enkrat iskrena hvala.
ZALUJOČI: žena in otroci z družinami ter sestre in brata

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi dragega moža, očeta in brata

NURIJE JUSUFAGIČA

se iskreno zahvaljujemo sosedom in znancem za pozornost in pomoč.

Najlepša hvala delavcem TOZD Plavž za venec in pomoč ter predsedniku osnovne organizacije sindikata TOZD Plavž za poslovilne besede.

Iskrena hvala vsem, ki so z nami sočustvovali in izrekli sožalje. Hvala vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti.

ZALUJOČI: žena, otroci, brat, sestra in drugi sorodniki

ZAHVALA

Ob smrti mame in stare mame

MARIJE POKLUKAR

se zahvaljujem delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve in informiranje za venec in obisk na domu, sorodnikom za vence, Slavki Zalokar za poslovilne besede ob njenem grobu, sosedom za pomoč, posebno Torkarjevi. Vsem vaščanom hvala, ker ste jo pospremili v tako velikem številu na njeni zadnji poti.

Zalujoči sin Jaka in vsi njeni

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 5. julija, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: Špecerija Bled - Supermarket Union, Titova 22 in Rožca - samopostrežna trgovina 9, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

ZA OBČINI JESENICE IN RADOVLJICA JE V MESECU JULIJU DEŽURNA LEKARNA NA JESENICAH.

OPRAVIČILO

Vsem, ki v četrtek, 26. junija niso slišali objave po radiu Triglav Jesenice o odpovedi koncertne skupine ROKERI S MORAVU in so prišli ob napovedani uri na koncert v športno dvorano, se organizator turneje Globkoncert Beograd, kot tudi delovna skupnost pri ŠD Jesenice, iskreno opravičujeta.

Koncert je odpadel zaradi okvare na kombiju z aparaturom za ozvočenje na poti proti Jesenicam.

Koncert je sedaj dogovorjen za ponedeljek, 21. julija, prav tako ob 20. uri v športno-kulturni dvorani v športnem parku na Jesenicah.

Vstopnina za odrasle je 80,00 din, za šolarje, dijake, vojsake in upokojence pa 50,00 din.

ŠD Jesenice - delovna skupnost

ZAHVALA

Sodelavcem pocinkovalnice v TOZD Žičarna se najlepše zahvaljujem za prejeto darilo ob odhodu v pokoj.

Štefan Svetec

ZAHVALA

Osnovni organizaciji TOZD Jeklovlek se najlepše zahvaljujem za bivanje v Biogradu na moru.

Franc Keršič

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

5. in 6. julija amer. barvni pust. film SEDEM NEBEŠKIH DEKLET; režija Greydon Clark, v gl. vlogi Jake Palance, ob 17. in 19. uri.
7. in 8. julija amer. barvni kavb. film DIVJA TOLPA; režija Sam Peckinpah, v gl. vlogi William Holden, ob 17. in 19. uri.
9. julija amer. barvna disco komedija HVALA BOGU, DANES JE PETEK; režija Robert Klane, v gl. vlogi Donna Summer, ob 17. in 19. uri.
10. julija zaprto.
11. julija franc. barvna komedija ŽEPNI LJUBIMEC; režija Bernar Kweisan, v gl. vlogi Mimsi Farmer, ob 17. in 19. uri.
12. in 13. julija italij. barvni glasb. film AMERIŠKA MRZLICA; režija Claudio de Molinis, v gl. vlogi Mircha Carven, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

5. in 6. julija amer. barvni kavb. film DIVJA TOLPA ob 18. in 20. uri.
7. in 8. julija amer. barvni pust. film SEDEM NEBEŠKIH DEKLET, ob 18. in 20. uri.
9. julija zaprto.

10. julija amer. barvna disco komedija HVALA BOGU, DANES JE PETEK ob 18. in 20. uri.
11. julija amer. barvni krim. film PREPOVEDANE SANJE ob 18. in 20. uri.
12. in 13. julija špan. barvni film - drama KARMEN IZ GRANADE ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

5. julija amer. barvni pust. film MLADI IN SVOBODNI ob 20. uri.
9. julija amer. barvni kavb. film DIVJA TOLPA ob 20. uri.
12. julija amer. barvni pust. film SEDEM NEBEŠKIH DEKLET ob 20. uri.
16. julija špan. barvni film - drama KARMEN IZ GRANADE ob 20. uri.

Kino DOVJE-MOJSTRANA

5. julija amer. barvni krim. film UMAZANA IGRA ob 19.30.
6. julija amer. barvni pust. film MLADI IN SVOBODNI ob 19.30.
12. julija amer. barvni kavb. film DIVJA TOLPA ob 19.30.
13. julija amer. barvni pust. film SEDEM NEBEŠKIH DEKLET ob 19.30.

URNIK SPECIALISTIČNIH AMBULANT

Občane obveščamo, da bodo specialistične ambulante, ki so se s 1. julijem 1980 preselile iz zdravstvenega doma v bolnišnico, v času dopustov (julij, avgust) delale v skrčenem obsegu - in sicer:

OTOLOŠKA AMBULANTA bo v juliju samo ob torkih, v avgustu ob četrkih;

OKULISTIČNA AMBULANTA bo v juliju in v avgustu ob ponedeljkih in sredo;

NEVROPSIHIATRIČNE IN DERMATOLOŠKE AMBULANTE v juliju ne bo, avgusta pa bosta obe ambulanti delali po običajnem razporedu;

ORTOPEDSKA AMBULANTA bo z delom pričela septembra.

Od septembra 1980 pa bo veljal DOSEDANJI URNIK:

OKULISTIČNA AMBULANTA - ponedeljek in sredo od 14. do 19. ure;
OTOLOŠKA AMBULANTA - torek in četrtek od 14. do 19. ure;
NEVROPSIHIATRIČNA AMBULANTA - petek od 7. do 12. ure;
DERMATOLOŠKA AMBULANTA - ponedeljek in sredo od 14. do 19. ure;
ORTOPEDSKA AMBULANTA - torek od 14. do 19. ure.

SPLOŠNA BOLNICA JESENICE

razglašja prosta mesta za opraviila in naloge

1. **specialista ali specializanta pediatra,**
2. **rentgenskega tehnika** z dokončano višjo šolo za rentgenske tehnike,
3. **farmaceutskega tehnika** z dokončano srednjo šolo za farmacevtske tehnike,
4. **dveh administratork** z dokončano srednjo šolo upravno administrativne smeri,
5. **dveh visokokvalificiranih vodovodnih instalaterjev.**

Kandidati, ki izpolnjujejo navedene in splošne pogoje, naj pisne vloge pošljejo na naslov Splošna bolnica Jesenice, Maršala Tita 112, do 10. julija 1980.

OSNOVNO ZDRAVSTVO GORENJSKE, o. o. KRANJ - TOZD ZDRAVSTVENI DOM BLEJ

proda sanitetni avtomobil

OPEL RECORD, tip CARAVAN, letnik 1972, reg. št. KR 350-34, štev. šasije 655224793.

Izključna cena je 80.000 din. Davek plača kupec.

Ogled je možen pred licitacijo v reševalni postaji TOZD Zdravstveni dom Bled.

Javna prodaja bo 19. julija 1980 ob 7. uri za družbeni sektor in ob 7.30 za civilno pravne osebe, ki morajo položiti varščino 10 % od vrednosti vozila.

LASTNI ŽIVLJE- NJEPIŠ		TRAVNA- TE RAST- LINE	NOGOM. KLUB	SOJRSKO ORODJE	CIGANI	MEMBRA NA OPNA	MOZOLJA VOST	VULKAN NA HAVA TIIH	NINO ROBIČ	OČE, ATEK	ČISTOČA	STAR SREBR- NIK	ŽELEZAR
KENDOR- MALNOST													PRINOR- SKA JED
TEGA LETA				OPREITEV, DOLAN UMETNOST (LAT.)				UNESK HERAVNO POREČJE					
GLINAS- TA PISCAL								TOVARNA ZABRU GRŠKO MESTO					
SKLOP APARA- TOV		KDOR NAPADA	VISOKA ŠOLA	GL.MESTO ŠVICE LOTZE, FILIPIC		OBER NIZOZEM SKA				NADAV VRSTA KLOBAR- NIKA			
LETOPIŠI				MOŠKI POTOMEČ NOBELIJ		ROPARSKI KIT IGRALKA MICANDA							
ELITINA -NOVO SRESER					ČISTILO ČREV LANTAN								
TUJA POROČ. AGENCI.				ZADETEK PRI NOG. ANTON LAZOVIC		UPODA- BJATČI UMETNIK	POLITIK DOLANČ TOVARNA CELTV				CERAVENI PRAZNIK STARČIČ CICIBAN		
NAVIGA- CIJSKA NAPRAVA				IGRALKA NIELSEN				ZVEZA	IN.PTER MILANO			SLOVENSKI SLIKAR (ALBERT, 1882-1922)	
TUTE Ž. IME				DRŽAVA V AZIJI		LODSKI ODBOR GL.MESTO TOGA		PAMET PREDIG		IVAN NACIČ		OTOKVIS V ANTINI OBRAZ	
TOVARNA MAR- BURU				OTČIČE V AZIJI						TAKSNA ZNAMKA NEMSKI FILOZOF			KOŠARČ KLUB PERIATA ZILAL
NEMŠKO H.IME				INDIJAN- SKA PLE- MENA				REOTIČI ANTUN NALIS				VIOUNIST OZIM ZNEBNIČE	
KORČAKI PLES				SPELE- OLOG				MASHNE JASLI					PEŠTER
TRENER NIKOLČ				STARA POVRŠ. MERA		SESTAVI RONNER	ZEVEČA SKORPA- TOČU						SKANČ. LETALC. 7.ČUČKA

ZAKLJUČENA TEKMOVANJA V GORENJSKIH LIGAH

KADETI A OSVOJILI NASLOV POMLADANSKEGA PRVAKA RADOLJICA: JESENICE A 56:78 (20:39)

Prva občinska selekcija kadetov je z zmago v gosteh v sosednji občini le še potrdila naslov pomladanskega prvaka. Radoljica: P. Praprotnik 10, Golmajer 25, Dežman 8, Blaznik 1, M. Praprotnik 12, Smid, Stojšek in Porenta.

Jesenice: Strmec 4, Novak 18, Bergant 12, Tušek 22, Trifković 8, Volaric 10 in Dušančič 4.

V tekmi so domačini povedli v 6. minuti prvega polčasa z rezultatom 12:6, nato so jih gostje z Jesenice ujeli in vodstva niso izpustili iz rok do konca tekme. Z meti od daleč so se pri gostih odlikovali Novak ter ostrostrelec iz Mojstrane Volaric in Trifković, pod košem pa sta gospodarila Tušek in Bergant. Dušančič je imel glede na svoje kvalitete tokrat slab dan, tako da je bil njegov utinek minimalen. Pri domačinih je bil poglavje zase Golmajer, ki je bil z doseženimi 25 koši tudi najboljši strelec na tekmi.

Našim kadetom čestitamo k uspehu z željo, da bi poletnice kar najbolje izko-

ristili za priprave na jesenki del lige, ko jih čakajo še težka gostovanja v Šenturju in Škofji Loki.

Kadeti B bi morali odigrati tekmo z ekipo Lokainvest B, vendar gostov iz Škofje Loke ni bilo na Jesenice.

JESENICE: KLADIVAR (MLADINCI) 67:62 (46:35)

Mladinci Jesenice so v zadnjem kolu premagali vrstnike iz Žirov.

Jesenice: R. Vezoski 10, Novak 27, Bergant 12, Tušek 8, Dušančič 4, Domevšek 6, Strmec in Malkoč.

Gostje so tekmo začeli silovito in povedli z 8:2. Jeseničani so izenačili v 9. minuti ter povedli do odmora za 11 košev razlike. V drugem polčasu je bila igra enakovredna. Pri domačinih se je ponovno odlikoval kadetski reprezentant Tomaž Novak, ki po krajši krizi ponovno prihaja v dobro formo.

S to zmago so se Jeseničani uvrstili v sredino prvenstvene lestvice.

V MALEM NOGOMETU VODI TOZD VZDRŽEVANJE

Na prvenstvu Železarne v malem nogometu je odigranih pet kol. Žal pa so pogoji za nogomet zelo težki, igrišče je blatno, na njem pa ne manjka kamenja, pločevine, stekla in ostalih predmetov, zato ni čudno, da je precej igralcev poškodovanih, nekaj pa celo na bolezenskem dopustu. Res je sramotno, da športno društvo ne vzdržuje igrišča, kot je potrebno. Veliko milijonov da Železarna TTKS in športnemu društvu, za zahvalo pa dobi na razpolago igrišče, ki ima samo ime. Kdo je za to odgovoren, pa nihče ne ve. Tudi garderob ni, tako da se igralci niti umiti ne morejo.

REZULTATI 2. KOLA: Vzdrževanje: Vratni podboji 3:0, SEO TKR NG: HV Bela 3:4, Žičarna: Transport 3:0, Livarna: Jeklovlek 0:3, Energetika: Jeklarina 1:0, Valj. deb. ploč.: Profilarna 4:0, Valj. žice: Valj. bl. št. 1:6, Elektrode: HV Jesenice 0:3.

3. KOLO: SD: Energetika 3:2, Jeklarina: Valj. deb. ploč. 2:2, Profilarna: Valj. žice 2:1, Valj. bl. št.: Elektrode 7:1, HV Jesenice: Livarna 2:1, Vratni podboji: Plavž 1:1, HV Bela: Vzdrževanje 1:5, Transport: SEO TKR NG 1:1, Jeklovlek: Žičarna 0:1.

5. KOLO: HV Bela: RD 3:0, HV Jesenice: SEO TKR NG 2:0, Transport: Plavž 3:3, Jeklovlek: Vzdrževanje 0:3, Profilarna: Livarna 3:0, Energetika: Valj. deb. ploč.

3:1, SD: Valj. žice 3:2, Jeklarina: Elektrode 3:0, Valj. bl. - št.: Žičarna 3:0.

7. KOLO: Transport: Vratni podboji 7:1, Jeklovlek: RD 7:5, HV Jesenice: Plavž 2:2, Valj. deb. ploč.: Valjarna žice 3:0, SD: Livarna 1:1, Profilarna: SEO TKR NG 2:4, Vzdrževanje: Valj. bl. št. 2:2, Plavž: RD 3:0.

LESTVICA

1. Vzdrževanje	5	4	1	0	15:3	9
2. Valj. bl. - št.	5	3	2	0	19:4	8
3. HV Jesenice	5	3	1	1	9:4	7
4. Strojne delavnice	4	3	1	0	8:5	7
5. Energetika	4	3	0	1	8:4	6
6. Jeklovlek	5	3	0	2	18:9	6
7. Valj. deb. pl.	5	2	2	1	11:6	6
8. Transport	5	2	2	1	12:8	6
9. Žičarna	4	3	0	1	7:3	6
10. Plavž	4	1	3	0	9:6	5
11. Jeklarina	4	2	1	1	6:3	5
12. SEO TKR NG	5	2	1	2	10:10	5
13. Profilarna	5	2	0	3	7:9	4
14. HV Bela	5	2	0	3	8:11	4
15. Valj. žice	5	1	0	4	5:14	2
16. Livarna	5	0	1	4	2:9	1
17. Vratni podboji	4	0	1	3	3:13	1
18. Remont. delav.	4	0	0	4	5:15	0
19. Elektrode	5	0	0	5	1:21	0

haj

ŠPORTNE PRIREDITVE V POČASTITEV KRAJEVNEGA PRAZNIKA KS ŽIROVNICA

NOGOMET

Nogometna sekcija Stol Vrba je 21. junija organizirala zelo uspešen turnir v malem nogometu. Nastopilo je pet zelo kvalitetnih ekip, in sicer: karavle M. Verdnik Moste, NS Donat Radoljica, NK Lesce, KS Plavž in NS Stol.

Rezultati:
KS Plavž: Karavla M. Verdnik 7:2
NS Stol: NS Donat 4:2
KS Plavž: NK Lesce 5:0
NS Stol: NK Lesce 9:3
KS Plavž: NS Stol 4:3
Prehodni pokal KS Žirovnica je osvojila ekipa KS Plavž, drugo mesto NS Stol in tretje mesto NK Lesce.

K. M.

STRELJANJE

Krajevna organizacija ZRVS Žirovnica je priredila v torek, 24. junija, pri karavli M. Verdnika-Tomaža streljanje z zračno puško. Nastopilo je devet ekip z 28 strelci. Vsak je oddal deset strelcev, ekipa pa je štela tri člane.

Rezultati - ekipe:

1. ZRVS Žirovnica 172 krogov, 2. GD Smokuč 168 in 3. GD Smokuč III. 163 krogov.

POSAMEZNIKI: 1. Slavko Ovsenik ZRVS 64 krogov, 2. Marjan Dobnikar GD Smokuč 63 in 3. Janez Zupan GD Smokuč 62 krogov.

K. M.

BALINANJE

V organizaciji Društva upokojencev Žirovnica je bil v sredo, 25. junija, odigran balinarski turnir v počastitev krajevnega praznika KS Žirovnica. Tekmovanja se je udeležilo devet ekip iz krajevnih skupnosti, potekalo pa je po izločilnem sistemu.

Lep prehodni pokal, katerega je poklonil prireditelj DU Žirovnica, je prejel TVD Partizan Žirovnica.

REZULTATI: 1. TVD Partizan Žirovnica II. v postavi: Miran Mekina in Silvo Kapus, 2. DU Žirovnica II (Andrej Stres in Jernej Grad) in 3. HE Moste I. (Milan Šibar in Alojz Strnad).

K. M.

MESARIČEVA POŠKODOVANA — ROMUNKE NAVDUŠILE

Prvi nastop v slovenski reprezentanci jeseniški telovadki Mesaričevi ni prinesel zadovoljstva. Na sobotni tekmi v dvoboju najboljših slovenskih telovadk in telovadk iz Romunije si je poškodovala gleženj in je dobila za dva tedna mavčno obvezo. Imela je izredno smolo. Med ogrevanjem in preizkusom orodja pred začetkom tekmovanja so ji vsi elementi dobro uspevali in imela je dober občutek. Bila je tudi fizično dobro pripravljena, celo bolje kot za državno prvenstvo.

Nezgoda pa se ji je pripetila takoj na začetku tekmovanja. Trener jo je določil, da bo prva pričela tekmovalje na preskoku, a že pri prvem skoku je nesrečno doskočila in si zvilila gleženj. Tako ji ni bilo dano, da bi se izločila z odličnimi romunskimi telovadkami.

Romunke so bile izredne na vseh orodjih. Slovenske jim niso bile niti približno enakovredne, razen Zupančičeve, ki je ob koncu zasedla zelo odlično drugo mesto, nekoliko tudi po zaslugi domačih sodnic, kar pa ne zmanjšuje njene uspeha, ker je dobro in lepo tekmovala brez sprednjajev.

Gostje so bile poprečno dve leti mlajše od naših tekmovalk. Obvladajo pa izredno težak program elementov na vseh orodjih

in kar neverjetno je, kako sproščeno in brez težav izvajajo trinajstletnice najtežje elemente na vseh orodjih. V Sloveniji in tudi v Jugoslaviji za tako telovadbo še dolgo ne bomo sposobni, verjetno pa tudi interesa ne bomo imeli, ker je režim treningov za take dosežke za naše ljudi težko sprejemljiv. In tako je tudi prav.

Največja razlika v kvaliteti med našimi in romunskimi telovadkami je bila na dvošinskih bradljah. Samo Zupančičeva se je lahko merila z gostjami. Vse ostale so bile za več kot razred slabše. Večino težkih elementov pričenovali iz stoji na rokah in jih zaključujejo v stoji. Cela vaja je v ritmu vrtenja, saltami med letvinama ali nad zgornjo lestvino. Tudi gred ne predstavlja širino desetih centimetrov nobene prepreke, da ne bi izvajale premetov in salt brez težav. Na parterju pa imajo vse v vajah dvojne salt ali iztegnjene salt z dvojnimi vijakom (720 stopinj).

Skratka, dekleta iz gimnastične šole mesta Gheorghe - Dey so solidna nova generacija in naslednice starejših vrstnic iste šole, med katerimi je tudi Nadja Comaneci. Pravijo, da je spet v izredni formi in da bo spet blestela na olimpiadi v Moskvi.

L. M.

TUDI STANIČEV DOM ODPRT

SPOROČAMO OBISKOVALCEM
TRIGLAVSKEGA POGORJA, DA
BO DOM VALENTINA STANIČA
POD TRIGLAVOM OD 4. JULIJA
DALJE ODPRT.

PD Javornik-Koroška Bela

NOVICE IZ JESENŠKEGA PARTIZANA

Šolske počitnice so tu in tudi dejavnost v domu Staneta Bokala je zamrla.

S svačeno sejo ob 75-letnici društva in otvoritvijo prenovljene telovadnice in sosednjih prostorov lanskega decembra se je delo po dveletni odsotnosti (gostovali so predvsem v telovadnici ŽIC) spet začelo v domačem domu.

SPLOŠNA VADBA

Začetek je bil spodbuden. Število vadečih je raslo od ure do ure, pa nihalo, končno pa se je ustavilo pri poprečju trideset pri moških oddelkih in štirideset pri ženskih oddelkih. Število je upadlo šele pred počitnicami.

Program, ki je bil zastavljen na začetku leta, je bil skoraj v celoti izpolnjen, seveda pa bo treba delo v jesensko spomladanskem delu 1980/81 še bolj popestriti, saj bo tako množična telovadba še bolj vabljiva in zanimiva.

Velik problem društva so tudi vaditelji. Predvsem pri moških oddelkih jih je premalo, pa tudi ženski oddelki bi imeli lahko več vodnic.

ŠPORTNA GIMNASTIKA

Mlajše in starejše mladinke so se že uveljavile v slovenski gimnastiki, pa tudi v sam jugoslovanski vrh posegajo (Mesaričeva). Čeprav nimajo najboljših pogojev za treninge, pa z improvizacijo, zavzetostjo in trdim delom le dosega lepe rezultate.

Da ne bi za temi telovadkami nastala prevelika praznina, so za njimi že cicibanke (predšolske) in učenke prvih in drugih razredov osnovnih šol. Tudi telovadke pogrešajo še kakšnega trenerja, kar pravzaprav pri nas ne bi smel biti problem, če vemo, da so železarske Jesenice imele odlične telovadke in telovadke, državne reprezentance, pa so sedaj neaktivni. Torej, manjka entuziastov, ki bi svoji prosti čas žrtvovali za vzgojo mladih telovadk, pa v bodočnosti tudi telovadcev in delo ostaja le na pešcih, ki poleg svojega rednega dela in drugih aktivnosti najde čas za treninge.

JUDO

Prišlo je do menjave generacij. Ostali so najmlajši in nekaj zagnanih članov in štiri dekleta, ki jih veseli sport v belih kimoni. Dekleta so in so bila šibka točka jeseniškega juda, predvsem številčno, medtem ko so posameznice vedno dosegale lepe uvrstitve in naslove. Sekcija ima državne reprezentante, pred katerimi je še lepa športna prihodnost. Prav tako, kot pri gimnastiki, so tudi tu problem trenerji. Delo sekcije leži na enem dveh in vseh tistih, ki radi trenirajo in želijo kaj doseči.

V društvu bi radi delali, čeprav je vedno manj tistih, ki so res pripravljeni delati, pa še tem, ki delajo, v društvu ni z rožicami postano. Vse preveč nekateri iščejo privatne koristi in se krasijo z uspehi, ki niso zasrli na njihovem vrtu.

Vse pa ni tako slabo. Ostaja delo, veliko dela in to bo uspešno in v zadovoljstvo vseh narejeno v enotnem kolektivu, kjer bodo naloge in cilji jasni in bodo za njihovo izvršitev skrbeli vsi, ki so pripravljeni delati, za kar pa bo potrebno malo svežega vetra, tega pa v naši dolini ne manjka.

-tok

Judo

POKAL JUGOSLAVIJE

Na nedavno končanem pokalu Jugoslavije v judu je sodeloval tudi član jeseniške judo sekcije TVD Partizan Staneta Bokala.

Na turnirju so poleg jugoslovanske reprezentance sodelovali še reprezentanti Italije, Madžarske in sovjetska olimpijska reprezentanca z vsemi najboljšimi.

V kategoriji nad 95 kg, v kateri je nastopil Anderle, je bilo osem judoistov. Anderle je v prvem kolu premagal Tutitia (Italija) z 10:0, v drugem pa s svojega tovariša iz reprezentance Palikušo z 10:0, v drugem kolu je bil njegov nasprotnik sovjetski reprezentant, dvakratni svetovni prvak Kuznjecov, ki je borbo dobil gladko z 10:0. Anderle je tako zasedel tretje mesto. Prvi je bil Novikov (SZ), olimpijski prvak iz Montreala, drugi pa Kuznjecov.

Na olimpiado v Moskvo bo v kategoriji nad 95 kg odpotoval Kovačević, vendar pa ima Anderle še veliko priložnosti v naslednjih letih, seveda s trdim in zavzetim delom.

SMUČARSKI SKOKI

Preteklo soboto, 28. junija, je bilo v počastitev krajevnega praznika Strazišče tekmovalje v smučarskih skokih za pionirje in cicibane. Na 15 metris skakalnici iz umetne snovi so se pomerili predstavniki večine slovenskih klubov. Mladi jeseniški skakalci so ob začetku nove sezone zaradi let skoraj vsi morali prestopiti v višji razred. Kljub temu so dosegli zadovoljive rezultate za začetek in obdržali stik s slovenskim vrhom. Eno prvo, eno drugo in eno četrto mesto so spodbudni za trdo delo v prihodnje.

REZULTATI:
Mlajši pionirji: 1. Zupan (Triglav) 201,4 točke (13,5, 13,5 m), 2. Smid (Jesenice) 199,5 (13, 13,5 m), 3. Kešner (Triglav) 194 (13, 13,5 m), 4. Kaltenekar, 8. Kogovšek, 13. Košelnik, 14. Zvan, 15. Marjanovič (vsi Jesenice).

Starejši cicibani: 1. Mubi 176 (11,5, 11,5 m), 2. Knific 169 (12, 11,5 m), 3. Kešar 157 (10, 11 m) - vsi Triglav, 4. Gašperin, 7. Legat (oba Jesenice).

Mlajši cicibani: 1. Knafelj (Jesenice) 162,5 (11,5, 11,5 m), 2. Jagodic (Triglav) 162 (11,5, 11,5 m), 3. Stele 121,0 (10, 10 m), 4. L. Košelnik (Jesenice).

M. G.

GREGORČIČEVE PLAKETE ZA LETO 1980

Na podlagi sklepa o podelitvi Gregorčičevih plaket v letu 1980 samoupravne interesne telesnokulturne skupnosti Jesenice

RAZPISUJE

GREGORČIČEVE PLAKETE ZA LETO 1980

Za podelitev Gregorčičeve plakete so lahko predlagane organizacije ali posamezniki za:

- aktivnost in uspehe pri razvijanju množičnosti na področju telesne kulture,
- dosežke na področju telesne vzgoje, strokovnega, organizacijskega in znanstvenega dela,
- dolgoletno uspešno delo na področju telesne kulture,
- tekmovalne dosežke na pomembnejših tekmovanjih,
- uspehe, ki pospešujejo telesno kulturo na področju propagande in publicistike.

Predloge za podelitev lahko dajo vsi občani, telesnokulturne in druge organizacije.

Predlogi z obrazložitvijo morajo biti predloženi pisмено na: SAMOUPRAVNO INTERESNO TELESNOKULTURNO SKUPNOST JESENICE, Titova 65, Jesenice, do 1. septembra 1980.

TRIGLAVSKI KRALJ MATJAŽ-JAKOB ALJAŽ, 38 LET ČUVAR TRIGLAVA

Dvanajst let pred ustanovitvijo prve planinskoalpinistične organizacije na svetu v Londonu se je v Zavrhu pod Šmarno goro rodil 6. julija 1845 Jakob Aljaž, ki je 44 let pozneje postal župnik na Dovjem in prevzel triglavsko faro. Bil je strasten in navdušen ljubitelj gora. Pri svojih 38 letih je bil prvič v Mojstrani in leta 1883 je prvič obiskal čudovito dolino Vrat, kjer se je zaljubil v enkratno severno steno Triglava. Štiri leta pozneje, leta 1887, se je v skrajno slabem vremenu prvič povzpел na Triglav. Tedaj je bilo pod Triglavom veliko nemško planinsko slavje. Med Peklom in Kotom so člani nemškega in avstrijskega Alpenvereina slovesno odprli svojo peto planinsko postojanko - Deschmannhütte (2.332 m), sedanjo Staničovo koč.

(31. julija 1887).

Triglavskega župnika so sramotili in ponižali. Veliki planinec se je odločil za maščevanje! V narodnem ponosu se je zaobljubil, da bo vse življenje branil in čuval slovensko podobo našega planinskega sveta in še prav posebej Triglava. Za svoj denar je kupil svet na vrhu Triglava za goldinar in na Obli glavi vzhodno od Triglava, na Kredarici, za pet goldinarjev. Tako je postal najvišji posestnik v Sloveniji.

Z zvestimi sodelavci iz Dovjega in Mojstrane (Požgancem, Smercem, Turkom, Jozlom, Lakoto, Korbarjem) in mnogimi drugimi je Jakob Aljaž naglo s skromnimi sredstvi, toda pridnimi rokami začel urediti svoj maščevalni načrt.

Sedmega avgusta leta 1895, pred 85 leti, so slovenski planinci na vrhu Triglava slavili svojo prvo veliko zmago. Otvorjali so Aljažev stolp, istočasno pa tudi Staničovo zavetišče tik pod samim vrhom, kjer je bilo prostora za 20 skromnih ljudi. 9. avgusta istega leta so ljubitelji Triglava iz Radoljice na Malem polju pod Triglavom (na Velem polju) odprli Vodnikovovo koč, ki pa so jo morali 13 let pozneje, leta 1909, prenesti višje (1805 m), kjer danes stoji nov Vodnikov planinski dom.

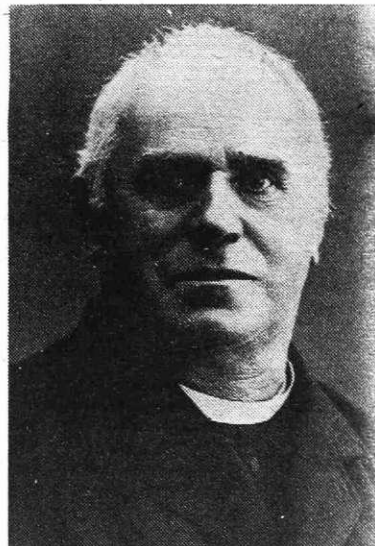
Istega leta so graditelji Triglavске koče - Kredarice (2515 m) za spravilo lesa, apna in drugega materiala začeli graditi tudi prvo, skromno, konopljeno žičnico v Triglavu in njegovih višavah iz Gornje Krme. Apnenice na višini 2515 m. Aljaž in njegovi so skrbeli tudi za dostope skozi dolino Vrat mimo slapa, Peričnika do zatrep pod mogočno 2150 metrov visoko Steno. 9. julija leta 1896 so zgradili prvo lesenjačo v Vratih. Le leto pozneje je preko sto gornikov odprlo prvo planinsko slavje. Vsi zbrani so navdušeno prvič zapeli slavno steno pesem Oj Triglav, moj dom. Triglavsko koč - Kredarico so 13 let pozneje, leta 1909, povečali v Triglavski dom, leta 1954 pa je doživela že drugo modernizacijo in povečavo.

V počastitev 200-letnice prvega pristopa »stirih pogumnih Bojincev na Triglav« 1778-1978 je naše najmočnejše planinsko društvo Ljubljana matica začelo vseslovensko akcijo za tretjo povečavo naše najvišje planinske postojanke Triglavске planinskega doma - Kredarice, kar je in mora biti skupna naloga vseh 200.000 organiziranih jugoslovanskih ljubiteljev naših gor in še prav posebej Triglava.

Jakob Aljaž v svojem planinskem in narodnem žaru z doseženimi uspehi se ni bil zadovoljen. Maščevanje za sramoto, ki jo je moral doživeti 31. julija 1887 nad Peklom pod Triglavom, ga je sililo k nove-

mu delovnemu in ustvarjalnemu poletu. S prvo malo lesenjačo v Vratih pod Severno steno niso bili zadovoljni številni obiskovalci Triglava in niti on sam.

Sedmega avgusta 1904, leta je poleg lesenjače, prve Aljaževe koče v Vratih, dogradil grand hotel Vrata. Njegova sreča in zadovoljstvo pa nista bili dolgotrajni. Silovit snežni plaz izpod Stenarja, Rušja, Dolkove špice in Škratice je 29. marca 1909 uničil vse večletne napore udarniških planincev z Dovjega in Mojstrane. Toda Jakob Aljaž in njegovi, z delovodjem poštemjakom Janezom Klinarjem-Požgancem na čelu, so znova z žuljavimi rokami prišli za žago, krampe in lopate. Na lepšem in varnejšem kraju pod severno steno so zgradili večji in lepši - tretji - sedanji Aljažev dom pred sedemdesetimi leti, 17. julija 1910. Ta dom so pred tremi leti, v počastitev 200-letnice prvega pristopa na Triglav in petdesetletnice Triglavskega planinskega društva Dovjega-Mojstrana modernizirali in sodobno opremlili domači planinci skupaj z mladino, plezalci, alpinisti in gorskimi reševalci.

Jakob Aljaž

Triglavski kralj Matjaž, župnik z Dovjega Jakob Aljaž, je v 38 letih svojega službovanja v triglavski fari na Dovjem, opravil v korist slovenske podobe Triglava gigantsko, hvaleno delo. Umrl je 4. maja 1927, leto dni prej, preden so na Dovjem in v Mojstrani 8. januarja 1928 v njegov spomin ustanovili 35. triglavsko planinsko društvo, ki za 135-letnico rojstva tega velikega človeka in planinca, 85-letnico Aljaževega stolpa na Triglavu in 70-letnico tretjega, sedanjega Aljaževega doma v Vratih, pripravila v dolini Vrat pri Aljaževem domu pod mogočno severno steno veliko vsejugoslovansko planinsko slavje s kulturnim, zabavnim planinskoalpinističnim programom, ki bo zadovoljil in navdušil vse, ki bodo od vsepoved prišli 13. in 14. septembra v dolino Vrat.

Uroš Zupančič

POD TRIGLAVOM BO SEPTEMBRA ZBOR PLANINCEV

V dolini Vrat pod mogočnim Triglavom bo 12. septembra letošnji dan slovenskih planincev. Ni naključje, da se bo več tisoč planincev in drugih ljubiteljev gora letos zbralo prav pod mogočnim Triglavom severno steno, v romantični okolici Aljaževega doma. Letos se spominjamo več velikih in pomembnih planinskih jubilejev, med drugimi mineva 85 let, odkar je bil postavljen Aljažev dom na vrh Triglava, 70 let je, odkar stoji sedanji Aljažev dom v Vratih, 100 let, kar je bil izveden prvi turistični pristop na Škratlico, 90 let, odkar je Ivan Bergine kot prvi preplezal mogočno severno triglavsko steno.

Izvedbo letošnjega zbora planincev je Planinska zveza Slovenije zaupala Planinskemu društvu Dovjega-Mojstrana, ki uspešno deluje že več kot 50 let. Priprave za zbor uspešno potekajo. Pri društvu so že ustanovili posebni zbor, ki usklajuje priprave. Slavnostni govornik na zboru bo predsednik skupščine Socialistične republike Slovenije Milan Kučan. Pester kulturni program bodo člani kulturno-umetniškega društva Jaka Rabič Dovjega-Mojstrana, osnovna šola 16. december Mojstrana, pred-

vidoma pa bodo nastopile tudi razne druge kulturne skupine iz vse Slovenije.

Na predvečer dneva planincev bo v Vratih tudi seja glavnega odbora Planinske zveze Slovenije. Muzejski odbor pri Planinskem društvu Dovjega-Mojstrana bo ob tej priložnosti izdal brošuro, ki bo predstavila delo Jakoba Aljaža, predvsem njegovo velike planinsko izročilo. Za ta dan bo izdana tudi posebna značka, ki bo predvidoma v prodaji že ta mesec.

Člani Planinskega društva Dovjega-Mojstrana se zaved